

Raquel CASESNOVES FERRER

1100

*ACTITUDS, COMPORTAMENT LINGÜÍSTIC
DELS JOVES VALENCIANS*

BARCELONA, 21 DE DECEMBRE DE 1998

INDEX

1. Introducció.	1
2. Marc teòric.	2
3. La tècnica del matched-guise.	7
3.1. Descripció.	7
3.1.1. Les variables independents.	7
3.1.2. Les variables dependents.	15
3.1.3. Tractament estadístic.	16
3.2. Els resultats.	16
3.2.1. Identificació de les mostres de parla.	16
3.2.2. Resultats dels anàlisis del t-test.	25
3.2.3. Resultats dels anàlisis factorials.	38
3.2.4. Resultats dels t-test amb els nous factors: VS, CatS y CS.	43
3.2.5. Els resultats dels anàlisis de varianza.	44
4. Els qüestionaris.	51
4.1. Característiques sociogràfiques de la mostra.	51
4.2. Associacions y relacions entre el castellà y el valencià.	58
4.3. El comportament lingüístic dels joves valencians	65
4.4. Autoavaluació de la competència lingüística	76
4.5. Consum cultural: relacions amb la llengua?	83
5. Conclusions	90
6. Referències bibliogràfiques	91
7. Apendix	

1. INTRODUCCIÓ

De la literatura sociolingüística que tracta sobre la situació del contacte de llengües a la Comunitat Valenciana es retiren dos processos contradictoris: d'una banda, es constata un continu procés de substitució lingüística, sobretot a les grans ciutats, i d'altra banda es remarca que el procés de normalització lingüística avança de manera positiva i en la bona direcció. Aquestes constatacions dispers i incompatibles utilitzen semblants conceptes per designar una mateixa realitat, però la *realitat social* és constructe i producte de l'investigador. L'estudi de les actituds i el comportament lingüístic resulta ser també contradictori. Però ara ja no depén (o no depén tant) de la interpretació que es vulga donar com de la natura dels fenòmens a estudiar. Se sol dir que les actituds pre-diuen el comportament i d'aquí l'interés d'estudiar-les. Els treballs sobre actituds lingüístiques a la Comunitat Valenciana diuen i pre-diuen una veritable extensió social del valencià. En què es basen aquests estudis per arribar a semblants conclusions? D'això tracta en part la nostra investigació. Intentarem demostrar que el tractament estadístic de les dades determina en gran mesura els resultats i les interpretacions que se'n retiren. Les altres peces que configuren aquest estudi pretenen omplir un buit: el forat explicatiu de l'aparent contradicció entre actituds i comportament lingüístic. Normalment s'han analitzat les actituds lingüístiques sense tenir en compte les característiques socials, econòmiques, culturals, dels informants. Com si tots formaren un mateix conjunt i tots tingueren les mateixes actituds. S'intentarà lligar i relacionar els resultats actitudinals amb les variables socials i lingüístiques que finalment les condicionen.

Però cal tenir compte que aquest treball presenta uns resultats preliminars i sovint fragmentaris. Focalitzar les actituds des d'una nova perspectiva té els seus inconvenients, i el temps que requereix l'anàlisi definitiu n'és un. Hem intentat aprofundir en els anàlisi estadístics i per això no hem considerat una bona quantitat de dades que es demanaven al qüestionari sociolingüístic.

2. MARC TEÒRIC

Del llatí *aptitudo*, el terme d'actitud evoca "*dans le langage ordinaire une manière de se tenir, une position du corps, et, au figuré, une conduite que l'on tient dans certaines circonstances*". (Thomas et Alaphilippe, 1983:5) Aquesta disposició que se manifesta en el comportament és allò que preval en el concepte d'actitud. Va ser introduït a principis de segle per la psicologia experimental i repès poc més tard pels psicòlegs socials. El primer intent de sistematització va ser fet per Agheysi et Fishman als anys 70. Distingeixen dos posicions teòriques que s'oposen segons la diferent concepció de l'actitud: la mentalista i la cognitivista o behaviorista. Per als mentalistes les actituds són "*mental and neural state of readiness*" (Allport, 1935, citat en Ibid.: 138), i per tant no observables directament. Mentre que per als cognitivistes les actituds són respostes o conductes directament observables. Un altre aspecte de la definició de les actituds és la consideració de la seua estructura: per als mentalistes l'actitud, variable psicològica latent, té una estructura multicomponencial -cognitiva, afectiva i conativa-, i per als behavioristes l'estructura de l'actitud és monocomponencial - component afectiu. Tant si considerem l'estructura única com la múltiple, al final és "*only the evaluative or the affective component that is measured and treated by researchers as the essence of attitudes*" (Fishbein, 1966, cit In Ibid.: 139). L'actitud es concep, observable o no directament, com un element o factor de la conducta. I són finalment les conductes o comportaments aquells que ens permeten d'inferir les actituds lingüístiques: "*cercar els elements que expliquin certes tendències de conducta, elements que podrien revelar-se com intermediaris entre les «macroestructures» socials (un «context» històric i social donat) i les «microestructures» de comportament lingüístic*". (Bierbach, 1988: 157) Les actituds doncs se situen a mig camí entre un nivell «macro-» (factors socioestructurals) i un nivell «micro-» que s'observa a través el comportament lingüístic dels individus o de tot un grup.

En l'estudi de les actituds lingüístiques, com en el cas de les actituds en general, l'objecte d'estudi és el component afectiu o avaluatiu. Així, les diferents perspectives teòriques i metodològiques estableixen la noció d'actitud lingüística a partir de la perspectiva d'aquell que jutja o avalua. La Psicologia defineix l'actitud segons la concepció mentalista i l'individu, com a tal, és el centre d'interès. La psicologia social extén aquesta concepció mental a l'entorn social de l'individu i és l'impacte que el món social té sobre les actituds de l'individu allò que es té en compte. Les perspectives sociològiques i antropològiques tenen com a centre d'interès també l'individu, però i a diferència de la psicologia social, només com a un membre que forma part d'un conjunt més gran. Aquestes perspectives es centren en els aspectes de la definició dels grups etnolingüístics en contacte, la seua identitat social, el seu manteniment i la seua dinàmica. (E. Laur, 1994: 75) Metodològicament es poden diferenciar tres categories: la dels anàlisis de contingut (que no implica a l'individu directament); l'avaluació directa, on es pregunta, ja siga a través el qüestionari escrit ja siga en el marc de les entrevistes, sobre el comportament lingüístic i/o l'opinió sobre diferents aspectes relacionats amb la llengua; l'avaluació indirecta, finalment, que permet accedir a les actituds i avaluacions dels individus sense preguntar-los directament les seues opinions. (Ibid.:76) El prototip de mètode indirecte és la tècnica del *matched-guise* (o tècnica d'aparellament de veus disfressades) que fou desenvolupada a Montreal pel psicòleg social canadenc W.E. Lambert (1966) a principis de la *revolution tranquille*. Aquesta tècnica consisteix a fer escoltar la mateixa veu

d'un locutor però amb diferents llengües, registres, accents, a un nombre de "jutges" que les avaluen, sense donar-se compte que en realitat es tracta de la mateixa persona. Es demana mesurar les qualitats personals dels locutors. La premissa és que la llengua desencadena tota una sèrie de valoracions que no són altra cosa que els estereotips associats al grup sociolingüístic en qüestió. Els "jutges" avaluen, sense saber-ho, els valors associats a les varietats lingüístiques escoltades, valors que indiquen per una banda l'estatus de les llengües (en contacte) i, per l'altra, les normes sociolingüístiques interioritzades. Les actituds, doncs, s'adquireixen a través del medi social i, per tant, poden canviar si el context social canvia. Per un altra banda, les actituds lingüístiques poden ser un dels factors importants que determinen l'adquisició de noves normes d'ús (encara que no siga una condició suficient¹). D'ací l'interés per analitzar les actituds en contextos on hi ha dues o més llengües en contacte.

S'han diferenciat dos valors socials associats a les llengües : valor instrumental (estatus, prestigi, poder, mobilitat social) i valor integratiu (prestigi encobert, solidaritat, lleialtat lingüística). Els estudis clàssics que han seguit la tècnica del *matched-guise* han utilitzat el terme "prestigi" com sinònim de "estatus socioeconòmic" (o que permet un ascens social) d'acord amb la definició que li va donar Weinreich (1974). Però el prestigi d'una llengua es pot mesurar també examinant la distribució funcional a través dels àmbits d'ús, en particular en l'educació i en els mitjans de comunicació (K.Woolard, 1992: 120). Donada l'ambigüitat del terme *prestigi* i la manca de clarificació conceptual, nosaltres preferim deixar de banda aquest terme². Utilitzarem l'expressió "llengua pública" per referir-nos a la distribució de la llengua en els àmbits que li confereixen i li donen "publicitat": els mitjans de comunicació, especialment. Parlarem de "estatus" quan la varietat lingüística permet l'ascens social (el valor instrumental). Finalment, per "llengua legítima" designarem la llengua que els parlants accepten i reconeixen com a dominant en l'estructura social.

L'objectiu general de la nostra investigació és doble: per una banda, mesurar les motivacions psicosocials i discernir les actituds lingüístiques dels joves valencians envers les varietats lingüístiques en contacte, continuant així en la línia dels estudis ja realitzats a la Comunitat Valenciana (M. Ros, 1980; Blas Arroyo, 1995; J.R. Gómez, en premsa) i, per un altra, estudiar la competència i el comportament lingüístic dels joves segons diferents aspectes socioculturals i lingüístics³: els hàbits culturals, l'origen familiar, la llengua d'ensenyament,

¹E. Querol (1990) tot i indicar que l'actitud és el component bàsic i l'arrel del canvi de llengua, assenyalava altres tres factors: la xarxa social (les relacions socials que es mantenen a través la llengua); la densitat d'aquesta xarxa i el valor instrumental de la llengua.

²Un altre problema, no menys greu, que es desprén d'aquests treballs és la pròpia utilització dels adjectius que designarien el "prestigi" d'una llengua. Els valors que s'associen a les llengües com a resultat de l'avaluació més elevada a determinats adjectius s'ha fet de manera intuïtiva. Com tindrem ocasió de comprovar, el conjunt d'adjectius que es reagrupen sota determinades dimensions varia en funció de la varietat lingüística.

³En aquest treball descriurem i analitzarem només una part del qüestionari sociolingüístic: les preguntes referides al comportament lingüístic, l'autoavaluació de la competència i el consum cultural. Dels altres apartats temàtics (associacionisme, mitjans de comunicació, identitat, ideologia política i currículum escolar) podríem donar només dades descriptives. Com que el nostre objectiu era fonamentalment explicar els factors que condicionen el comportament lingüístic i

etc. Utilitzarem dues tècniques de recollida de dades: la tècnica del matched-guise i el qüestionari sociolingüístic escrit. Les varietats lingüístiques que serviran d'objecte avaluatiu són les següents: castellà estàndard, valencià⁴ estàndard, català estàndard, valencià no estàndard (dialectes meridional i apitxat), castellà no estàndard, valencià amb accent castellà i castellà amb accent valencià. Els objectius específics es refereixen únicament al test de reaccions subjectives⁵. Els presentem per camps teòrics.

i) Variació intralingüística. En els estudis de les actituds lingüístiques s'ha pogut anar comprovant que les varietats estàndards s'associen a les dimensions d'estatus (social i públic), mentre que les varietats no estàndards s'associen a les dimensions de baix estatus i de solidaritat (simpatia, atracció social). Però també s'ha verificat que les avaluacions d'aquestes dimensions depenen en gran mesura del context, i la diferència entre els estàndards i no estàndards s'accentua molt quan la prova se realitza en el marc escolar. (J. Bradac, 1990: 401)

Tenint això en compte, el nostre objectiu és veure si aquesta diferenciació també es dona en les nostres mostres de parla. Així esperem que les varietats no estàndards de les dues llengües en contacte (valencià, castellà) siguin atribuïdes a àmbits d'ús informals i més valorades en les dimensions d'integritat (o atracció personal). I al contrari, les varietats estàndards deuran ser percebudes més aptes per als àmbits d'ús públics i formals, avaluades més positivament en les dimensions de competència i amb alts valors instrumentals (d'utilitat) i d'estatus social.

ii) Variació interlingüística: els conflictes lingüístics a la Comunitat Valenciana.

El *conflicte lingüístic* es dona en una "situació en què dos sistemes lingüístics competeixen entre ells provocant el desplaçament parcial o total d'un sistema en els diversos àmbits d'ús lingüístic". (Vallverdú, 1980) Per a Aracil (1982) el conflicte lingüístic comporta un dilema entre la substitució d'una llengua en benefici de l'altra o la normalització de la primera. El conflicte lingüístic seria la conjuntura en què sorgeix el dilema. La noció de *minorització lingüística* fa referència al procés de substitució, procés pel qual una llengua esdevé minoritària, en dos sentits: quantitatiu (nombre reduït i petit de persones que el parlen) i qualitatiu (pèrdua progressiva d'àmbits d'ús i acceptació i reconeixement per part dels parlants de la superioritat i el poder de la llengua dominant). La *normalització lingüística* implicarà: primer, l'extensió als àmbits d'ús formals i, segon, la seua propagació a les interaccions lingüístiques quotidianes dels membres de la comunitat lingüística. O dit d'un altra manera, "restituir a nivell normal una cultura". (Ninyoles, 1972: 5) Els treballs sobre actituds lingüístiques que mesuren les dimensions associades al castellà i al valencià es limiten a comprovar si existeix encara una "situació diglòssica" (explícitament o implícita) entre les dues varietats. Els resultats confirmaran que ja no hi ha "diglòssia" i/o que la

la competència, decidirem reduir l'abast dels camps temàtics, amb la fi d'aprofundir en els anàlisis.

⁴Considerem que el valencià és una varietat occidental del català (reconeguda així finalment pel Consell Valencià de Cultura el 4 de juny d'aquest any). Quan parlem de català estàndard ens referim concretament al dialecte central (especialment al barceloní) que va servir de base normativitzadora i que a hores d'ara s'utilitza en els àmbits formals (mitjans de comunicació, etc.) catalans. Quan parlem de català, *tout court*, incloem totes les varietats lingüístiques d'aquesta llengua. L'utilitzarem doncs en el seu sentit més ampli i no restrictiu, seguint així la denominació científica internacional.

⁵Els objectius específics del qüestionari sociolingüístic es presenten en la part introductòria de cada secció tractada.

direcció del conflicte tendeix a la plena normalització. Aquests estudis parteixen de dos apriorismes que rendeixen problemàtiques les seues conclusions. El primer defecte és, precisament, continuar qualificant de "diglòssica" una situació de substitució lingüística: "només es podria parlar de diglòssia si el català fos realment l'única llengua materna i col·loquial de tots els individus parlants; només es podria parlar de diglòssia si el castellà fos, per a tothom, una llengua apresada en segon lloc i usada exclusivament com a varietat formal; només es podria parlar de diglòssia si la distribució de l'ús lingüístic d'ambdues varietats fos complementària, estable i no conflictiva". (M. Pueyo, 1989: 57) L'altre problema se'n deriva, en part, del primer: deduir de les avaluacions als ítems que confereixen "prestigi" (amb tota l'ambigüitat que aquest mot comporta) a una varietat lingüística, el valencià estàndard, que s'està avançant cap a la plena normalització lingüística. Ací es confonen i es barregen les avaluacions de dimensions psicosocials amb l'extensió de l'ús social (i efectiu) d'una llengua.

El nostre objectiu serà, primerament, veure la percepció de la distribució de les varietats estàndards en contacte i els valors i dimensions assignades a cadascuna seguint la tècnica estadística tradicional. Seguint la línia dels treballs realitzats al País Valencià, el castellà ja no serà la llengua de "prestigi", perquè el valencià estarà també avaluat semblantment o àdhuc més positivament en les dimensions de competència personal. En segon lloc, (en la fase d'anàlisi en factors) demostrar que aquesta manera de tractar les dades no és vàlida. Per això, analitzarem el conjunt dels ítems amb la fi d'esbrinar de quina manera es relacionen.

L'altre mal anomenat *conflicte lingüístic* confronta el valencià al català (a una varietat concreta del català, el barceloní⁶). És obvi que aquest conflicte és purament ideològic. L'objectiu és veure la direcció que prenen les avaluacions dels joves envers el català estàndard i si d'aquestes valoracions es pot despendre la percepció i consciència d'un conflicte entre les dues varietats diatòpiques.

iii) La convergència lingüística i la utilització de la llengua de l'altre grup.

La teoria de l'acomodació a la parla⁷ va estar desenvolupada per Bourhis i col·laboradors per l'any 70. La premissa d'aquesta teoria és que la manera de parlar d'un individu influeix la manera amb què el seu interlocutor el jutjarà. Els mecanismes d'adaptació són la convergència (canvi de llengua) i la divergència (manteniment). Els processos d'acomodació en els contextos on hi ha llengües en contacte "estan influïdes profundament per factors socioestructurals i factors sociopsicològics i motivacionals, com també pel nivell d'identificació d'una persona amb les persones de cada grup que interactuen". (Viladot, 1993: 50). K. Woolard (1992) va descobrir, per l'any 80 i a Barcelona, que els dos grups etnolingüístics en contacte afavorien la utilització de la pròpia llengua. És a dir, que devaluaven sistemàticament els locutors que parlaven segones llengües sense importar si la llengua emprada era la catalana o la castellana. Anys després va refer l'experiment (1990) i comprovà que als catalans ja no els molestava tant que els castellanoparlants utilitzaren el català i que els castellanoparlants no penalitzaven als membres del propi grup quan parlaven català.

El nostre objectiu és esbrinar les avaluacions dels joves envers la utilització de les segones llengües a la Comunitat Valenciana. Tenint en compte que el valencià és la llengua minoritària a la ciutat de València i,

⁶Justament, el que les teories secessionistes han fet és "explotar les diferències internes entre el català de València (llengua valenciana) i el de Barcelona (llengua catalana)". (A. Ferrando et M. Nicolás, 1993: 209)

⁷Per a un resum d'aquesta teoria veure E. Boix, 1993: 78-93.

sobretot, que una norma de comportament lingüístic totalment vigent estableix la convergència envers el castellà per part dels valencianoparlants, esperem que els locutors que parlen segones llengües siguin avaluats diferentment. Quan el parlant utilitza el valencià com segona llengua serà avaluat més negativament que quan parla la seua primera llengua, el castellà. En canvi, quan el parlant empre com a segona llengua el castellà, aleshores no deuria d'haver-hi diferències significatives a quan utilitza la seua llengua habitual, el valencià.

iv) Les relacions interdialectals.

Ja fa vora 20 anys M. Pueyo (1980) assenyalava que "les relacions interdialectals [...] no han estat estudiades ni metoditzades empíricament en el si de cap de les llengües parlades a l'Estat espanyol" (Ibid.: 83). Avui podem continuar mantenint la mateixa remarca. En aquest treball Pueyo comparava tres dialectes catalans -el lleidatà, el barceloní i el valencià- segons el punt de vista dels locutors lleidatans. Els resultats indiquen que els lleidatans oposen una varietat lingüística de "prestigi", el barceloní, al valencià, millor avaluada en l'afectivitat, però considerada incorrecta. El lleidatà es trobaria al mig d'aquestes dues.

A nosaltres ens interessa veure quina és la percepció dels joves valencians envers dos dialectes del valencià: el meridional i l'apitxat. Esperem que el valencià meridional siga millor avaluat en la majoria de les dimensions, donada l'estigmatització⁸ de la varietat dialectal de l'apitxat.

⁸L'estigma d'aquesta varietat diatòpica és fonamentalment degut a la seua pronúncia i també a la contaminació lèxica de mots castellans.

3. LA TÈCNICA DEL MATCHED-GUISE

3.1. DESCRIPCIÓ

3.1.1. Les variables independents.

Hem considerat com a variables independents per una banda les mostres de parla i per l'altra les característiques sociolingüístiques dels informants o responents que es demanaven a la primera part del qüestionari: institut, llengua vehicular d'ensenyament, sexe, edat i llengua familiar.

Les mostres de parla. Hem intentat evitar l'artificialitat de les mostres de parla que resultava de les gravacions descontextualitzades i en forma de monòleg. No hem buscat doncs un locutor perfectament bilingüe que fóra capaç de llegir un text en diverses llengües (veure M. Ros, 1980; J.R Gómez, en premsa). Amb aquesta tècnica es pretenen controlar totes les altres variables que poden influenciar les avaluacions de les varietats lingüístiques: el to de la veu, la rapidesa o velocitat de parla, el sexe, etc. Però al mateix temps se suposa que els factors contextuals són irrelevants (J.Bradaç, 1990: 399). Per no caure en l'artificialitat hem preferit entrevistar els possibles locutors i després agafar les mostres de parla que ens paregueren més adequades al nostre propòsit o, de vegades, tornar a fer l'entrevista. En la mesura del possible hem controlat els altres estímuls entrevistant sempre a persones del mateix sexe (homes), d'edats compreses entre els divuit i trenta anys i suprimint els locutors que pel seu to de parla, la seua manca de vocalització, etc. podien influenciar les valoracions.

Les entrevistes. Distingim dues etapes en el procés de preparació de les mostres de parla: en la primera fase (del setze al trenta-un de març) vàrem entrevistar deu persones de les quals només varen ser retingudes tres. Vam dividir l'entrevista en dues parts: en valencià i en castellà (o al contrari, depenent de la llengua habitual de l'informant). Els temes tractats en les entrevistes eren sempre els mateixos: esbargiment, estil de vida de la joventut (tribus urbanes, etc.), el sistema educatiu, l'ocupació, l'associacionisme, el clima mediterrani, els esports, la cuina i la mecànica. La durada màxima de l'entrevista solia ser de quaranta-cinc minuts. La localització de la majoria dels informants es va fer a través d'un professor del Departament de Filologia Catalana que explicà als alumnes només les característiques sociolingüístiques que es necessitava per poder col·laborar en la investigació: parlar valencià i castellà correntment i haver nascut i viscut en una de les comarques centrals de la Comunitat Valenciana. Un estudiant de primer curs de Filologia Catalana va ser retingut i tres setmanes més tard el tornarem a gravar. Els altres dos locutors es varen contactar personalment: a un d'ells el vàrem entrevistar de nou setmanes després.

En la segona fase (del primer fins al 24 d'abril) vàrem decidir canviar la forma de realitzar les entrevistes. Seguint Labov (1983: 124) vàrem diferenciar dos discursos o estils -casual vs. acurat- segons el grau d'atenció que els locutors feien a la seua parla. Si pretenem obtenir una varietat lingüística no estàndard fèiem el possible per contactar una persona coneguda i realitzar l'entrevista en un lloc distés i amb una durada de més d'un hora. Si, al contrari, el que es pretenia era una varietat lingüística formal, aleshores informàvem al locutor dels

nostres objectius i li deixàvem un temps perquè es prepara mentalment el seu discurs. Entrevistàrem nou persones i reférem dues. Si el parlant no vivia a la ciutat de València ens desplaçàvem fins al lloc de residència: Barcelona, Alcudia de Crespins i Bunyol. Aquesta vegada s'intentà obtenir de tots els locutors mostres de parla on el tema tractat fóra el mateix. El tema "neutre" de les gravacions va ser la cuina.

Els locutors. Al final es varen retindre nou mostres de parla de sis locutors diferents. La durada de cada mostra varia d'un mínim de 40 segons (per al test o primera gravació) fins a gairebé dos minuts. A continuació presentem les característiques sociolingüístiques⁹ de cada locutor en el moment de l'entrevista sota el nom fictici adoptat en la presentació del test i la recepta de cuina que ens explicaren:

Gravació #1: David (Espagueti amb salsa de tomaca). David havia viscut sempre a València. Tenia 29 anys i la seua llengua familiar i habitual era el castellà. Com havia estudiat Comunicació i Audiovisuals a la Facultat de Filologia (pla d'estudis de 1979) havia rebut classes de valencià a la Universitat durant tres anys. Malgrat el seu coneixement teòric de la llengua, el seu valencià, degut a la manca de pràctica oral, està impregnat de castellanismes i d'interferències fonètiques. Descriurem els resultats obtinguts, però no l'inclourem en la fase d'anàlisi per tractar-se del parlant d'habitució a l'escolta.

Gravació # 2: Gabriel (La paella valenciana). Gabriel havia viscut sempre a l'Alcudia de Crespins (Costera). Va completar els estudis primaris i treballava com assaonador en una fàbrica de pells. La seua llengua familiar i la que utilitzava quasi sempre era el valencià. La seua parla mostra els trets fonètics propis del valencià en general -abundància dels diminutius en -ET i -ETA, pèrdua de la -D- intervocàlica procedent del sufix llatí -ATA (*vesprà, vegà*) i del sufix -ATORE (*llauraor*) (J.Veny, 1991; J.R. Ramos, 1992)- i del valencià meridional, com l'harmonia vocàlica (pronunciació de tota -a final precedida de /E/ i /O/ tòniques com les obertes corresponents).

Gravació # 3: Rafa (Verdures i fruites en general). Rafa era fill d'una família lingüísticament mixta, és a dir, d'una parella que tenia en el moment de la seua unió dos codis diferents (X. Vila, 1993: 11), el valencià i el castellà. Rafa havia viscut sempre a la ciutat de València i era estudiant de primer de Filologia Catalana. És el més jove de tots els parlants, però la seua veu no és gens aguda i la seua parla és molt fluïda. A l'àmbit familiar parla les dues llengües i es considera predominantment castellanoparlant. Ha rebut durant tot l'ensenyament classes de valencià. La seua parla no mostra interferències lingüístiques i ens va semblar un parlant bilingüe de nivell alt tant en castellà com en valencià. La mostra de parla seleccionada representa el castellà estàndard.

Gravació # 4: Daniel (Espagueti). Daniel havia viscut sempre (20 anys) a Bunyol i era estudiant de COU. La seua llengua familiar i habitual era el castellà i havia rebut durant tot l'ensenyament classes de valencià. La seua parla valenciana integra abundants interferències fonètiques (com el tancament de les vocals obertes tòniques) i molts castellanismes (*hervir, horno, carne*). Pel que fa al castellà, la seua fonètica es caracteritza, entre altres, per l'emudiment de la -s en posició final (encara que no sistemàticament) i l'aspiració de la

⁹Pel que fa a les característiques lingüístiques de cada parlant, deixem la descripció completa dels trets fonètics, morfològics i semàntics per a un treball més exhaustiu i donem només algunes indicacions.

consonant velar sorda -j- en posició intervocàlica. El lèxic del parlant mostra encara algunes interferències de l'aragonés, com el sufix diminutiu -ICO.

Gravació # 5: Jesús (Pollastre vegetal). Jesús vivia des de feia 24 anys a Barcelona. Va nèixer i va viure durant cinc anys a Cuenca per motius professionals del seu pare, que era nadiu de Reus. La seua mare era de Xàtiva i des de menuda havia estat castellanitzada. Jesús treballava com economista a una empresa de Barcelona. La seua llengua familiar era el castellà i el català i la llengua que solia utilitzar fora d'aquest àmbit era el català. El nivell de competència oral en català ens sembla prou alt i així ho considera el mateix parlant. La seua parla mostra els trets fonètics característics del català oriental, com la neutralització de /a/ i /e/ àtones en [Q] i de /o/ i /u/ àtones en [u] (J. Veny, cit.) i la caiguda de la vibrant simple -R en els infinitius (Badia i Margarit, 1985: 91). Pel que fa a la morfologia, el tret més característic són les desinències en -I a la primera, segona, tercera i sexta persones del Present de Subjuntiu.

Gravació # 6: Fidel (Espagueti a la carbonara). Fidel i Gabriel són els noms ficticis per designar un mateix locutor. A l'enregistrament de Gabriel el parlant utilitza la seua llengua habitual, el valencià, mentre que a la gravació de Fidel ho fa en castellà. En aquesta gravació doncs la seua parla recull diverses interferències del valencià com la velarització de la líquida lateral /l/ i la utilització de valencianismes (*cazuela de test*).

Gravació # 7: Toni (Couscous). Toni era el més major de tots els parlants, tenia 38 anys i era professor del Departament de Filologia Catalana de la Universitat de València. La seua parla era, per tant, la més idònia per a la mostra del valencià estàndard. Amb l'objectiu d'assegurar-nos que el seu to de veu no diferia en excés de la resta de locutors férem escoltar les gravacions a cinc persones diferents i els preguntàrem a més l'edat que pensaven que podria tenir Toni. Com que cap d'aquestes persones va estimar una edat superior als 30 anys i tampoc va considerar que hi hagueren distorsions i contrastos, ens decidírem per incloure'l.

Gravació # 8: Abel (Olla). De nou, Daniel i Abel són noms diferents que identifiquen el mateix parlant utilitzant una vegada la seua llengua habitual i l'altra la segona llengua en contacte a la Comunitat Valenciana. En aquest cas el locutor utilitza el castellà no estàndard amb els trets lingüístics descrits més amunt.

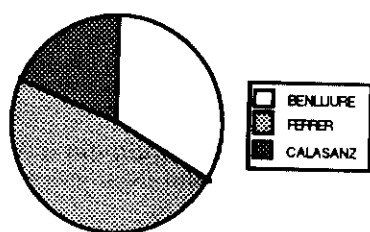
Gravació # 9: Edu (Parmesana). Edu vivia a la ciutat de València des de feia només dos anys. Abans ho havia fet a Alfafar, on havia nascut. Era fill d'un matrimoni lingüísticament mixt: sa mare era de València i son pare d'Albacete. Tant dins l'àmbit familiar com fora parlava les dues llengües i tenia dificultats a l'hora de definir-se com més valencià o castellanoparlant. La seua parla mostra els trets característics del subdialecte apitxat (varietat parlada sobretot a la ciutat de València i a les comarques del voltant: L'Horta, Camp de Túria, Camp de Morvedre, Ribera Alta). La característica fonètica més rellevant és l'ensordiment de les sibilants sonores (palatal africacat sonor /dL/ > /tS/; alveolar africacat sonor /dz/ > /ts/ i alveolar fricatiu sonor /z/ > /s/); morfològicament, l'apitxat és un dels pocs parlars que conserva molt vivament el perfet simple en compte del perifràstic.

Els jutges. Decidírem centrar-nos exclusivament en els joves per ser la part de la població que des de menuda ha pogut aprendre i/o rebre l'ensenyament en valencià. Una raó pràctica ens va portar a desenvolupar la investigació en centres d'ensenyament: la comoditat de poder passar la prova a molts informants a l'hora.

D'aquesta manera, a més, ens asseguràvem l'homogenització de jutges en els tres qüestionaris. Vàrem elegir els instituts en funció de la classe socioeconòmica (Ninyoles, 1996: 45-46), el grau de coneixement del valencià (C.C., 1989; Ajuntament de València, 1997) i la proporció de població immigrada (J.F. Mira, 1981; F. Colom¹⁰, en premsa) dels districtes de la ciutat de València. Les zones finalment escollides han sigut tres: el Pla del Real, caracteritzat per un nivell de domini del valencià de mitjà-baix, per un predomini de la classe alta i mitjana alta i un nivell mitjà d'immigració; Benimaclet, que presenta un nivell de competència de mitjà-alt, un predomini de la classe mitjana-baixa i una proporció de població immigrada inferior a la mitjana; i la Saïdia, amb un domini del valencià de mitjà-alt, una predominància de la classe mitjana i mitjana-baixa i una proporció d'immigrants superior a la mitjana.

Pel que fa als centres d'ensenyament mitjans (BUP i COU/ ESO), vàrem escollir un per zona segons la modalitat pública-privada i l'aplicació de l'ensenyament en valencià. D'un total de 163 centres públics i privats de la ciutat de València per al curs 1996-97 (dades proporcionades per la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència), només 12 públics i cap privat oferien l'ensenyament en valencià, és a dir, un 7'2%. Escollírem dos d'aquests centres, però només passàrem la prova a un grup de la línia. Els instituts elegits foren: San José de Calasanz (privat), I.B. Benlliure (públic) i I.B. Francesc Ferrer i Guàrdia (públic). En total foren 190 estudiants de 3er de BUP i COU els que respongueren als qüestionaris: un grup de COU del Calasanz (35 estudiants), dos grups de COU del Benlliure (63 estudiants) i un grup de COU i dos de 3er del Ferrer i Guàrdia (92 estudiants). La proporció d'estudiants per institut (Figura 1) no és doncs equivalent.

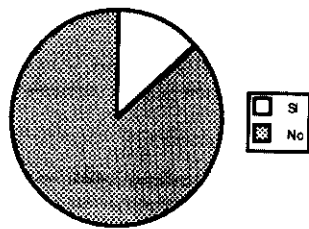
Figura 1: Distribució dels estudiants per institut
(Benlliure = 33,158%; Ferrer = 48,421%; Calasanz = 18,421%)

Només un grup de 3er (25 joves) seguia l'ensenyament en valencià (Figura 2), la qual cosa representa un 13,1% de la mostra d'estudiants, percentatge encara superior al del conjunt de centres que apliquen aquest ensenyament a la ciutat de València.

¹⁰Aquest autor qüestiona l'agrupació dels districtes feta l'any 80 per Mira i fa una nova classificació dels districtes de la ciutat de València en quatre zones a partir de les dades del Padró municipal d'habitants de 1986.

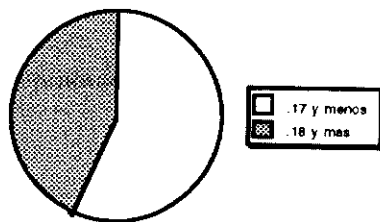
Figura 2: distribució dels estudiants segons la llengua vehicular d'ensenyament.

Sí = línia en valencià, No = línia en castellà.

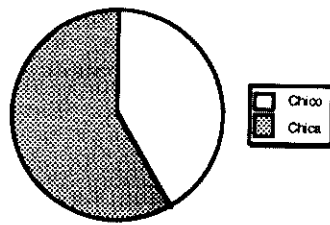
L'edat dels joves de la mostra variava entre els 16 i 20 anys amb una mitjana de 17,39. Dividírem els estudiants en dos grups: menors i/o amb 17 anys (108 joves) i majors i/o amb 18 anys (82 joves). (Figura 3)

Figura 3: distribució per edats dels estudiants de la mostra

La distribució dels joves de la mostra per sexe (Figura 4) mostra que hi ha major quantitat de xiques (58,4%) que de xics (41,5%). La major proporció de xiques és normal, tenint en compte que d'entre els joves de 15-19 anys de la Comunitat Valenciana són les dones les qui es dediquen freqüentment i de manera exclusiva a estudiar (M. Martín, 1995: 160).

Figura 4: distribució dels estudiants segons el sexe

En l'àmbit familiar la diferent distribució de les llengües utilitzades pels individus que componen la mostra (Quadre 1) està molt pròxima a la distribució que trobem en la població en general de la ciutat de València: els qui usen sempre i preferentment el valencià representen el 19%; un 68% els qui ho fan en castellà i només hi ha un 4% que diu utilitzar les dues indistintament. (Ninyoles,1996:105)

Quadre 1: Distribució dels joves segons la llengua familiar

	Nombre	Percentatge
Valencià	20	10,70
Castellà	155	82,89
Les dues	12	6,42
Total	187	100,00

Com que el grup que diu parlar les dues llengües a casa no és el suficientment nombrós (12 individus de 187, el 6,4%) per considerar-lo com un grup a banda hem preferit reagrupar aquesta categoria en només dos valors possibles: valencià i castellà. Hi havia només tres individus que composaven un grup a banda que varem anomenar "altres casos": aquells que parlen a casa el castellà i un altra llengua estrangera (francès o anglès). Com que el nombre no era significatiu els varem incloure també en un dels dos grups. Descrivim els criteris que hem seguit per a la recodificació d'aquesta variable:

1. Grup "Les dues". Hem considerat com a *Missings* una dada mancant¹¹, la resposta No sap/No contesta i la resposta *Els dos*. Pel que fa a la resta, els hem inclòs en un dels dos grups principals (valencià-castellà) depenent de la llengua que prefereixen parlar normalment.

¹¹L'informant no va fer el Q.3 i per tant no podem saber quina llengua prefereix parlar habitualment (pregunta 24).

Quadre 2: distribució dels joves segons la llengua parlada habitualment

	Nombre	Percentatge
Valencià	28	15,82
Castellà	147	83,05
Les dues	2	1,13
Total	177	100,00

Com podem veure, quan es tracta de la llengua utilitzada normalment, el parlant tendeix quasi exclusivament a elegir una llengua o un altra. Dels 177 informants només dos diuen parlar les dues llengües sense cap preferència. Sembla hi haver una relació entre la llengua parlada a casa i la llengua parlada quotidianament, especialment pel que fa al grup "castellà". Si creuem les dues variables podem saber les pèrdues i/o guanys en cada grup. Al quadre següent les dades de la variable "llengua casa" estan en posició vertical i les dades de "llengua habitual" en horitzontal. La no coincidència de dades amb el nombre absolut de les variables donada més amunt es deu a l'eliminació de dades mancants en alguna de les dos preguntes.

Quadre 3: distribució de la mostra segons llengua familiar-
llengua parlada habitualment

	Valencià	Castellà	Les dues	Totals
Valencià	17	7	4	28
Castellà	2	137	5	144
Les dues	0	1	1	2
Totals	19	145	10	174

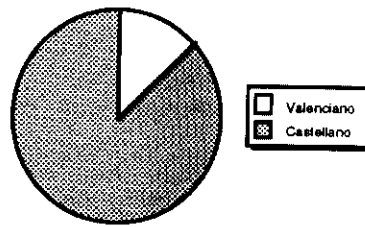
Xifres en nombre

Dels 19 joves que parlen valencià a casa hi ha 17 (89,4%) que el parlen també habitualment, 2 (10,5%) que parlen el castellà i cap les dues. Dels 145 que parlen castellà a casa, hi ha 137 (94,4%) que el parlen habitualment, 7 (4,8%) que diuen fer-ho en valencià i un que diu utilitzar les dues. Per tant, tenim una pèrdua de dos per al grup valencià i de set per al grup castellà. El grup que parla les dues llengües a casa també sembla optar per una llengua determinada en els altres àmbits: 4 ho fan en castellà i 5 en valencià, i només un utilitzaria les dues.

2. Pel que fa al grup "Altres casos" hem inclòs els tres informants en un dels dos grups atenint-nos al mateix criteri que en el grup "Les dues", és a dir segons la llengua parlada habitualment. En tots tres casos ha sigut el castellà.

La nova distribució dels joves segons la llengua familiar (Figura 5) és la següent: 24 (12,8%), d'un total de 187, parlen el valencià i 163 (87,1%) el castellà.

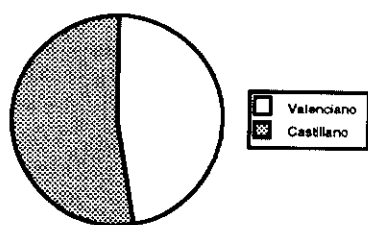
Figura 5: distribució dels joves segons la llengua familiar

Administració de la prova. Ens ficàrem en contacte bé amb el director del centre, bé amb els caps de seminari de valencià o bé parlàrem directament amb els professors de valencià. No tinguérem cap problema per poder assistir més o menys regularment a les hores on s'impartia el valencià en cadascun dels grups escollits. En varen presentar als estudiants com a estudiant de doctorat de la Universitat de Montreal interessada en els sistemes d'ensenyament. Aquesta estratègia evitava que els alumnes se sentiren observats i que modificaren les seues pautes de comportament lingüístic. Només quan vàrem passar el qüestionari sociolingüístic els hagué d'explicar els motius vertaders de la meua investigació. La tècnica del *matched-guise* la realitzàrem entre el 27 d'abril i el 7 de maig en hores lectives. Els estudiants sabien des del principi de la nostra assistència a les aules que deurien col·laborar amb nosaltres a un moment donat. Els explicàrem la prova tal i com va fer K. Woolard (1992): amb el test es pretén saber fins a quin punt ens formem una imatge de les persones en escoltar la seua veu com, per exemple, quan sentim a algú que no coneguem parlar per telèfon o escoltant la ràdio.

El qüestionari estava redactat en les dues llengües: valencià i castellà. Els vàrem deixar damunt una taula i els vàrem demanar que s'aproparen i escolliren la llengua que volguessen sense sentir-se condicionats pel fet d'estar el professor o la professora de valencià davant. De vegades fórem nosaltres mateixos els qui repartirem els qüestionaris passant taula per taula. Es va pretendre, per tant, que els alumnes escolliren lliurement sense ser observats ni pels professors ni per la resta d'estudiants. De 174 estudiants, 83 (47,7%) l'agafaren en valencià i 91 (52, 2%) en castellà.

Figura 6: distribució dels joves segons la llengua del qüestionari

3.1. 2. Les variables dependents.

Considerem variables dependents les respostes o avaluacions fetes pels "jutges" a cadascuna de les varietats lingüístiques. Hem mesurat les actituds lingüístiques en escales de set intervals quan aquestes estaven formades per adjectius bipolars, seguint la tècnica del diferencial semàntic¹² d'Osgood et alii (1957) que ha estat aplicada a la Comunitat Valenciana en diverses ocasions (M. Ros, 1980; J.L. Blas Arroyo, 1995, i J.R. Gómez Molina, en premsa). Hem inclòs a més escales d'interval de cinc punts (tipus Lickert) quan el que es tracta d'avaluar és un substantiu i d'onze punts quan els "jutges" deuen respondre a una qüestió mesurant les seues afirmacions (veure Apèndix, Annex I).

Amb la primera pregunta del qüestionari (*De quina regió o ciutat d'Espanya és X?*) es pretén saber si els estudiants han identificat correctament la varietat lingüística escoltada. Es tracta de corroborar si les avaluacions resultants de la resta de preguntes s'adequa a la varietat lingüística preestablida. La tercera i la quarta avaluen l'atribució i la percepció dels àmbits d'ús que els "jutges" fan de cada mostra de parla. La quinta i la sisena mesuren el valor instrumental de les dues llengües en contextos diferents: València i la Comunitat Europea. La setena i la vuitena mesuren diverses dimensions psicosocials: tipus de comunicació (*fàcil-difícil; clara-obscura*), competència personal (*intel·ligent-ximple; segur de sí mateix-insegur*), atractiu social (*graciós-avorrit; educat-grosser; refinat-vast*), integritat personal (*responsable-irresponsable; de confiança-fals*) i ideologia sociopolítica (*centralista-nacionalista*). La vuitena, novena i onzena preguntes mesuren el grau d'identificació (amb un amic, amb el director o cap i amb el parlant). Finalment, la desena avalua el prestigi ocupacional de cada varietat en una tria de cinc professions diferents (*professor d'universitat, infermer, policia, cambrer i porter*) a les quals havien estat assignades les classes socioeconòmiques següents: alta, mitjana-alta, mitjana, mitjana-baixa i baixa.

¹²La idea de base d'aquest mètode és que els individus poden determinar el grau dels seus sentiments en relació a una qüestió concreta (J. Lambert, 1989: 231)

3. Tractament estadístic.

Per analitzar les dades ens hem servit del programa Stat View (versió 512+ i 4.0). En la fase descriptiva aplicarem la prova t-test, que ens permet d'obtenir la mitjana de cada variable, el valor de *p* i les diferències estadísticament significatives entre les variables considerades dependents. Per a la fase d'anàlisi, ens hem servit del programa SPSS. En aquesta fase varem fer primer anàlisis de factors (*alpha factoring* i *principal components*), amb la fi de saber què era el que realment havíem mesurat. A més, aquest anàlisi ens va servir per reduir el màxim de variables dependents. Sobre alguns dels nous factors es farà de nou una comparació de les mitjanes i es realitzaran anàlisis de varianza unidimensional (ANOVA) i d'interacció. Aquesta tècnica ens permet saber si existeixen diferències significatives entre els grups de les variables considerades independents.

II. ELS RESULTATS

2.1. Identificació de les mostres de parla.

Descripció dels resultats. La primera pregunta del test *matched-guise* vol esbrinar si els joves informants han identificat bé la varietat lingüística concreta. És una pregunta oberta on es demana la regió o ciutat d'origen del locutor. Com que als resultats del curs de prova es va observar que els informants utilitzaven la denominació "València" sense aclarir si es tractava de la Comunitat, de la província o de la ciutat, quan passarem el test als grups escollits els varem explicar que sempre que escriviren, donat el cas, "València", havien d'especificar i concretar l'abast de significacions possibles. Així i tot, en les respostes obtingudes apareix el nom de "València" *tout court*. Aquesta pregunta ens permet saber si del conjunt de varietats lingüístiques enregistrades hi ha alguna que, donada la gran variació de respostes, els "jutges" no han sabut identificar correctament. En aquest cas caldrà agafar els resultats dels anàlisis d'aquesta mostra de parla amb prudència. Com veurem més avall només hi ha una varietat lingüística on els jutges han tingut dificultats: Fidel, locutor que parla com a segona llengua i excepcionalment el castellà. Ens interessa saber a més, si la llengua familiar dels informants influeix sobre la identificació de les varietats lingüístiques. La quantificació de respostes obtingudes (sempre sobre un total de 190 informants) per a cada locutor va ser la següent:

Quadre 3: Llocs d'identificació per David

	Nombre	Percentatge
Missing	19 ¹³	10%
Comunitat Valenciana	16	8,42%
Alacant	1	0,52%
Castelló	5	2,63%
Comarques ¹⁴	9	4,73%
València-ciutat	110	57,89%

¹³Les dades mancants (missings) no són sempre les mateixes en els tres primers locutors, perquè hi hagué informants que arribaren tard i no pogueren respondre les preguntes dels primers enregistraments.

¹⁴Zona castellanoparlant 1; Camp de Túria 1; Horta 6; interior 1

València-poble	5	2,63%
----------------	---	-------

	Nombre	Percentatge
València-província	10	5,26%
Barcelona	7	3,68%
Catalunya	4	2,1%
Múrcia	3	1,57%
No sap	3	1,57%

Quadre 4: Llocs d'identificació per Gabriel

	Nombre	Percentatge
Missing:	17	8,94%
Comunitat Valenciana:	21	11%
Alacant:	4	2,10%
Castelló:	4	2,10%
Comarques ¹⁵ :	43	22,63%
València-ciutat	7	3,68%
València-poble	57	30%
València-província:	32	16,8%
Catalunya	3	2,10%
No sap	2	1,05%

Quadre 6: Llocs d'identificació per Rafa

	Count	Percent
Missing	17	8,94%
Comunitat Valenciana	24	12,6%
Alacant:	4	2,1%
Castelló:	7	3,68%
Comarques ¹⁶ :	5	2,63%
València-ciutat:	93	48,94%
València-província:	2	1,05%
Àvila, Castella i Lleó, Aragó...	4	2,1%
Madrid:	15	7,89%
Múrcia:	6	3,15%
Qualsevol lloc d'Espanya	10	5,2%
No sap	4	2,10%

¹⁵ Zona parla valenciana 1; Plana Baixa 3; València-interior 1; Horta 9; la Ribera 14; la Marina Baixa 1; alrededores Valencia capital 2; Vall d'Albaida 2; la Costera 1; l'Alcoià 1; la Safor 7; Canal Navarrés 1

¹⁶ (zona castellanoparlant 2; zona central i interior 1; Horta 1; Requena-Utiel 1)

Quadre 7: Llocs d'identificació per Daniel

	Nombre	Percent
Missing	16	8,42%
Comunitat Valenciana	28	14,73%
Alacant	4	2,1%
Castelló	2	1,05%
Comarques ¹⁷	21	11%
València-ciutat	72	37,8%
València-poble	18	9,47%
València-província	20	10,52%
Aragó, Castella-la Manxa...	3	1,57%
No sap	5	

Quadre 8: Llocs d'identificació per Jesús

	Nombre	Percentatge
Missing	16	8,42 %
Comunitat Valenciana	5	2,63%
Alacant	1	0,5%
Castelló	9	4,73%
Comarques ¹⁸	1	0,5%
València -ciutat	5	2,63%
València-província	3	2,1%
Barcelona	40	21,05%
Catalunya	97	51,05%
Girona	2	1,05%
Lleida	3	1,57%
Tarragona	6	3,15%
No sap	2	1,05%

Quadre 9: Llocs d'identificació per Fidel

	Nombre	Percentatge
Missing	16	8,42%
Comunitat Valenciana	20	10,52%
Alacant	5	2,63%
Castelló	13	7,36%
Comarques ¹⁹	9	4,73%
València-ciutat	17	8,94%
València-poble	27	14,21%
València-província	28	14,73%
Barcelona	4	

¹⁷ Interior 5; alrededores 4; Marina Baja 1; la Ribera 1; Horta 5; oest del P.V. 1; Requena 2; Ademuz 2

¹⁸ la Safor

¹⁹ Alrededor Valencia 2; Camp de Turia 1; Baix Segura 2; Utiel 1; Horta 1; Safor 1; Costera

	Nombre	Percentatge
Conca, etc. ²⁰	29	15,2%
Madrid	8	4,21%
Rest: d'Espanya	6	3,15%
No sap		

Quadre 10: Llocs d'identificació per Toni

	Nombre	Percentatge
Missing:	16	8,42%
Comunitat Valenciana	47	24,73%
Alacant	9	4,73%
Castelló	21	11,05%
Comarques ²¹	13	6,84%
València-ciutat	34	17,89%
València-poble	11	5,78%
València-província	14	7,36%
Barcelona	1	0,5%
Catalunya	5	2,63%
Castella i Lleó	1	0,5%
Girona	3	1,57%
Mallorca	3	1,57%
Tarragona	5	2,63%
No sap	7	3,68%

Quadre 11: Llocs d'identificació per Abel

	Nombre	Percentatge
Missing	16	8,42%
Comunitat Valenciana	11	5,78%
Alacant	9	4,73%
Castelló	3	1,57%
Comarques ²²	8	4,21%
València-ciutat	24	12,6%
València-poble	4	2,1%
València-província	8	4,21%
Andalusia	27	14,21%
Aragó	3	1,57%
Castiella	20	10,52%
Castella i Lleó	2	
Madrid	13	6,84%
Múrcia	27	14,21%
Qualsevol lloc d'Espanya	5	2,63%
No sap	6	3,15%

²⁰Andalusia, Albacete 4; Aragón 8; Bilbao; Castella la Manxa 3; Centre Espanya; Conca 2; Logroño; Murcia 4; Pamplona; Saragossa 2.

²¹interior 1; Horta 3; Ribera 2; Costera 4; Comtat 1; Maestrat 1; Marina Alta 1

²²València-interior 5; Manises 1; Requena 1; Buñol 1

Quadre 12: Llocs d'identificació per Edu

	Nombre	Percentatge
Missing	16	8,42%%
Comunitat Valenciana	41	21,57%
Alacant	6	3,15%
Castelló	4	2,1%
Comarques ²³	20	10,52%
València-ciutat	41	21,57%
València-poble	12	6,31%
València-província	35	18,42%
Catalunya	2	1%
Mallorca	2	1%
Tarragona	1	0,5%
No sap	10	5,26%

Hem codificat aquestes dades sota les denominacions següents:

1. *Comunitat Valenciana*. Incloem a més de les respostes obtingudes amb aquest nom les denominacions de *València* (sense especificacions de cap tipus) i les de les tres províncies: *València (província)*, *Castelló*, *Alacant*;
2. *Poble de València*. Els joves de la mostra associen el valencià a l'àmbit rural i el castellà a la capital de València, la qual cosa reproduceix els paràmetres del nivell de coneixement del valencià segons l'habitat (M. Serrano, 1995: 125). Però aquesta associació del valencià no està deslligada del nivell de llenguatge o registre. Comparant els percentatges obtinguts de cada mostra de parla per als noms *Ciutat de València* - *Poble de València* (Quadre 13), comprovem que és el valencià no estàndard (Gabriel) el que està més fortament identificat a l'àmbit rural, seguit del castellà amb accent valencià (Daniel). I, d'altra banda, quasi la meitat dels informants identifiquen el castellà estàndard com la varietat lingüística pròpia de la ciutat de València i cap d'ells a un àmbit rural. De manera que no és només el valencià en general el que està associat a la ruralia, sinó el valencià no estàndard.

Quadre 13: percentatges de les mostres de parla
segons les respostes per a Poble-Ciutat de València

	POBLE	CIUTAT
Gab (valencià no estàndard)	29,47%	3,6%
Toni (valencià estàndard)	5,87%	17,8%
Edu (apitxat)	6,31%	21,57%
Abel (castellà no estàndard)	2,63%	13,15%
Dani (val. accent cast)	8,42%	38,4%
Fidel (cast. accent val)	13,6%	8,94%

²³Horta 12; interior 1; la Costera 1; la Marina 1; Camp de Morvedre 1; la Safor 3; Alacatén 1

Rafa (castellà estàndard)	0%	48,94%
Jesús (català estàndard)	0%	2,63%

3. *Ciutat de València* (València-capital).

4. *Comarques*. Incloem les comarques de tota la Comunitat Valenciana i distingim dos grups: comarques històricament castellanoparlants i comarques valencianoparlants²⁴.

5. *Altres comunitats de l'Estat espanyol*. Distingim les comunitats de parla catalana de les de parla castellana.

Les categories d'aquesta variable d'identificació són les següents: Comunitat Valenciana; Poble de València; València-ciutat; Comarques (+valencià); Com catalanoparlant; Comarques (-valencià); Com castellanoparlant. A l'apèndix (Annex IIa) presentem els percentatges de la distribució de freqüència per a cadascun dels locutors.

Però amb aquesta reagrupació no podem saber si els informants havien percebut les diferències d'una banda, entre les províncies de la Comunitat Valenciana i, d'altra, entre les comarques valencianoparlants, pel que fa al coneixement i ús lingüístic del valencià (C.C. : 1989; M.Reixach, 1997). Per aqueixa raó la tornarem a recodificar, aquesta vegada afegint noves categories que reflectiren amb més detall aqueixes diferències de competència lingüística: *Comunitat Valenciana, Alacant, Castelló, València, Poble-València, València-ciutat, Comarques Nivell alt*²⁵, *Comarques Nivell mitjà, Comarques Nivell baix, Com catalanoparlants, Com castellanoparlants*. A l'apèndix (annexi) afegim els percentatges de la distribució de freqüència obtinguda en cada locutor.

Anàlisi qualitatiu dels resultats. Per a poder interpretar els resultats ens basarem en els percentatges més alts i més baixos rebuts en cada mostra de parla (Quadre 14). Eliminem *David*, per tractar-se de la mostra de parla d'habitució a l'escolta, malgrat que els resultats són coherents i coincideixen en gran mesura amb els obtinguts en *Daniel*, locutor que representa la mateixa varietat lingüística: valencià amb accent castellà.

²⁴Dintre de les comarques castellanoparlants incloem també les respostes donades sota la denominació "interior de València, oest de la Comunitat Valenciana".

²⁵Seguim la distribució donada per C.C (1989) en el seu anàlisi del Padró Municipal de l'any 1986. Prenem només dues dimensions de coneixement, *entendre i saber parlar* així com tres nivells de domini lingüístic, agrupant *molt alt i alt i mitjà i baix* en un mateix nivell. La distribució de les comarques resultant és la següent: Nivell alt: Comtat, la Marina Alta, Alt i Baix Maestrat, l'Alcalatén, els Ports, la Vall d'Albaida, el Camp de Túria, la Ribera Alta, la Ribera Baixa, la Costera i la Safor. Nivell mitjà: l'Alcoià, Vinalopó Mitjà, l'Alacantí, el Baix Vinalopó, la Marina Baixa la Plana Alta i la Plana Baixa, l'Horta i el Camp de Morvedre. Nivell baix: Alt Vinalopó, Baix Segura, Alt Palància, Alt Millars, el Racó d'Ademús, els Serrans, la Plana d'Utiel-Requena, la Foia de Bunyol, la Vall d'Aiora i la Canal de Navarrés.

Quadre 14: percentatges d'atribució de cada mostra
de parla segons la II recodificació)

	VnSm ²⁶	CS	CaV	CatS	VaC	VS	CnS	VnSa
C.V.			16			27		23,5
Alacant								
Castelló				5,1				
València	18,4				16			20,1
València-poble	32,9	0		0	15,5			
València-ciutat		53,7	41,3			19,5	13,7	23,5
Com-Nivell A		0					0	
Com-Nivell M				0				
Com-Nivell B				0	1	1		
Com catalano		0	0	85			0	
Com castella	0	20,2	0		24,7	1	58	0

* En negreta el mode, subratllat els percentatges més alts en segon lloc i normal els més baixos.

Es remarca la gran unanimitat a l'hora d'identificar el català estàndard: un 85% dels informants l'associaren majoritàriament a la regió de Catalunya. Les varietats considerades pròpies de la ciutat de València són el castellà estàndard, l'apitxat i el valencià parlat amb accent castellà, la qual cosa es correspon amb la realitat lingüística de la ciutat. Pel que fa al valencià estàndard, el mode marca la Comunitat Valenciana, encara que el percentatge no és massa elevat. Podem interpretar aquest resultat tenint en compte que el registre estàndard és una varietat lingüística utilitzada en les comunicacions amb caràcter generalitzador i "neutre", una mena de llengua comuna (Ll. Polanco, 1984: 113) que no s'associa a cap àmbit geogràfic concret. Ara bé, l'apitxat també s'associa al conjunt de la Comunitat i en aquest cas es tracta d'un subdialecte i no d'una varietat formal i neutra. El dialecte valencià meridional, en canvi, sí que s'identifica com a propi dels pobles de la regió de València. Les dues mostres de parla de castellà no estàndard, *Fidel* (com segona llengua) i *Abel* (com primera), no són considerades pròpies de la Comunitat. La diferència entre les dues rau en la major o menor unanimitat d'atribució: més de la meitat dels joves associen el locutor que té com a llengua primera i habitual el castellà a

²⁶ D'ara endavant aquestes abreviacions signifiquen:

VnSm = valencià no estàndard (meridional)

CS = castellà estàndard

CaV = castellà amb accent valencià

CatS = català estàndard

VaC = valencià amb accent castellà

VS = valencià estàndard

CnS = castellà no estàndard

VnSap = valencià no estàndard (apitxat)

zones castellanoparlants de fora de la Comunitat Valenciana, mentre que només un quart al locutor que té com a llengua primera i habitual el valencià. L'altra diferència important s'estableix en l'oposició ciutat vs. poble: 13,7% - 2,2% per Abel i 9,7% - 16% per Fidel. Finalment, cal dir que la dispersió de dades obtingudes en el locutor *Fidel* podria estar indicant que els joves han tingut problemes a l'hora d'identificar la identitat lingüística del parlant.

Per un altra banda, ens interessa saber si la llengua parlada a casa influencia d'alguna manera l'atribució i/o la identificació més o menys concreta de les varietats. Creuant aquestes variables obtenim les següents dades que presentem donant els majors percentatges obtinguts dintre de cada grup, els percentatges que els diferencien per damunt del 10% i els nombres absoluts a la resposta *No sap.* (Quadre 15) Cal remarcar d'una part la indiferenciació entre els dos grups a l'hora d'identificar el castellà estàndard i el català estàndard. Pel que fa al valencià estàndard, hi ha notables diferències d'atribució entre els dos grups: mentre que el grup de castellà l'associa en primer lloc a la Comunitat Valenciana (29,7%) i en segon a la ciutat de València (21,6), el grup de valencià ho fa a la província de Castelló (30,4) i a les comarques valencianoparlants de nivell de parla alt (13%). Si afegim la diferència existent entre un grup i l'altre pel que fa a l'identificació del castellà no estàndard atribuït a les comarques valencianes de baix nivell o castellanoparlants - un 13% front a un 2,7%-, podem concloure que els joves valencians valencianoparlants tenen una major percepció de les diferències sociolingüístiques existents entre les comarques i les províncies valencianes. Finalment, tornem a trobar diferències significatives en l'apitxat. D'una banda ens sorprèn la gran quantitat de respostes deixades en buit pel grup de castellà (10); d'una altra banda, ens trobem amb el mateix paradigma que hem descrit per al valencià estàndard. Així, mentre que el grup castellà atribueix la varietat lingüística a la Comunitat Valenciana en general, el grup de valencià ho fa a les comarques valencianoparlants de nivell mitjà. Podem concloure doncs que la identificació de la varietat del valencià estàndard pel grup castellà no s'ha fet en funció del registre o llengua neutra, sinó més aviat per la manca de percepció diferencial (sociolingüísticament parlant). Pel que fa a la mostra de parla representada per Fidel, la dispersió trobada prenent els dos grups a l'hora no sembla reduir-se en cap dels grups prenent-los separatament.

Quadre 15: llocs d'identificació per a tots els locutors segons la llengua habitual

	Gabriel		Rafa		Daniel		Jesús		Fidel		Toni		Abel		Edu	
	Val	Cast	Val	Cast	Val	Cast	Val	Cast	Val	Cast	Val	Cast	Val	Cast	Val	Cast
C.V.	0	12,9	4,3	15,6	4,3	18,2			2,3	8,7	4,3	29,7			17,3	24,3
Alacant																
Castelló							17,3	3,3			30,4	8,7				
València	8,7	20,4			4,3	12,8			0,5	15,7						
Poble-Val	26,0	34,0			0,0	12,1										
Cuitat-Val			47,8	55,1	65,2	37,8			2,3	12,8	8,7	21,6				
Com-N-A	30,0	11,5									13,0	4,0				
Com-N-M	17,3	8,1													30,4	4,0

Com-N-B				13,0	5,4							13,0	2,7			
Com Cat						78,2	85,8									
Com Cast			43,8	16,3				4,0	20,4			73,9	56,0			
No sap	0	2	0	4	0	5	0	2	0	8	0	7	0	6	0	10

3.2.2. Resultats dels anàlisis del t-test.

La descripció dels anàlisis es presenta seguint l'ordre dels objectius formulats en la part teòrica. En primer lloc presentem la mitjana i el valor de *p* sobre les diferents dimensions i valors estudiats de les varietats lingüístiques contrastades i, en segon lloc, expliquem breument els resultats que hem mostrat.

Valencià no estàndard (meridional) vs. valencià estàndard.

	VnS (merid)	VS	p
1. Tipus de comunicació			
clara (1) obscura (7)	2,523	3,063	,0015+
fàcil (1) difícil (7)	2,194	2,977	++
2. Atribució d'àmbits d'ús (5-1)			
Casa	4,520	4,092	++
Generalitat	3,468	3,659	,0653*
Magatzems	3,798	3,561	,0160+
Banc	3,298	3,341	,5072*
3. Percepció de l'ús (5-1)			
Televisió	2,977	3,259	,0019+
Veïns	3,145	2,636	++
Polítics	2,331	2,594	,021+
Ràdio	2,686	2,924	,0175+
Institut	2,622	2,642	,8605*
4. Instrumentalitat (1-11)			
A València	3,994	3,110	++
A la C.E.E	5,424	4,087	++
5. Competència personal			
intel·ligent (1) ximple (7)	3,287	2,578	++
segur (1) insegur (7)	2,273	2,971	++

	VnS (merid)	VS	p
6. Atracció interpersonal			
graciós(1) avorrit(7)	2,576	4,486	++
confiança(1) fals (7)	3,016	3,249	,0405+
educat(1) grosser (7)	3,150	2,445	++
refinat (1) bast (7)	4,838	2,913	++
responsable (1) irresponsable (7)	3,333	2,773	++
7. Ideologia sociopolítica			
centralista (1) nacionalista (7)	4,400	4,394	,7678
8. Grau d'identificació			
Amb un amic (5-1)	3,295	3,272	,6792*
Amb el cap (5-1)	2,778	3,122	++
Amb parlant(11-1)	5,017	6,816	++
9. Prestigi ocupacional (5-1)			
Professor	2,202	3,333	++
Infermer	2,924	3,178	,0003+
Policia	2,919	3,178	,4954*
Cambrer	3,520	2,799	++
Porter	3,318	2,477	++

Entre parèntesi indiquem l'interval de l'escala de major a menor.

* No significatiu estadísticament = $p > 0,05$

+ Significatiu = $p < 0,05$

++ Significatiu = $p < 0,001$

El VnS és percebut més clar i fàcil de comprendre, propi de l'àmbit familiar, dels magatzems i de les relacions veïnals. El seu valor instrumental és clarament inferior al del valencià estàndard i, en quant a les dimensions psicosocials, aquesta varietat lingüística resulta millor avaluada en els termes segura, graciosa i de confiança. Els joves estudiants sols la identifiquen amb la parla d'un amic i la consideren ser més pròpia d'un cambrer i d'un porter que de la resta de professions. El VS resulta ser percebut més obscur i difícil, propi dels àmbits formals, com la Generalitat i els mitjans de comunicació, i més apta a la parla dels polítics. Li confereixen utilitat en l'àmbit ocupacional i la consideren més intel·ligent, educada, refinada i responsable. La identifiquen amb la parla d'un director (encara que també amb la d'un amic) i és percebuda més pròpia d'un professor d'universitat que d'altres professions. Cal remarcar, finalment, la forta autoidentificació dels joves de la mostra amb el valencià estàndard.

Valencià no estàndard (apitxat) vs. valencià estàndard.

	VnS (apitxat)	VS	p
1. Tipus de comunicació			
clara (1) obscura (7)	4,374	3,063	++
fàcil (1) difícil (7)	4,162	2,977	++

	VnS (apitxat)	VS	p
2. Atribució d'àmbits d'ús (5-1)			
Casa	3,782	4,092	,0009+
Generalitat	3,069	3,659	++
Magatzems	3,132	3,561	++
Banc	2,868	3,341	++
3. Percepció de l'ús (5-1)			
Televisió	2,730	3,259	++
Veïns	2,776	2,636	,1026*
Polítics	2,273	2,594	,0003+
Ràdio	2,586	2,924	++
Institut	2,747	2,642	,2,322*
4. Instrumentalitat (1-11)			
A València	4,132	3,110	++
A la C.E.E	4,948	4,087	++
5. Competència personal			
intel·ligent (1) ximple (7)	3,399	2,578	++
segur (1) insegur (7)	3,713	2,971	++
6. Atracció interpersonal			
graciós(1) avorrit(7)	4,310	4,486	,0758*
confiança(1) fals (7)	3,538	3,249	,0042+
educat(1) grosser (7)	2,971	2,445	++
refinat (1) bast (7)	3,471	2,913	++
responsable (1) irresponsable (7)	3,115	2,773	,0002+
7. Ideologia sociopolítica			
centralista (1) nacionalista (7)	4,214	4,394	,1755*
8. Grau d'identificació			
Amb un amic (5-1)	3,253	3,272	,7685*
Amb el cap (5-1)	2,867	3,122	,0010+
Amb parlant (11-1)	5,017	6,816	++
9. Prestigi ocupacional (5-1)			
Professor	2,523	3,333	++
Infermer	3,052	3,178	,0479+
Polícia	2,971	3,178	,0864*
Cambrer	3,063	2,799	,0004+
Porter	2,897	2,477	++

Els joves perceben l'apitxat de manera molt semblant al valencià meridional en contrast amb el valencià estàndard. Les úniques diferències remarcables es troben en el tipus de comunicació i en els àmbits d'ús assignats. Així el VS i el VnSm serien varietats més clares i fàcils de comprendre que l'apitxat. Però creiem que aquest resultat ha estat interferit per altres estímuls que no van poder ser controlats a l'hora d'enregistrar el locutor de l'apitxat²⁷. Pensem que potser el millor en aquest cas és no tenir-lo en compte. L'àmbit familiar és

²⁷ Aquesta mostra de parla presentava distorsions acústiques que es van intentar reduir enregistraant per segona vegada el parlant. Així i tot i per segona vegada la gravació no va resultar tan perfecta com les altres. A l'hora de passar aquesta varietat advertíem als estudiants que hi havia hagut problemes tècnics i que prestaren atenció. Els resultats ens indiquen que aquestes distorsions han influït en les avaluacions dels jutges.

percebut més propi de la varietat estàndard aquesta vegada que la varietat no estàndard. Pel que fa a la resta de dimensions i valors, només cal afegir que mentre que el valencià meridional s'identificava amb les ocupacions de cambrer i porter en aquest ordre, l'apitxat ho fa en primer lloc amb la d'infermer i en segon amb la de cambrer. Les tres varietats lingüístiques presenten una mitjana per damunt de 3,5 (escala de set intervals) en la dimensió que avalua la ideologia política: es perceben doncs com nacionalistes.

Castellà no estàndard vs. castellà estàndard.

	CnS	CS	P
1. Tipus de comunicació			
clara (1) obscura (7)	3.316	2.052	++
fàcil (1) difícil (7)	3.162	1.976	++
2. Atribució d'àmbits d'ús (5-1)			
Casa	4.437	4.387	,5750*
Generalitat	3.437	4.006	++
Magatzems	3.994	4.272	,0028+
Banc	3.566	4.347	++
3. Percepció de l'ús (5-1)			
Televisió	2.879	4.173	++
Veïns	3.023	3.849	++
Polítics	2.086	3.642	++
Ràdio	2.618	3.983	++
Institut	2.81	3.936	++
4. Instrumentalitat (1-11)			
A València	5.738	4.035	++
A la C.E.E	5.378	3.17	++
5. Competència personal			
intel·ligent (1) ximple (7)	4.276	2.462	++
segur (1) insegur (7)	4.04	2.688	++
6. Atracció interpersonal			
graciós(1) avorrit(7)	3.328	4.705	++
confiança(1) fals (7)	3.638	3.462	,1147*
educat(1) grosser (7)	3.902	2.347	++
refinat (1) bast (7)	4.908	2.733	++
responsable (1) irresponsable (7)	3.977	2.662	++
7. Ideologia sociopolítica			
centralista (1) nacionalista (7)	3.376	2.942	++
8. Grau d'identificació			
Amb un amic (5-1)	3.191	3.202	,9322*
Amb el cap (5-1)	2.48	3.378	++
Amb parlant (11-1)	3.506	6.387	++

	CnS	CS	p
9. Prestigi ocupacional (5-1)			
Professor	1.822	3.22	++
Infermer	2.58	3.185	++
Polícia	2.954	3.076	,2181*
Cambrer	3.526	2.96	++
Porter	3.339	2.642	++

Les avaluacions obtingudes reproduïxen els paràmetres de les varietats no estàndards vs. estàndard del valencià. El CnS és percebut més obscur i difícil de comprendre i més propi de l'àmbit familiar. Només en les dimensions de graciosa i nacionalista obté puntuacions més altes que la varietat estàndard. S'identifica amb valors lleugerament inferiors al CS amb la parla d'un amic i es considera pròpia de cambrers i porters. El CS és percebut més propi de tots els altres àmbits d'ús i d'utilitat per al treball tant a la Comunitat Valenciana com a la Comunitat Europea. Resulta avaluada més positivament en totes les dimensions psicosocials, excepte en un tret de l'atracció interpersonal i s'identifica amb la parla d'un director i amb la dels informants. La professió que rep puntuacions més altes és, com en el cas del valencià estàndard, la de professor d'universitat.

Castellà estàndard vs. valencià estàndard.

	CS	VS	p
1. Tipus de comunicació			
clara (1) obscura (7)	2,052	3,063	++
fàcil (1) difícil (7)	1,976	2,977	++
2. Atribució d'àmbits d'ús (5-1)			
Casa	4,387	4,092	,0068+
Generalitat	4,006	3,659	,0016+
Magatzems	4,272	3,561	++
Banc	4,347	3,341	++
3. Percepció de l'ús (5-1)			
Televisió	4,173	3,259	++
Veïns	3,849	2,636	++
Polítics	3,642	2,594	++
Radio	3,982	2,924	++
Institut	3,936	2,642	++
4. Instrumentalitat (1-11)			
A València	4,035	1,903	++
A la C.E.E	3,17	4,087	++
5. Competència personal			
intel·ligent (1) ximple (7)	2,462	2,578	,2331*
segur (1) insegur (7)	2,688	2,971	,0378+

	CS	VS	P
6. Atracció interpersonal			
graciós(1) avorrit(7)	4,705	4,486	,0332+
confiança(1) fals (7)	3,462	3,249	,0578*
educat(1) grosser (7)	2,347	2,445	,3031*
refinat (1) bast (7)	2,733	2,913	,0506*
responsable (1) irresponsable (7)	2,462	2,773	,0008+
7. Ideologia sociopolítica			
centralista (1) nacionalista (7)	2,942	4,394	++
8. Grau d'identificació			
Amb un amic (5-1)	3,202	3,272	,3523*
Amb el cap (5-1)	3,378	3,122	,0004+
Amb parlant (1-11)	6,387	6,816	,2199*
9. Prestigi ocupacional (5-1)			
Professor	3,22	3,333	,2618*
Infermer	3,185	3,178	,9350*
Polícia	3,076	2,861	,0160+
Cambrer	2,96	2,799	,0591*
Porter	2,642	2,477	,0654*

La comunicació del CS és percebuda més clarament i amb més facilitat de comprensió. El CS rep puntuacions més altes en tots els àmbits d'ús: informals (a casa, a l'institut, amb els veïns, als magatzems) i formals (la Generalitat, el banc, la política i els mitjans de comunicació). No hi ha cap diferenciació per tant entre l'atribució i la percepció de l'ús, és a dir, que es considera més pròpia de tots els àmbits d'ús i és percebuda igualment més utilitzada que el VS. Aquests resultats reflecteixen la realitat sociolingüística del valencià a la ciutat de València. Pel que fa al valor instrumental de les dues llengües en contacte, és interessant veure com els joves les avaluen segons el context geogràfic: a València el VS tindria per aquests joves, i amb gran diferència en relació al CS, més utilitat, mentre que a la Comunitat Europea s'inverteix aquesta relació i és el CS aquell que és percebut amb un alt valor instrumental. Pel que fa a les dimensions psicosocials, només hi ha tres trets on aquestes varietats s'oposen significativament: un tret de la competència personal i dos de l'atracció interpersonal. El locutor de CS es percep més segur i responsable i el del VS més graciós. Com era d'esperar, el VS s'associa molt més a una ideologia nacionalista que el CS. Sembla que per als joves de la mostra la llengua no és un factor que condicione les seues relacions d'amistat. Per un altra banda, cal remarcar la forta autoidentificació dels informants amb les dues varietats. En canvi, sí que hi ha diferències significatives quan es tracta d'identificar la varietat amb un director: el CS s'associa amb aquest càrrec "prestigiós" més que el VS. Finalment, no hi ha diferències entre les professions atribuïdes excepte en la de policia (més pròpia de parlants del CS). L'ocupació de professor d'universitat es percep igualment utilitzada per parlants del VS i del CS.

Valencià estàndard vs. català estàndard.

	VS	CatS	p
1. Tipus de comunicació			
clara (1) obscura (7)	3,063	4,058	++
fàcil (1) difícil (7)	2,977	3,894	++
2. Atribució d'àmbits d'ús (5-1)			
Casa	4,092	4,448	++
Generalitat	3,659	4,195	++
Magatzems	3,561	4,155	++
Banc	3,341	3,983	++
3. Percepció de l'ús (5-1)			
Televisió	3,259	3,264	,9461*
Veïns	2,636	1,792	++
Polítics	2,594	1,960	++
Ràdio	2,924	2,471	++
Institut	2,642	1,971	++
4. Instrumentalitat (1-11)			
A València	3,110	3,718	,0016+
A la C.E.E	4,087	4,402	,0642*
5. Competència personal			
intel·ligent (1) ximple (7)	2,578	2,598	,8499*
segur (1) insegur (7)	2,971	2,678	,0295+
6. Atracció interpersonal			
graciós(1) avorrit(7)	4,486	4,787	,0057+
confiança(1) fals (7)	3,249	3,613	,0013+
educat(1) grosser (7)	2,445	2,621	,0585*
refinat (1) bast (7)	2,913	3,197	,0068+
responsable (1) irresponsable (7)	2,773	2,925	,1248*
7. Ideologia sociopolítica			
centralista (1) nacionalista (7)	4,394	5,133	++
8. Grau d'identificació			
Amb un amic (5-1)	3,272	3,108	++
Amb el cap (5-1)	3,122	3,201	++
Amb parlant (11-1)	6,816	5,731	++
9. Prestigi ocupacional (5-1)			
Professor	3,333	3,523	,0207+
Infermer	3,178	3,208	,6270*
Polícia	2,861	2,770	,1708*
Cambrer	2,799	2,816	,7971*
Porter	2,477	2,425	,4851*

El CatS és devaluat en el tipus de comunicació: més obscur i més difícil que el VS, però en canvi, s'associa molt superiorment a tots els àmbits d'ús. A més, és una varietat que els joves escolten, igualment que el VS, a la televisió, però no a la ràdio. Ni la política valenciana ni la resta d'àmbits informals, les relacions veïnals i l'institut, són àmbits on el CatS siga escoltat en majors proporcions que el VS. El valor instrumental atribuït al VS és en tots els contextos superior, tant a València com a la C.E.E. En quant a les dimensions psicosocials, en termes d'intel·ligència, educació i responsabilitat les dues varietats no són percebudes diferentment. Els parlants

del CatS són avaluats com a més segurs, més graciosos, més falsos, més vasts, més nacionalistes que els parlants del VS i els identifiquen més amb un director que amb un amic . L'autoidentificació dels parlants se fa al VS en major mesura que al CatS. Pel que fa al prestigi ocupacional, trobem el mateix paràmetre que per al CS: l'ocupació pròpia dels parlants és la de professor d'universitat (encara que significativament superior en el CatS), i la més allunyada la de porter.

1era llengua C vs. 2ona llengua V

	1era llengua C	2ona llengua V	p
1. Tipus de comunicació			
clara (1) obscura (7)	3,316	4,414	++
fàcil (1) difícil (7)	3,162	3,913	++
2. Atribució d'àmbits d'ús (5-1)			
Casa	4,437	2,483	++
Generalitat	3,437	2,080	++
Magatzems	3,994	2,264	++
Banc	3,566	1,885	++
3. Percepció de l'ús (5-1)			
Televisió	2,879	2,276	++
Veïns	3,023	2,529	++
Polítics	2,086	2,040	,5877
Radio	2,618	2,092	++
Institut	2,810	2,466	,0013+
4. Instrumentalitat (1-11)			
A València	5,738	6,098	,0419+
A la C.E.E	5,378	5,724	,0916*
5. Competència personal			
intel·ligent (1) ximple (7)	4,276	4,295	,9217*
segur (1) insegur (7)	4,040	4,718	++
6. Atracció interpersonal			
graciós(1) avorrit(7)	3,328	4,069	++
confiança(1) fals (7)	3,638	3,747	,2715
educat(1) grosser (7)	3,902	3,653	,0170+
refinat (1) bast (7)	4,908	4,674	,0796*
responsable (1) irresponsable (7)	3,977	4,017	,6884*
7. Ideologia sociopolítica			
centralista (1) nacionalista (7)	3,376	3,733	,0008+
8. Grau d'identificació (5-1)			
Amb un amic (5-1)	3,191	3,132	,3138*
Amb el cap (5-1)	2,480	2,457	,7308*
Amb parlant (11-1)	3,508	2,782	,0008+

	1era llengua C	2ona llengua V	p
9. Prestigi ocupacional (5-1)			
Professor	1,822	1,711	,0840*
Infermer	2,580	2,665	,3380*
Polícia	2,954	2,815	,0524*
Cambrer	3,526	3,439	,3532*
Porter	3,339	3,260	,3086*

La comunicació és més clara i fàcil de comprendre quan el parlant utilitza la seua lera llengua que la segona apresada. Com era d'esperar, els jutges troben que el parlant de CnS parla molt més sovint a casa i a la resta d'àmbits el castellà que el valencià. Així mateix, és més freqüent escoltar parlants que utilitzen el castellà habitualment que el valencià après en els mitjans de comunicació i en els àmbits de relació social com els veïns i l'institut. Només els representants de la política valenciana reben puntuacions similars que són, en els dos casos, molt baixes. A la primera llengua se li atribueix un valor instrumental superior en el context, però no en l'europeu. Els joves perceben els parlants que usen el valencià com segona llengua més insegurs, més avorrits, més educats i més nacionalistes. Pel que fa a la resta de dimensions, no hi ha diferències estadísticament significatives. S'identifiquen més amb la varietat castellana i no sembla ser significatiu l'identificació amb un amic i amb un director. L'ocupació més altament puntuada per a les dues varietats és la de cambrer i la que rep puntuacions més baixes la de professor d'universitat. En general doncs quan el parlant utilitza el valencià els joves no valoren el seu esforç, encara que el troben més educat.

1era llengua V vs. 2ona llengua C

	1era llengua V	2ona llengua C	p
1. Tipus de comunicació			
clara (1) obscura (7)	2,523	2,850	,0103+
fàcil (1) difícil (7)	2,194	2,561	,0044+
2. Atribució d'àmbits d'ús (5-1)			
Casa	4,520	3,736	++
Generalitat	3,468	3,029	,0014+
Magatzems	3,798	3,609	,1318
Banc	3,289	3,368	,5151
3. Percepció de l'ús (5-1)			
Televisió	2,977	2,672	,0017+
Veïns	3,145	2,862	,0145+
Polítics	2,331	1,937	++
Radio	2,686	2,460	,0137+
Institut	2,622	2,431	,0915*
4. Instrumentalitat (1-11)			
A València	3,994	5,283	++
A la C.E.E	5,424	5,445	----

	1era llengua V	2ona llengua C	p
5. Competència personal			
intel·ligent (1) ximple (7)	3,287	4,370	++
segur (1) insegur (7)	2,273	3,598	++
6. Atracció interpersonal			
graciós(1) avorrit(7)	2,576	2,920	,0041+
confiança(1) fals (7)	3,012	3,310	,0162+
educat(1) grosser (7)	3,150	3,805	++
refinat (1) bast (7)	4,838	3,838	++
responsable (1) irresponsable (7)	3,333	3,838	++
7. Ideologia sociopolítica			
centralista (1) nacionalista (7)	4,400	3,884	,0005+
8. Grau d'identificació			
Amb un amic (5-1)	3,295	3,162	,0706*
Amb el cap (5-1)	2,778	2,424	++
Amb parlant (11-1)	5,017	3,270	++
9. Prestigi ocupacional (5-1)			
Professor	2,202	1,908	,0002+
Infermer	2,924	2,632	,0001+
Policia	2,919	2,920	-----
Cambrer	3,520	3,443	,3060*
Porter	3,318	3,364	,7128*

Recordem que a la pregunta d'identificació de Fidel, 2ona llengua castellà, semblava que els jutges havien tingut problemes degut, sobretot, a la gran variació de respostes. Intentarem verificar-ho atenint-nos a l'atribució d'àmbits d'ús, especialment, als àmbits informals. Abans hem de constatar que el tipus de comunicació quan el parlant utilitza la segona llengua apresada, el castellà, és percebuda com més obscura i difícil de comprendre, semblantment al parlant de la mostra anterior quan usava el valencià. Si ens basem en l'avaluació que els informants fan del locutor parlant castellà (2ona llengua) a casa en contrast a quan ho fa en castellà (1era llengua), podem dir que la mitjana d'aquesta última és superior i que la diferència entre les dues és significativa. Ara bé, si ho comparem amb les mitjanes obtingudes en el darrer quadre veiem que les puntuacions són molt més baixes aquesta vegada. Ens manquen dades per poder saber si realment els jutges han percebut que el locutor no parlava la seua llengua habitual, i per això, no podem finalment refutar o verificar la nostra primera impressió. Expliquem els resultats tenint-ho en compte. Pel que fa a l'atribució de la resta d'àmbits, només la Generalitat presenta diferències significatives: més propi del locutor quan parla en valencià. La percepció de l'ús és major en tots els casos, excepte en l'institut, quan el parlant utilitza la seua primera llengua. El parlant té més oportunitats de treballar a València i és percebut més intel·ligent, més segur, més graciós, de més confiança, més educat, més responsable, però més grosser, quan parla valencià que quan usa una segona llengua. Com en totes les mostres de parla anteriors, el parlant valencià se considera d'ideologia nacionalista. Els jutges s'identifiquen més amb el locutor i l'identifiquen en majors proporcions a un director quan aquest parla la seua primera llengua. L'ocupació considerada més pròpia en els dos casos és la de cambrer i la més impròpia d'aquestes varietats seria la de professor d'universitat, resultats semblants en el darrer quadre. En general, la descripció dels resultats ens porta a concloure que el locutor és devaluat quan utilitza el castellà com segona llengua, tal i com hem vist

abans en usar el valencià com segona llengua apresada.

Valencià meridional vs. valencià apitxat.

	V meridional	V apitxat	p
1. Tipus de comunicació			
clara (1) obscura (7)	2,523	4,374	++
fàcil (1) difícil (7)	2,194	4,162	++
2. Atribució d'àmbits d'ús (5-1)			
Casa	4,520	3,782	++
Generalitat	3,468	3,069	++
Magatzems	3,798	3,132	++
Banc	3,289	2,868	++
3. Percepció de l'ús (5-1)			
Televisió	2,977	2,730	,0019+
Veïns	3,145	2,776	++
Polítics	2,331	2,273	,4549*
Radio	2,686	2,586	,1631*
Institut	2,622	2,747	,2194*
4. Instrumentalitat (1-11)			
A València	3,994	4,132	,4526*
A la C.E.E	5,424	4,948	,0625*
5. Competència personal			
intel·ligent (1) ximple (7)	3,287	3,399	,3899
segur (1) insegur (7)	2,273	3,713	++
6. Atracció interpersonal			
graciós(1) avorrit(7)	2,576	4,310	++
confiança(1) fals (7)	3,012	3,538	++
educat 1) grosser (7)	3,150	2,971	,1331*
refinat (1) bast (7)	4,838	3,471	++
responsable (1) irresponsable (7)	3,333	3,115	,0327+
7. Ideologia sociopolítica			
centralista (1) nacionalista (7)	4,400	4,214	,1219*
8. Grau d'identificació			
Amb un amic (5-1)	3,295	3,253	,4595*
Amb el cap (5-1)	2,778	2,867	,2040*
Amb parlant (11-1)	5,017	5,257	,4595*
9. Prestigi ocupacional (5-1)			
Professor	2,202	2,523	,0004+
Infermer	2,924	3,052	,0363+
Polícia	2,919	2,971	,5895*
Cambrer	3,520	3,063	++
Porter	3,318	2,897	++

Més amunt ja vàrem explicar que la gravació del locutor de l'apitxat presentava distorsions acústiques. Potser és per això que els jutges perceben aquesta varietat com molt més obscura i difícil de comprendre. Per un altra banda, consideren que el valencià meridional és majorment parlat a tots els àmbits d'ús. I també sembla que l'escolten més sovint a la televisió i als veïns. La utilitat dels dos dialectes valencians és semblant. El locutor del valencià meridional és avaluat més segur, més graciós, amb qui es pot tenir més confiança i més

responsable, però més bast, mentre que el locutor de l'apitxat és millor avaluat només en el refinament. La identificació de les varietats amb un amic, amb un director i la pròpia identificació de l'informant és semblant. Finalment, són de nou els cambrers el més apropiats per parlar aquestes varietats i els que menys els professors d'universitat. Sembla haver-hi diferències significatives en aquesta última ocupació i en la d'infermer: lleugerament més apropiades de l'apitxat que del valencià meridional.

Discussió. Seguim l'ordre dels camps temàtics juntament amb els objectius formulats a la part teòrica per presentar les conclusions d'aquesta fase descriptiva.

A.- Llengües en contacte: la minorització vs. la normalització lingüística.

La nostra interpretació es limita a remarcar els trets que han resultat ser avaluats més positivament en les varietats lingüístiques comparades. Ens sembla correcte poder deduir de la percepció de l'extensió als àmbits d'ús avaluats i de la utilitat per trobar un treball al País Valencià i a la C.E.E. el que hem qualificat de "Llengua pública" i "Llengua d'estatus" respectivament (veure part introductòria). Però no considerem ni convenient ni coherent amb el nostre discurs deduir de les avaluacions a les dimensions psicosocials el pretés "prestigi" de la varietat en qüestió. Com demostrarem més avant els adjectius no mesuren les mateixes dimensions en les diferents varietats. Per un altra banda, ens sembla *tout à fait* ideològic i fals interpretar les avaluacions a unes dimensions de personalitat com a indicatius d'una correcta o incorrecta normalització lingüística.

i) Variació intralingüística. Els resultats de les comparacions entre les varietats lingüístiques estàndards i no estàndards, en valencià i castellà, són molt similars: el registre o llengua estàndard es considera en general més apta per als àmbits d'ús formals i amb un valor instrumental superior a les varietats no estàndards; es perceben més intel·ligents, educades, refinades i responsables, dimensions que barregen la clàssica separació entre competència personal i atracció interpersonal. Sembla que els nostres informants avaluen als locutors de varietats no estàndards més graciosos i amb els quals es pot tenir confiança. L'humor i la confiança són trets que s'atribueixen als amics, però no a un director. Hi ha una oposició entre les ocupacions de cambrer i porter, percebudes similarmet i pròpies de les varietats no estàndards, i l'ocupació de professor d'universitat, pròpia del registre estàndard. Els joves s'identifiquen en nivells molt superiors amb els parlants de varietats estàndards. L'única diferència remarcable entre les varietats diafàsiques del valencià i del castellà es troba en la percepció de la comunicació: mentre que el CS es percep més clar i fàcil de comprendre que el CnS, el VS es percebut com més obscur i difícil de comprendre que el VnS (meridional). En conclusió, les varietats més formals són percebudes com a llengües públiques, d'alt estatus i amb alts valors instrumentals. Les varietats no formals, en canvi, presentarien només un valor integratiu o lligams afectius superiors.

i)

ii) Variació interlingüística. Els resultats del t-test entre el VS i el CS no semblarien oposar una varietat "prestigiosa" a una varietat "desprestigiada" (aplicant els termes corrents i tradicionals). Les úniques diferències remarcables es troben en el tipus de comunicació i en l'atribució i percepció d'ús: el VS es percep més obscur i difícil de comprendre i al mateix temps es considera menys utilitzat i estés que el CS. Possiblement els dos

elements s'associen d'una o altra manera: el context sociolingüístic (institucional i legislatiu) afavoreix la presència del castellà a tots els àmbits d'ús, fet que podria estar condicionant d'una banda, l'estandardització del valencià (la utilització d'una varietat estàndard reconeguda i acceptada per tots els membres de la comunitat de parla) i de l'altra, la manca d'una veritable normalització lingüística (l'extensió del valencià a tots els àmbits d'ús). De tota manera, no podem saber amb certesa si la dificultat de comprendre la varietat que nosaltres hem qualificat d'estàndard es deu a la manca de reconeixement d'aquesta varietat. El que sembla clar és que no hi ha una percepció de la seua extensió. De fet, la manca de normalització lingüística no impedeix que els jutges li concedisquen un alt valor instrumental a la Comunitat Valenciana²⁸. En termes d'actituds lingüístiques, el conflicte lingüístic es neutralitza i les fronteres d'utilitat i d'estatus entre les varietats interlingüístiques s'esvaeixen. Les nostres dades s'allunyen una mica dels resultats obtinguts en altres treballs, on el VS era avaluat més positivament que el CS en les dimensions de competència personal.

La comparació del VS i del CatS tampoc sembla reflectir el conflicte *vox populi* entre les dues varietats diatòpiques. La comunicació, avaluada més obscura i difícil de comprendre, no impedeix, en aquest cas i a diferència del VS, l'atribució del Català estàndard a tots els àmbits d'ús. Els joves estudiants perceben que el CatS està més esés que el VS, però no el consideren d'utilitat a la Comunitat Valenciana. Sols hi ha dues dimensions de l'atracció interpersonal on el CatS rep puntuacions més baixes que el VS: la confiança i el refinament. En les altres dimensions les dues varietats es perceben igualment, excepte en la seguretat i el nacionalisme, més alts en el locutor del CatS. Finalment, els jutges s'identifiquen més amb la varietat pròpia de la Comunitat Valenciana que amb la de Catalunya. No trobem doncs que l'avaluació del CatS puga ser considerada, en termes generals, negativa. La diferència, important, és la percepció d'una major extensió del català a tots els àmbits d'ús.

B.- La tria lingüística i la utilització d'una segona llengua.

Tant quan el parlant utilitza el castellà com el valencià, si aquesta és la seua segona llengua apresada, els jutges tendeixen a devaluar-lo. En els dos casos, es considera més clara i fàcil de comprendre i més parlada a l'àmbit familiar la primera llengua que la segona. Les diferències existents entre la utilització de les segones llengües, valencià i castellà, es poden deure, com ja hem fet notar, a la manca de reconeixement del locutor de CaV. La consideració d'un major o menor grau d'utilitat no sembla dependre²⁹ de la utilització de la primera o segona llengua apresada, sinó més aviat de la utilització del valencià o del castellà. Recordem que el VS ha sigut també jutjat de més utilitat a la Comunitat Valenciana que el CS. Les úniques diferències entre l'ús del valencià i del castellà com segones llengües en les dimensions psicosocials es troben en l'educació i el divertiment: un castellanoparlant que usa el valencià es considera una persona educada, mentre que un valencianoparlant que usa

²⁸Cal tenir en compte que la majoria d'estudiants estan al corrent de l'existència de les proves de la Junta Qualificadora i dels avantatges obtenir un certificat a l'hora d'ocupar un lloc de treball públic.

²⁹No podem fer afirmacions categòriques perquè el t-test no és un mètode d'anàlisi estadístic que ens permeta dir quins són els determinants d'unes avaluacions o altres. Les nostres argumentacions es basen simplement en les comparacions descriptives de les varietats lingüístiques.

el castellà no resulta ser més educat que quan el parla el valencià. Aquest resultat està reflectint una norma de comportament lingüístic molt estesa a tot el domini lingüístic català: la convergència dels valencianoparlants envers el castellà en les converses on hi ha parlants passius i actius del valencià. Sembla que, en general, els locutors d'una varietat del valencià són considerats més graciosos que quan parlen castellà, una dimensió que pretesament avalua l'atractiu social de la varietat, els lligams afectius i el valor de "solidaritat". Els informants s'identifiquen més amb els locutors que utilitzen les seues primeres llengües que les apreses en segon lloc. En conclusió, els joves no valoren positivament la utilització d'una segona llengua, especialment quan es tracta del valencià. Aquesta frontera lingüística que tendeix a establir-se entre les dues varietats és un altre impediment per a la utilització del valencià en els àmbits més informals. I, per un altra banda, és un element que fomenta l'ús del castellà entre els valencianoparlants. Ens caldria veure si aquestes avaluacions difereixen segons els grups lingüístics, valencianoparlants vs. castellanoparlants, però això, de moment, sobrepassa el nostre treball. El nostre postulat s'ha verificat només en part, perquè sembla que els joves devaluen els dos locutors quan parlen segones llengües. Ara l'educació, explicació racional que pretenia justificar la convergència dels valencianoparlants envers el castellà (a banda del respecte), s'aplica als castellanoparlants que convergeixen al valencià. Consolidació d'una vella norma i inicis d'un altra?

C.- Les relacions interdialectals.

Cal tenir en compte que l'enregistrament del locutor del valencià apitxat presentava distorsions acústiques i que, per tant, altres estímuls podrien haver influenciat en les avaluacions. Pot ser per això la perceben més obscura i difícil de comprendre que el valencià meridional. És també aquest últim el que rep percentatges més alts en tots els àmbits d'ús i en la majoria de dimensions psicosocials, excepte el refinament. Pel que fa al prestigi ocupacional, encara que el cambrer és l'ocupació considerada més pròpia d'aquests locutors, hi ha diferències significatives en l'atribució als professors i infermers, més alt per a l'apitxat, i els porters, més alt per al valencià meridional. Amb els elements que disposem, no ens sembla poder concloure satisfactòriament. Pensem que els judicis sobre el valencià apitxat no s'han de tenir en compte, perquè no podem assegurar la seua validesa. No podem verificar el nostre postulat: estigmatització de l'apitxat, tot i que així ho indiquen els resultats del t-test.

2.3. Els resultats dels anàlisis factorials.

Perquè decidírem fer anàlisis de factors? A la primera fase d'anàlisi hem fet una mera descripció dels resultats obtinguts comparant per parelles les varietats lingüístiques. Aqueixa primera etapa és purament descriptiva i, per tant, les interpretacions que es poden fer són ideològiques i no empíriques. Per anar més enllà cal assegurar-se de què el que estem analitzant representa certament el que volem mesurar, és a dir, que caldrà saber ben bé de què estem parlant i què és en definitiva el que s'està avaluant. El nostre objectiu en aquest apartat és determinar la correlació entre les variables considerades dependents per veure de quina manera s'agrupen i formen conjunts semàntics coherents. La tècnica estadística de què ens servírem va ser l'anàlisi de factors. Aquest tipus d'anàlisi serveix per a resumir models de correlacions entre les variables per reduir un gran nombre de variables en un petit nombre de factors (Tabachnick et Fidell, 1989: 598). Existeixen diferents tipus d'anàlisi de factors, així com

diverses maneres d'alternar i rotar les variables amb la finalitat de fer més interpretables els resultats. Nosaltres ens servíem fonamentalment de l'*Alpha Factoring*³⁰, de vegades, del *Principal Components*³¹. La rotació elegida va ser Varimax en tots dos casos. Com que al test de reaccions es varen barrejar diferents qüestions, no ens va ser possible agrupar totes les variables sota un mateix anàlisi³². En aquesta fase d'anàlisi no vàrem tenir en compte ni el locutor que havia servit de prova (David) ni el locutor de l'apitxat (Edu). Aquest últim no el vàrem incloure pels problemes detectats en la fase descriptiva. L'anàlisi de factors no es va fer tampoc sobre totes les qüestions. Vàrem agafar només aquelles que ens havien semblat més pertinents en la fase anterior i/o sobre les quals es podia fer un anàlisi de tipus factorial. Les preguntes sobre les quals es va realitzar aquest anàlisi finalment varen ser les referides a l'atribució i percepció d'àmbits d'ús (3 i 4) i les que avaluen les dimensions psicosocials sobre escales de set punts (7). No sabem dir el nombre total d'anàlisis que hem realitzat, perquè es varen refer nombroses vegades amb la fi d'arribar a la millor solució. L'anàlisi es va fer sobre un total de 119 variables. A l'apèndix (annex III) presentem els quadres resultants (la matriu de factors) seguint l'ordre de les preguntes i de la presentació dels locutors en el qüestionari o test de reaccions subjectives. S'afegeix a més el *SS Loadings* (similar al que s'anomena arrel característica) i el percentatge de la variació explicada pel nou factor.

Anàlisi de factors Q1-3: atribució d'àmbits d'ús.

De les quatre variables inicials vàrem obtenir en totes les varietats lingüístiques un sol factor, la qual cosa indica que els àmbits d'ús delimitats *a priori* (familiar, "econòmic", oficial) formen un tot coherent i que la divisió establerta no ha sigut considerada pels jutges. Però l'atribució d'àmbits presenta diferències entre les varietats lingüístiques i els resultats finals dels anàlisis no han estat sempre similars. Així, prenent com a punt de referència la coherència interna del factor resultant en cada varietat³³, distingim tres grups. En el primer, el coeficient de validitat ens indicava que l'ítem que restava consistència interna al conjunt del factor era l'ítem *Generalitat*. Les varietats lingüístiques són el valencià no estàndard, el castellà estàndard i el valencià amb accent castellà³⁴. En aquestes tres sembla que l'oposició que s'estableix entre els àmbits d'ús és oficialitat vs. no

³⁰"A method for factor extraction that considers the variables in the analysis to be a sample from the universe of potential variables." (M.J. Norusis, 1988)

³¹"Used to form uncorrelated linear combinations of the observed variables.

Principal components analysis is used to obtain the initial factor solution." (M.J. Norusis, 1988) Aquest tipus d'anàlisi es caracteritza per donar sempre una solució i és per aquesta raó que el vàrem utilitzar només quan l'anàlisi d'alpha resultava problemàtic.

³²Aquest tipus d'anàlisi va ser utilitzat també per K. Woolard (1989). Però, a diferència del nostre test, aquesta autora només formulà la pregunta clàssica sobre diferents dimensions psicosocials en escales de set punts. És per això que de les quinze variables inicials li varen resultar només tres components principals.

³³El test de fiabilitat dona un coeficient anomenat *alpha* basat en la consistència dels ítems. Els valors d'alpha varien entre 0 i 1. Encara que nosaltres no indicarem el seu valor, hem de remarcar que sempre es va intentar obtenir el màxim valor possible i que tots els factors que es retindrien tenen un coeficient mínim de 7.

³⁴L'*alpha factoring* no va extraure cap factor, perquè hi havia alguna variable que per sí mateixa podia explicar el 100% de la variació. Fixant-nos en la matriu de

oficialitat. En el cas de les varietats no estàndards seria el registre el que entraria en joc, mentre que en el cas del castellà estàndard seria la llengua. Recordem que al t-test aquesta variable s'oposava significativament al valencià estàndard per rebre puntuacions més baixes. El segon grup, en canvi, no hi havia cap ítem que, en ser eliminat, fera augmentar la consistència interna del factor. Les varietats lingüístiques són el valencià estàndard i el català estàndard. Això pot estar indicant que quan els locutors parlaven varietats estàndards els joves no feien cap distinció d'àmbit i que la consideraven igualment "apta" per a tots els contextos. En el cas del castellà estàndard l'oposició estaria marcada per la llengua. En el tercer grup, el castellà no estàndard i el castellà amb accent valencià³⁵, resulta ser l'ítem *casa* el menys consistent amb la resta. Per poder explicar aquest resultat ens hem de fixar d'una banda en la matriu del factor de cada varietat (veure annex III) i, de l'altra, en les mitjanes de cada variable (veure resultats t-test en la secció darrera). L'àmbit d'ús familiar és la variable que menys es correlaciona amb la resta de variables del factor. La mitjana d'aquesta variable és, en ambdues varietats lingüístiques, superior a les altres. Això vindria a confirmar la nostra primera impressió: que els jutges no han reconegut la identitat lingüística del locutor del castellà amb accent valencià.

En conclusió, els anàlisis de factors ens han servit, d'una banda, per adonar-nos que la delimitació dels àmbits d'ús que havíem fet al formular la pregunta no és vàlida perquè en cap moment s'han oposat els tres contextos d'utilització (*casa* vs. *Generalitat* vs. *magatzems* i *banc*) i d'un altra per saber realment a què corresponen les diferències d'ús entre les mostres de parla.

Anàlisi de factors Q1-4: percepció d'àmbits d'ús.

De les cinc variables inicials vàrem obtenir en alguns casos dos factors i en altres només un. Quan un conjunt de variables podia ser explicat per dos factors diferents es varen refer els anàlisis i els tests de validitat separadament. D'aquesta manera podem saber quina era la consistència interna de cada factor. Un problema que se'ns va presentar sovint era l'existència de variables complexes, és a dir, de variables que contribueixen a explicar tant la variació d'un factor com de l'altre. De tota manera normalment és possible verificar amb quin dels dos factors es pot agrupar. En aquests anàlisis no vàrem eliminar l'ítem complex, però de vegades potser una solució. Com es pot veure als quadres de l'annex les úniques varietats lingüístiques que presenten un sol factor són el valencià no estàndard, el castellà amb accent valencià i el castellà no estàndard. Les cinc variables dels estàndards (valencià, català i castellà) i el valencià amb accent castellà es distribueixen en dos factors diferents. Normalment aquests dos factors corresponen a la delimitació que nosaltres havíem fet a priori: els mitjans de

correlació vàrem descobrir que es tractava de l'ítem *magatzems*. Reférem l'anàlisi, aquesta vegada en components principals i obtinguérem un sol factor. Encara que a l'annex presentem aquest anàlisi, creiem que el més convenient és eliminar aqueixa variable.

³⁵L'anàlisi de factors d'aquesta varietat lingüística també va resultar una mica problemàtic. Les dues mostres de parla on els locutors parlaven la segona llengua apresada han sigut els únics anàlisis on hem obtingut un KMO per davall de 7. El *Kaiser-Meyer-Olkin* o KMO és un índex que indica la validitat del conjunt de l'anàlisi factorial. El seu valor varia de 0 a 1. Amb un valor de 5 no és recomanable efectuar l'anàlisi i amb un valor de 6 es qualifica de mediocre. En el VaC l'índex era igual a 0,63 i en el CaV a 0,69.

comunicació junt amb l'espai polític i els espais de relació social pròxims als informants (l'institut i els veïns). Ara bé, aquesta separació de les mostres de parla segons el nombre de factors obtinguts requereix d'algunes matisacions. En primer lloc, podríem pensar que quan el locutor utilitza un registre estàndard els jutges oposen àmbits formals a àmbits informals. Aleshores, com explicar que el VaC presente també dos factors? Com que, de moment, no podem donar una resposta satisfactòria, preferim deixar la qüestió oberta a fer elucubracions no fundades. En segon lloc, tant en el cas del castellà com en el català estàndard³⁶ i el valencià amb accent castellà l'ítem *ràdio* és una variable complexa. Com ja hem assenyalat, això implica que forma part també de l'altre factor, encara que en menor mesura.

En síntesi, sembla que el registre estàndard vs. no estàndard ha sigut, en la majoria de casos, el factor que ha operat en la distribució d'àmbits d'ús: mitjans de comunicació i representants polítics per una part i relacions socials pròximes als informants per un altra.

Anàlisi de factors Q1-7: dimensions psicosocials dels locutors.

Tot i que a l'annex presentem els primers resultats dels anàlisis factorials, ací explicarem breument quin ha sigut el procés fins arribar a la millor solució en cada varietat lingüística. Arribar a una solució satisfactòria en cada locutor no ha estat fàcil. Cal tenir en compte que, encara que els quadres presenten dos factors inicials, el que s'ha pretés és obtenir un factor coherent i explicatiu de la variació conjunta. L'adjectiu que mesurava la ideologia política del locutor va ser suprimit de tots els anàlisis. En una primera fase d'anàlisi amb tots els adjectius aquesta variable formava un factor (no explicatiu) per sí mateix, la qual cosa ens va indicar que la política no estava correlacionada amb cap altra dimensió i que els locutors havien estat avaluats sobretot en funció de les altres variables. La variabilitat dels factors obtinguts en cada mostra de parla no ens permet fer una explicació conjunta. Per això presentarem els resultats seguint l'ordre d'aparició dels locutors al test de reaccions subjectives (tal i com es presenten també a l'annex III).

Gabriel (VnSmeridional). El resultat inicial ens donava dos factors: l'un accentuaria els trets de l'amistat i la simpatia i a l'hora d'allò que s'ha considerat tradicionalment per mesurar el "prestigi" (un tret de la competència personal, *segur de sí mateix*) i, l'altre, especialment el refinament perquè les altres variables formaven també part del primer factor. Ens decidírem per suprimir l'adjectiu *refinat* (l'índex de validitat ens suggeria de fer-ho). En refer l'anàlisi vàrem obtenir un sol factor explicatiu del 38% de la variació i amb un índex de consistència interna major: 0,78. El valencià no estàndard no sembla haver estat mesurat en funció dels paràmetres clàssics: prestigi vs. solidaritat. El factor resultant barreja tant unes dimensions com unes altres.

Rafa (CS). El primer problema que se'ns va presentar era l'existència d'alguna variable que podia explicar per sí mateixa el 100% de la variació. Examinant la matriu de correlació vàrem descobrir que es tractava de l'adjectiu *confiança*. Reférem l'anàlisi, aquesta vegada en components principals, i s'obteniren dos factors (presentats a

³⁶El KMO de l'anàlisi de factors del català estàndard era igual a 0,67. L'ítem *polítics de València* no es correlaciona en aquest cas amb els mitjans de comunicació, sinó amb els altres àmbits de relació social. Pensem que possiblement això es dega a l'escassa percepció d'ús d'aquesta varietat tant per part dels veïns i dels individus de l'institut com per part dels polítics.

l'annex): l'un accentuava trets del que s'ha qualificat d'atracció interpersonal (educació, refinament, responsabilitat) i de competència personal (la intel·ligència) i, l'altre, trets tant de l'atracció (simpatia i amistat), considerats tradicionalment com adjectius que mesuren el valor de "solidaritat", com de la competència (la seguretat en sí mateix). Com que a més resultava que hi havia diverses variables complexes, ens decidírem per eliminar aquests adjectius. A l'anàlisi definitiu l'únic factor que es va retenir, explicatiu del 70% de la variació i amb un índex de validitat de 0,85, integrava els següents adjectius: *educat*, *refinat*, *intel·ligent* i *responsable*.

Daniel (VaC). El primer anàlisi també va resultar problemàtic perquè, de nou, hi havia alguna variable que excedia el percentatge de variació. Creiem que es tracta de l'adjectiu *intel·ligent*. Com que l'anàlisi en components principals sempre dona una solució, refèrem l'anàlisi utilitzant aquest mètode. S'obtingueren dos factors: l'un ressaltava els ítems *educat*, *refinat*, *responsable* i *intel·ligent* i l'altre els adjectius *confiança*, *graciós* i *segur*. La solució final va consistir en retenir només el primer factor, explicatiu del 56,9% de la variació. L'índex de validitat era de 0,74. El segon factor no es guarda perquè al test de validitat el valor d'alpha no era satisfactori.

Jesús (CatS). El català estàndard ha sigut l'única varietat lingüística on la solució inicial donava un sol factor³⁷. L'únic adjectiu que restava consistència interna, i que vàrem suprimir, era *graciós*, ítem que pretesament reflecteix el valor de "solidaritat". Totes les dimensions que en principi serveixen per mesurar diferents valors s'agrupen en un únic factor. Això vol dir que el que s'està en definitiva mesurant no correspon a diferents valors (de "prestigi" o "solidaritat").

Fidel (CaV). Com es pot veure al quadre ?? de l'annex la primera solució de l'anàlisi factorial presenta dues variables complexes, una de les quals (*responsable*) explicaria quasi el mateix percentatge en un factor que en l'altre. Decidírem eliminar aquest ítem. El primer factor que es va retenir amb els adjectius *educat*, *refinat* i *intel·ligent*, explica el 51% de la variació. El segon factor accentua els trets de l'atracció i en part de la competència personal.

Toni (VS). De les set variables inicials es van obtenir dos factors: l'un accentuant trets de la integritat personal, de la competència i de l'atracció i, l'altre, un tret de l'atracció i un tret de la competència personal, tot i que aquest darrer explicaria també un cert percentatge de la variació del primer factor. Al final es va retenir només el primer factor sense l'adjectiu *segur*. Aquest nou factor explica el 55,1% de la variació, amb un índex de validitat de 0,83.

Abel (CnS). Els resultats de l'anàlisi diferencien dos factors: per una banda, l'educació, el refinament, la intel·ligència, la responsabilitat i la seguretat en sí mateix i, per l'altra, la confiança i l'humor. Però també hi ha algunes variables complexes, la qual cosa ens mostra que aquesta separació no és nítida i que els ítems es barregen entre els dos factors. Es va retenir només el primer factor, però va ser eliminat l'adjectiu *educat*. Així el nou factor estaria compost per quatre variables: *segur*, *responsable*, *intel·ligent* i *refinat*.

Què podem retirar dels anàlisis de factors? Hem demostrat que els valors intuïtius atribuïts als parells d'adjectius bipolars no mesuren en realitat un mateix concepte, perquè la seua distribució, el seu camp semàntic, és diferent d'una varietat lingüística a un altra. No es poden comparar doncs les varietats lingüístiques sense assegurar-se de

³⁷A més tant el KMO (=0,84) com alpha (= 0,83) presentaven valors elevats.

què estem mesurant. L'únic adjectiu que en la majoria de mostres de parla (excepte en el valencià no estàndard) s'ha demarcat de la resta ha sigut el terme *graciós*. Aquest, junt a *confiança*, *il·lo segur*, forma un conjunt coherent. Es pot parlar d'un valor de "solidaritat" quan hi ha un terme que deuria mesurar l'oposat, el "prestigi"? A més hem comprovat que arribar a tenir un factor únic i coherent no és gens fàcil, justament perquè els adjectius es barregen i s'encavalquen els uns amb els altres. La comparació entre les varietats lingüístiques es deuria fer a partir de factors i no de variables *apriorístiques*.

2.4. Els resultats dels t-test amb els nous factors: VS, CatS i CS.

En aquesta secció es pretén comparar amb les noves variables, resultants dels anàlisis de factors, les varietats lingüístiques. Però no ho farem amb totes les mostres de parla. Ens limitarem a comparar les següents parelles: VS vs. CS i VS vs. CatS. Donem la llista de variables retingudes en cada factor per a les tres varietats lingüístiques:

- i) Sobre l'escala d'atribució d'àmbits d'ús hem retingut en les tres varietats lingüístiques les quatre variables inicials, perquè els índexs de validitat en tots els casos variaven entre 0,75 i 0,89. Aquesta nova variable conjunta l'hem "batejada" amb el nom Quotidianitat.
- ii) Sobre l'escala de percepció d'àmbits d'ús s'ha creat una nova variable a partir dels ítems *televisió*, *ràdio* i *polítics de València*³⁸. A aquest factor l'hem anomenat Llengua Pública.
- iii) Sobre l'escala de les dimensions psicosocials, les variables que comprenen els nous factors varien segons la varietat lingüística. En el cas del castellà estàndard, el nou factor està integrat pels adjectius (i els seus contraris, evidentment) *educat*, *refinat*, *intel·ligent* i *responsable*; en el cas del valencià estàndard, per tots aquests més l'ítem *confiança*; finalment, en el cas del català estàndard, per la totalitat dels adjectius de partida exceptuant *graciós*. L'anomenarem Legitimitat, perquè considerem que el conjunt de variables mesuren les dimensions d'una persona (del grup social que representa la seua parla) íntegra, acceptada i reconeguda com a tal.

Castellà estàndard vs. valencià estàndard. Els resultats dels t-test amb els nous factors són prou diferents a aquells que vàrem obtenir comparant variable per variable. En tots els factors considerats hi ha diferències significatives entre les dues varietats lingüístiques. El castellà estàndard s'avalua més positivament, rep mitjanes més elevades, en el seu valor per a la Quotidianitat, com a Llengua pública i de Legitimació. És a dir, que allò que preval en la vida diària és el castellà. La seua representació pública, els àmbits formals, també li corresponen. La legitimació que rep una persona parlant castellà és superior a la *distinction* (positiva) que rebria si utilitzara el valencià. Aquestes dades ens porten a concloure que la llengua dominant és el castellà estàndard. La dominació (simbòlica) lingüística s'exerceix a través de la unificació del mercat lingüístic: unificació de l'economia i de la producció i circulació culturals (P. Bourdieu, 1982: 34). L'efecte de la dominació s'exerceix per l'intermediari de una xarxa d'institucions i de lleis jurídiques, però aquests són un aspecte molt superficial.

³⁸Tot i que en el cas del català estàndard aquesta no és segurament la millor solució possible, ens decidírem finalment per incloure la variable que mesurava la representativitat lingüística dels polítics amb la fi d'homogeneïtzar les tres varietats lingüístiques.

Tenint en compte que ni tan sols les lleis que regulen l'aprenentatge del valencià i del castellà són equitatives, aleshores podem comprendre perquè el castellà continua sent la llengua dominant. Aquests resultats contradirien els treballs que s'han fet abans (utilitzant la mateixa tècnica) al País Valencià. Les conclusions no van en la mateixa direcció perquè el mètode d'anàlisi no ha sigut el mateix. Hem pogut comprovar com, utilitzant el simple t-test en cada variable, es poden arribar a resultats semblants. Però ha quedat clar que aquest tipus de descripció no és vàlid, perquè la mesura de les variables no ha estat validada i perquè, per consegüent, no se sap ben bé allò que s'està comparant.

	CS	VS	p
Factor Quotidianitat (5-1)	4,252	3,668	++
Factor Llengua pública (5-1)	3,940	2,912	++
Factor Legitimitat (1-7)	2,500	2,788	++

Valencià estàndard vs. català estàndard. Només en el factor Quotidianitat el català estàndard és avaluat en majors proporcions que el valencià estàndard. Si comparem la mitjana obtinguda en aquest factor entre el català i el castellà veurem que són aproximadament semblants. L'extensió de l'ús social d'ambdues varietats lingüístiques es percebuda de manera equivalent. Com tindrem ocasió de comprovar també a la segona part d'aquest treball, els joves tenen una visió una mica exagerada de l'ús del català a Catalunya. El valencià estàndard, en canvi, rep puntuacions més altes com a Llengua Pública. Cal tenir en compte que la pregunta estava formulada especialment per a mesurar aquest valor al País Valencià. Aquest resultat, per tant, no contradiria el que és un fet evident a Catalunya: l'ús del català pels seus polítics i als mitjans de comunicació. Finalment, el valencià estàndard es valora de manera més legítima que el català. Tenint en compte els resultats obtinguts en el darrer quadre (VS vs. CS), els joves estudiants de la mostra considerarien el CS la varietat més legítima, seguida del VS i, per últim, del CatS. M.Ros et alii (1987) també va arribar a la mateixa conclusió, tot i que ella fa referència al valor instrumental i no a la legitimitat. Però aquesta valoració de les llengües en contacte (*voire* conflicte), és compartida per tots els joves valencians en la mateixa mesura? En el següent apartat intentarem respondre aquesta qüestió.

	VS	CatS	p
Factor Quotidianitat	3,663	4,190	++
Factor Llengua pública	2,917	2,568	++
Factor Legitimitat	2,781	2,932	+

2.5. Els resultats dels anàlisi de varianza.

El nostre objectiu en aquest apartat és comprovar si existeixen diferències (d'avaluació *voire* mitjanes) significatives entre els grups de les variables considerades com a independents. Els anàlisis de varianza s'aplicaren sobre els factors Quotidianitat, Llengua Pública i Legitimitat de les varietats lingüístiques abans comparades: valencià, català i castellà estàndard. Les variables independents varen ser: la llengua d'ensenyament, la llengua habitual, el sexe, l'institut, la llengua del qüestionari, l'origen familiar i l'índex de competència

lingüística en valencià³⁹. Quan el test de F és significatiu ($< 0,5$) existeix, al menys, una diferència entre les mitjanes dels grups. Si hi ha més d'una variable independent significativa, aleshores es farà un nou anàlisi de varianza amb aquestes variables amb la fi de determinar si existeix una interacció entre les variables independents (efectes d'interacció).

L'anàlisi de varianza és una tècnica que permet determinar l'existència de diferències significatives entre les mitjanes de dos o diversos grups. Aquest tipus d'anàlisi procedeix essencialment de la comparació de dos variances: la variació dels *scores* dels individus a l'interior del grup i la variació de les mitjanes entre els grups. És el que s'anomena la varianza intra-grup i la varianza inter-grup.

Anàlisi de varianza: factor Quotidianitat.

Castellà estàndard. De les set variables considerades com a independents no hi ha cap que siga significativa. Això vol dir que tots els grups que componen les diferents variables (el sexe, per xics i xiques; la llengua habitual, per valencianoparlants i castellanoparlants, etc.) han avaluat el valor Quotidià del castellà estàndard en semblants proporcions. Tots el perceben igualment utilitzat i estés en la vida diària.

Valencià estàndard. No hi ha tampoc cap de les variables que presente mitjanes diferents entre els grups a l'hora de considerar la Quotidianitat del valencià estàndard. Les percepcions dels joves pel que fa a una major extensió i major utilització del castellà serien uniformes.

Català estàndard. Dos variables independents presenten diferències estadísticament significatives: l'origen familiar i la llengua del qüestionari.

Quadre 16: Anàlisi de la varianza, Factor Quotidianitat. Català estàndard

Variable	Suma quadrats	Graus llibertat	F	Probabilitat
Origen fam.	7,5666	3	4,0362	$< 0,05$
Ll. qüestionari	4,3755	1	6,9697	$< 0,05$

Les diferències entre els grups que integren la variable origen familiar s'estableixen entre els autòctons i els autòctons mixts⁴⁰. Presentem les mitjanes obtingudes en cada grup de les dues variables

Català estàndard: Factor Quotidianitat			
Autòctons	Autòctons mixts	Mixts	Forans

³⁹A la segona part del treball s'explica la composició i el tractament estadístic d'aquestes variables.

⁴⁰Per determinar on es trobaven les diferències es va utilitzar el test de Tukey. Aquest test de comparació múltiple protegeix contra la sort obtenir una diferència significativa quan hi ha més d'una comparació a fer. Per consegüent, les diferències entre les dos mitjanes deuen ser grans perquè aquest test identifique una diferència.

4,423	3,645	4,083	4,119
Qüestionari en valencià		Qüestionari en castellà	
4,361		4,044	

Els joves autòctons consideren en proporcions més elevades que la resta de grups el valor del català estàndard com a llengua que serveix per a la vida quotidiana. Els joves de matrimonis autòctons mixts es caracteritzen per devaluar el català estàndard en aquest aspecte.

Per determinar una possible interacció entre les dues variables significatives vàrem realitzar un altre anàlisi de varianza, aquesta vegada considerant les dues variables alhora. Els resultants ens mostren que els únics efectes significatius són els principals, les dues variables preses conjuntament, però no els d'interacció. Això vol dir que a l'interior dels autòctons, autòctons mixts, etc. no hi ha diferències significatives entre els joves que optaren pel qüestionari en valencià i aquells que l'elegiren en castellà. . O a l'inrevés, les diferències positives segons la llengua del qüestionari s'estableixen sense tenir en compte l'origen familiar dels informants.

Anàlisi de varianza. Factor Llengua Pública.

Castellà estàndard. Les variables que presenten diferències significatives són la llengua habitual i el sexe.

Quadre 17: Anàlisi de la varianza, Factor Llengua Pública. Castellà estàndard.

Variable	Suma quadrats	Graus llibertat	F	Probabilitat
Ll. habitual	2,6113	1	4,7219	< 0,05
Sexe	3,2745	1	6,1916	< 0,05

Els valencianoparlants consideren en majors proporcions que els castellanoparlants la funció del CS com a Llengua Pública. De manera semblant, les xiques perceben en major mesura que els xics l'extensió del castellà als àmbits formals i públics. L'anàlisi d'interacció, prenent les dues variables significatives a l'hora, ens va mostrar que només els efectes principals eren significatius.

Valencià estàndard. La llengua habitual, la llengua d'ensenyament i l'institut són les variables independents retingudes a l'anàlisi de varianza.

Quadre 18: Anàlisi de la varianza, Factor Llengua Pública. Valencià estàndard.

Variable	Suma quadrats	Graus llibertat	F	Probabilitat
Ll. habitual	2,9436	1	5,1214	< 0,05
Ll. ensenyam.	5,8888	1	10,4304	< 0,05
Institut	7,6996	2	6,9108	< 0,05

Els joves castellanoparlants perceben amb majors proporcions que els valencianoparlants l'extensió i representativitat del valencià estàndard, així com els estudiants de la línia en castellà⁴¹. El test de Tukey ens va indicar que les diferències significatives en la variable institut s'establien entre el Ferrer i els altres dos: la mitjana del primer era 2,70 i la dels dos darrers (Benlliure i Calasanç) de 3,10 i 3,16 respectivament. Perquè l'institut públic Ferrer i Guàrdia s'oposaria als altres dos? Creiem que una explicació possible, vist que tant llengua habitual com llengua d'ensenyament són també variables significatives, seria el major nombre de valencianoparlants en aquest institut junt amb l'exclusivitat d'estudiants en línia en valencià. Del total de joves de la mostra que parlen valencià (16,3%), el 12,4% pertany a l'institut Ferrer i Guàrdia⁴².

Valencià estàndard. Factor Llengua Pública.

Valencianoparlants	Castellanoparlants
2,619	2,976

⁴¹La relació entre la llengua habitual i la llengua d'ensenyament s'explicarà a la segona part del treball.

⁴²L'anàlisi d'interacció només ens va donar els efectes conjunts i no els d'interacció perquè hi havia algun problema que no vàrem poder resoldre. Per aquesta raó no ens podem basar en aquest anàlisi que segurament ens hauria aclarit les diferències entre les variables a l'interior de cada grup.

Valencianoparlants		Castellanoparlants
Línia en valencià		Línia en castellà
2,458		2,993
Ferrer i Guàrdia	Benlliure	Calasanç
2,705	3,109	3,166

Català estàndard. No hi va haver cap variable independent que presentara mitjanes diferents.

Resumint, la percepció de la Llengua Pública al País Valencià varia en funció de la identitat lingüística de l'informant. Per als valencianoparlants el castellà seria, en comparació als castellanoparlants, la llengua dominant en els mitjans de comunicació i en la política valenciana. Per als castellanoparlants, en canvi, i sempre en comparació a l'altre grup lingüístic, el valencià tindria una major representativitat en aquests àmbits. Això no vol dir que per a uns la Llengua Pública siga el castellà i per als altres el valencià. Les mitjanes entre aquests dos factors ens han mostrat que el castellà estàndard és, significativament, sobrevalorat en aquesta funció en comparació al valencià estàndard. Aquests resultats expressen a l'hora un desig i/o un refús de la major extensió de l'ús social del valencià?⁴³

Anàlisi de la varianza. Factor Legitimitat.

Tant en castellà com en valencià i en català estàndards la mitjana de les xiques és significativament diferent a la dels xics. El sexe femení es caracteritzaria per avaluar sempre més positivament la Legitimitat de les varietats estàndards. Es prou coneguda, i així ho confirmen els nostres resultats, la tendència que tenen les dones a apropiarse dels valors lingüístics (siga una varietat lingüística determinada siga simplement una pronunciació concreta) més legítims. I aquest fet vindria "du fait qu'elles sont vouées à la docilité à l'égard des usages dominants et par la division du travail entre les sexes, qui les spécialise dans le domaine de la consommation, [...] elles sont prédisposées à accepter, et d'abord à l'Ecole, les nouvelles exigences du marché des biens symboliques" (P. Bourdieu, 1982: 35). En termes actitudinals les xiques es distancien dels xics, però en termes comportamentals (com veurem a la segona part del treball) no sembla hi haver cap diferència. Hi ha altres variables que presenten diferències de mitjanes significatives entre els grups, però únicament en el cas del català estàndard: la llengua habitual i la llengua del qüestionari. Així, tant els valencianoparlants com aquells que varen agafar el qüestionari en valencià es diferencien dels castellanoparlants per una banda i dels joves que optaren pel qüestionari en castellà, per l'altra, per considerar més legítima aquesta varietat lingüística. Com veurem en la segona part del treball, la llengua habitual explica, determina, la llengua del qüestionari. L'una és la variable independent i l'altra la variable dependent o explicada.

⁴³De moment tampoc podem respondre a aquesta qüestió. Esperem fer-ho quan analitzem les entrevistes que els férem dues o tres setmanes més tard.

Quadre 19: Anàlisi de la varianza, Factor Legitimitat. CS, VS i CatS.

Varietat ling.	Variable	Suma quadrats	Gr. llibertat	F	Probabilitat
CS	Sexe	4,0272	1	4,7614	< 0,05
VS	Sexe	5,2286	1	6,7918	< 0,05
CatS	Sexe	6,1707	1	7,3543	< 0,05
	Ll.habitual	5,5223	1	6,8344	< 0,05
	Ll. qüest.	5,7316	1	6,8099	< 0,05

Tenint en compte les mitjanes obtingudes en les avaluacions del factor Legitimitat per a les 3 varietats lingüístiques, segons la llengua habitual, resulta que la llengua legítima al País Valencià no és la mateixa per als valencianoparlants que per als castellanoparlants (quadre 20).

Quadre 20: La Legitimitat del VS, CatS i CS segons llengua habitual.

CS, VS, CatS: Factor Legitimitat segons la llengua habitual		
	Valencianoparlants	Castellanoparlants
CS	2,55	2,49
VS	2,72	2,79
CatS	2,49	2,91

Per als valencianoparlants, la llengua que legitima és en primer lloc el CatS, el CS segonament i el VS en últim lloc. Mentre que per als castellanoparlants l'escala aniria encapçalada pel CS, seguida del VS i el CatS. L'actitud "catalanista" dels valencianoparlants els fa rebutjar la pròpia varietat de parla, fins al punt que consideren el CS encara més legítim que el VS. És evident que aquesta actitud no afavorirà l'extensió del valencià als àmbits més formals. No sabem a què es deu aquest rebuig del VS: considerat més "incorrecte"? O el que és el mateix: considerar més "correctes" les formes del CatS? Però l'actitud pot respondre també a motius identitaris. M. Ros et alii (1987) ja va assenyalar que la identitat dels joves valencians no estava significativament relacionada a la llengua. Una part del nostre qüestionari sociolingüístic està dedicada a l'autoidentificació geogràfica i territorial i a la valencianitat (estereotips). Nosaltres no analitzem en aquest treball aquestes qüestions, però podem avançar alguns resultats interessants: d'una banda, el valencià no seria per als joves de la mostra el símbol clau d'identitat, però d'un altra, aquesta afirmació només és certa per als castellanoparlants. Els joves que tenen com a llengua habitual el castellà consideren que és el propi sentiment d'autoidentificació el primer element o factor necessari per considerar-se valencià. Els joves que parlen valencià, al contrari, consideren que és el fet de parlar valencià. Aquests resultats semblarien contradir els resultats que hem assenyalat en comparar les varietats lingüístiques (t-test). Recordem que els joves de la mostra s'identificaven en la mateixa mesura amb els locutors

del CS i del VS, però en majors proporcions amb el VS quan el comparàvem al CatS. Però cal tenir en compte que una cosa és la identitat lingüística, subjectiva per definició, i un altra cosa és el contingut objectiu de la valencianitat. Per als joves de la mostra, identificar-se amb una varietat determinada (el VS) no implica ni el seu ús (en el cas dels castellanoparlants) ni la seua valoració com a llengua legítima (tant per als castellanoparlants com per als valencianoparlants). Perquè s'identifiquen amb una varietat lingüística que no consideren legítima? De moment tampoc podem respondre a aquesta qüestió.

Conclusions. Hem vist que el Castellà estàndard continua sent la llengua dominant per als joves de mostra. Aquesta varietat lingüística rep mitjanes més elevades en tots els factors considerats: com a llengua quotidiana, com a llengua pública i com a llengua legítima. Les percepcions dels joves no són uniformes. Hem trobat que la llengua habitual dels informants estableix diferències significatives entre els grups. Tot i que valencianoparlants i castellanoparlants consideren que el CS és la llengua que té més representativitat en els àmbits públics, per als primers ho estaria més que per als segons. Quan es tracta del VS, en canvi, són els castellanoparlants els qui aprecien en majors proporcions la seua funció com a Llengua pública. La llengua legítima no és la mateixa per a uns que per als altres: per als valencianoparlants ho és el CatS, per als castellanoparlants el CS. Hem deixat obertes diverses qüestions a les quals intentarem respondre quan analitzem totes les seccions del qüestionari sociolingüístic i les entrevistes que férem a una part dels estudiants.

4. ELS QÜESTIONARIS

4.1. CARACTERISTIQUES SOCIOGRAFQUES DE LA MOSTRA.

Origen dels alumnes. Quasi un 90% (Quadre 21) dels joves de la mostra han nascut a la Comunitat Valenciana, la majoria a la mateixa ciutat de València. Els qui han nascut en altres llocs procedeixen generalment de zones castellanoparlants de la resta de l'estat espanyol, excepte tres que ho fan de zones catalanoparlants.

Quadre 21: Lloc de naixement dels joves

Comunitat Valenciana	160	87,43%
Valencia-ciutat	154	96,25%
Area metropolitana Valencia	2	1,2%
Comarques valencianoparlants	4	2,5%
Altres llocs	23	12,5%
Catalunya, Balears	3	13,04%
Resta Estat espanyol	19	82,60%
Estranger	1	4,34%

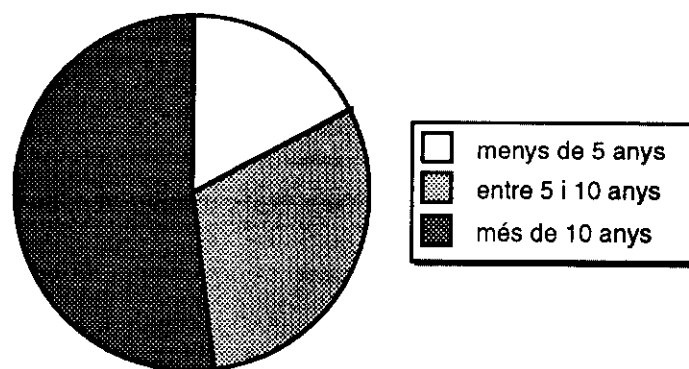
Els alumnes que provenen de zones castellanoparlants són d'Aragó, en primer lloc, Andalusia i Castella-la Manxa (Quadre 22).

Quadre 22: Procedència dels joves: resta de l'Estat Espanyol

Andalusia	3	15,78%
Aragó	4	21,05%
Cantabria	2	10,05%
Castella-La Manxa	3	15,78%
Castella i Lleó	1	5,26%
Extremadura	2	10,05%
Madrid	2	10,05%
Múrcia	1	5,26%
País Basc	1	5,26%
TOTAL	19	100%

Un poc més de la meitat dels joves que procedeixen d'altres llocs que la Comunitat Valenciana resideixen a València des de fa més de 10 anys i només un 17,3% menys de 5 anys.

Figura 7: Anys de residència

Origen dels pares. En comparació a la procedència dels alumnes, cal remarcar la gran quantitat de pares que han vingut a instal·lar-se a València (més d'un 40%). Els anys setanta varen marcar el punt d'inflexió de l'organització sociolingüística valenciana actual: procés de desagrarització i industrialització i fort creixement demogràfic, junt a l'arribada massiva d'immigrants (Ninyoles, 1992: 423). La distribució de l'origen del pare (Quadre 23) i de la mare (Quadre 24) és molt semblant i les úniques diferències importants es troben en el major nombre de mares que procedeixen de comarques valencianoparlants i també de l'estranger, i, en la manca de dones provinents de Catalunya i/o Balears.

Quadre 23: Procedència del pare

Comunitat Valenciana	105	57,37%
València-ciutat	55	52,88%
Àrea metropolitana València	12	11,53%
Comarques valencianoparlants	24	23,07%
Comarques castellanoparlants	13	12,5%
Altres llocs	78	42,62%
Catalunya, Balears	5	6,41%
Resta Estat Espanyol	70	89,74%
Estranger	3	3,84%

Quadre 24: Procedència de la mare

Comunitat Valenciana	102	56,04%
València-ciutat	53	53,00%
Àrea metropolitana València	11	11,00%
Comarques valencianoparlants	28	28,00%
Comarques castellanoparlants	8	8,00%

Altres llocs	78	42,62%
Catalunya, Balears	0	
Resta Estat Espanyol	75	92,59%%
Estranger	6	7,40%

La distribució per Comunitats Autònomes dels dos cònjuges és també similar (Quadre 25 i 26). Per ordre d'importància numèrica destaquen en primer lloc les Comunitats de Castella-La Manxa i Aragó i, en segon lloc, Andalusia i Castella i Lleó.

Quadre 25: Procedència del pare. Resta de l'Estat espanyol

Andalusia	9	12,85%
Aragó	14	20,00%
Astúries	1	1,42%
Canaries	1	1,42%
Cantabria	2	2,85%
Castella-La Manxa	23	32,85%
Castella i Lleó	6	8,57%
Extremadura	2	2,85%
Galícia	1	1,42%
Madrid	5	7,14%
Murcia	3	4,28%
País Basc	2	2,85%
Ceuta i Melilla	1	1,42%
Total	70	100%

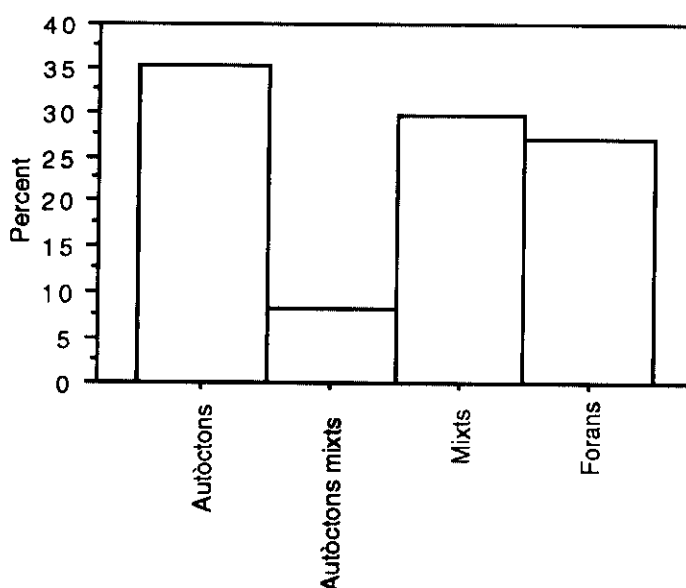
Quadre 26: Procedència de la mare. Resta de l'Estat espanyol

Andalusia	9	12,00%
Aragó	10	13,33%
Astúries	3	4,00%
Canaries	1	1,33%
Castella-La Manxa	27	36,00%
Castella i Lleó	9	12,00%
Extremadura	5	6,66%
Madrid	4	5,33%
Múrcia	4	5,33%
País Basc	2	2,66%
La Rioja	1	1,33%
Total	75	100%

En vista de la gran quantitat de pares que provenen de fora hem establert una tipologia de matrimonis atenent-mos a criteris geogràfics i lingüístics. Així quan més tard expliquem la llengua parlada a l'àmbit familiar podrem saber el grau d'integració lingüística dels immigrants i la llengua transmesa als fill tant per part dels matrimonis autòctons com dels forans. Hem anomenat *autòctons* els matrimonis compostos per dos valencians de comarques

valencianoparlants (incloem també les persones que procedixen d'altres zones catalanoparlants). Els matrimonis *autòctons mixts* són aquells on un cònjuge prové d'una comarca valencianoparlant i l'altre d'una comarca castellanoparlant de la Comunitat Valenciana. Denominem matrimonis *mixts* els compostos per un autòcton i per un procedent de la resta de l'Estat espanyol o estranger. Els matrimonis de *forans*, finalment, en els quals els dos cònjuges provenen de fora de la Comunitat Valenciana. L'histograma (Figura 8) podem veure que el tipus de matrimoni que predomina és el compost per una parella d'autòctons (35,16%), encara que els matrimonis mixts són també molt nombrosos (29,67%). Des d'un punt de vista sociolingüístic, el paper d'aquestes unitats familiars és molt important perquè poden ser un dels motors del procés de substitució lingüística (X. Vila, 1993: 11). El paper dels matrimonis autòctons mixts serà doncs també crucial. Cal remarcar per últim la gran quantitat de matrimonis forans (26,92%) on esperem trobar el major percentatge de transmissió del castellà.

Figura 8: Distribució i percentatges de la composició dels matrimonis

Zona de residència. Més del 45% dels habitatges de la ciutat de València s'han construït entre 1960 i 1980, indicatiu no sols de l'arribada d'immigrants sinó també de la gran mobilitat residencial (Ninyoles, 1996: 33). Per un altra banda, zones com Benimaclet i Campanar (antics ravals de l'extraradi que posseïen autonomia administrativa i que van ser anexionats a la ciutat a finals del XIX) deixen de tenir aqueix caracter de semi-poble de l'Horta i se connecten a la ciutat. La majoria de població immigrada s'instala en aquestes àrees de gran expansió. Com veurem, l'institut Ferrer i Guàrdia, localitzat a Benimaclet, presenta un gran percentatge de pares forans. Per operativitzar la descripció i l'anàlisi de les dades hem classificat la residència dels joves de la mostra en tres zones, basant-mos en

l'índex de competència lingüística dels barris (CC, 1989):

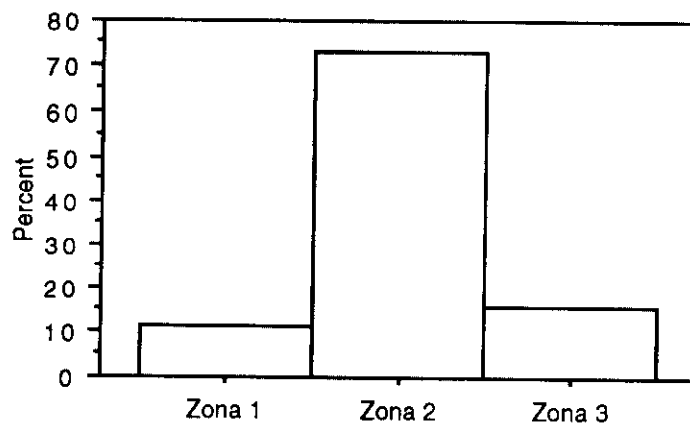
Zona 1: Poblat Marítims, Ciutat Vella i Eixamples, que es caracteritzen per un índex de domini lingüístic mitjà-alt (entre 180 i 170) i per la presència d'un alt percentatge de valencianoparlants (entre un 50% i un 45% que declaren saber parlar-lo) (F. Colom, en premsa). Hem inclòs a més Alboraià.

Zona 2: Benimaclet, Campanar, Algiròs i Saïdia, amb índexs de competència que oscil·len entre el 160 i 150 i amb la presència d'entre un 40% i un 35% d'habitants que saben parlar el valencià.

Zona 3: Pla del Real i Rascanya, amb índexs de competència aproximats al 140 i 130 i menor presència de valencianoparlants (entre un 35% i un 25%). Hem inclòs a més Tavernes Blanques i El Puig, per ser zones residencials aglutinadores d'una part de la burgesia castellanitzada⁴⁴.

L'histograma següent representa gràficament la distribució dels joves per zones. Notem que quasi el 75% dels joves resideixen a la zona 2, degut a la localització dels instituts públics (el Ferrer i Guàrdia en Benimaclet i el Benlliure en Saïdia).

Figura 9: distribució dels joves de la mostra segons la zona de residència

Estudis i ocupació dels pares. La composició dels matrimonis segons els estudis completats és repartit diferentment segons el sexe. Més d'un 30% dels pares han realitzat estudis superiors i no arriba al 8% els qui no han completat els estudis primaris. En canvi, les dones sense primaris superen el 10% i només un 21% ha finalitzat els superiors universitaris. Mentre que el percentatge més alt es troba en els superiors universitaris per als pares, per a les mares es troba en els primaris complets.

⁴⁴No tenim dades sobre el grau de competència lingüística ni d'Alboraià ni d'aquestes zones residencials. Sols disposem de testimonis directes, fruits de les entrevistes que varem realitzar després. La resposta que ens va proporcionar una informant que vivia a Tavernes Blanques quan li varem preguntar si parlava valencià amb els seus veïns va ser aquesta: "com vols que parlen valencià si són tots *hijos de papá i mamá*?"

Quadre 27: estudis del pare i de la mare

	PARE	MARE
Primaris incomplets	7,69	12,57
Primaris complets	24,73	28,42
Secundaris	22,53	21,86
Superiors	12,64	15,85
Superiors univer.	32,42	21,31
Total	100,00	100,00

Percentatges sobre el total d'estudis de pares i mares

Aquestes diferències educacionals es troben reflectides també en l'ocupació. Hem agrupat les professions⁴⁵ amb la fi d'obtindre l'extracció social (Quadre 28)

Quadre 28: extracció social del pare i de la mare

	PARE	MARE
Alta	30,51	11,05
Mitjana-alta	27,68	27,07
Mitjana	24,29	17,13
Mitjana-baixa	13,56	4,42
Baixa	3,95	40,33
Total	100,00	100,00

Percentatges sobre el total de l'extracció social de pares i mares

En la classe baixa estan incloses les situacions dels jubilats, pensionistes, aturats (no arriba al 5% en cap dels dos casos) i d'aquells que s'ocupen de les faenes domèstiques, ocupació més seguida en el cas de les mares (més de 35%). Un poc més del 30% d'homes ocupen professions directives i d'alts càrrecs (empresaris industrials, directors d'empresa) o professions liberals, ocupacions incloses en la classe alta. Un percentatge similar reben tant els pares com les mares en les professions agrupades sota la classe mitjana-alta: treballadors independents, tècnics, professors i mestres. La classe mitjana-baixa (obriers qualificats, peons) està composta per més d'un 10% dels pares i menys del 5% per les mares. En general, destaca el gran percentatge de pares que pertanyen a la classe alta i la baixa proporció de pares desocupats i/o jubilats. Amb la fi d'obtindre la classe social dels matrimonis adicionarem les puntuacions dels dos cònjuges i després ho dividirem per dues. La distribució per classes socials definitiva la mostra el quadre 29.

Quadre 29: classe social dels pares

	Nombre	Percentatge
Alta	16	9,09%
Mitjana-alta	51	28,98
Mitjana	56	31,82
Mitjana-baixa	43	24,43

⁴⁵Gaceta Universitaria, 10 (3): 320-326.

Baixa	10	5,68
Total	176	100

Atenent-mos a la classe social dels pares, la distribució de classes en cada institut és la següent:

Quadre 30: classe social dels pares i institut dels fills.

	Alta	Mitjana-alta	Mitjana	Mitjana-baix	Baixa	Totals
BENLLIURE	7,02	29,82	26,32	28,07	8,77	100
FERRER	8,14	25,58	34,88	26,74	4,65	100
CALASANÇ	15,15	36,36	33,33	12,12	3,03	100
Total	9,09	28,98	31,82	24,43	5,68	100

Percentatges sobre el total de les classes socials de cada institut

A l'institut privat (Calasanç) hi ha un predomini de la classe alta i de la mitjana-alta, la qual cosa coincideix també amb la classe social del districte on està ubicat, el Pla del Real. La composició de classes als dos instituts públics és també diferent: mentre que al Ferrer i Guàrdia predomina la classe mitjana-alta i mitjana, al Benlliure ho fa la classe mitjana i mitjana-baixa. En aquest cas no existeix una coincidència exacta entre la zona de l'institut (Benimaclet i la Saïdia) i la classe social dels pares. Cal tindre en compte que l'institut Ferrer i Guàrdia està situat en una zona molt pròxima a les Facultats de Blasco Ibañez (Ciutat Universitària) i les seves instal·lacions són molt més recents i modernes de les què disposa el Benlliure⁴⁶. Per un altra banda, suposem que a l'institut privat, per la seua localització espacial i composició social, predominaran els fills de matrimonis autòctons. Com podem veure al quadre 31, quasi la meitat dels pares dels estudiants del Calasanç són autòctons i no arriben a un 10% els pares forans (tot i que la proporció de matrimonis mixts és també molt elevada). Al Benlliure i al Ferrer i Guàrdia la proporció d'autòctons, mixts i forans és aproximadament semblant.

Quadre 31: composició dels instituts segons origen familiar

	Autòctons	Autòctons mixt	Mixts	Forans	Total
BENLLIURE	31,67	8,33	30,0	30,0	100
FERRER	32,95	11,36	23,86	31,82	100
CALASANÇ	47,06	0	44,12	8,82	100
Totals	35,16	8,24	29,67	29,62	100

Percentatges sobre el total de cada institut

⁴⁶Durant el període de la nostra investigació l'enderrocament de l'institut Benlliure va suscitar nombroses mobilitzacions per part dels alumnes i pares d'alumnes.

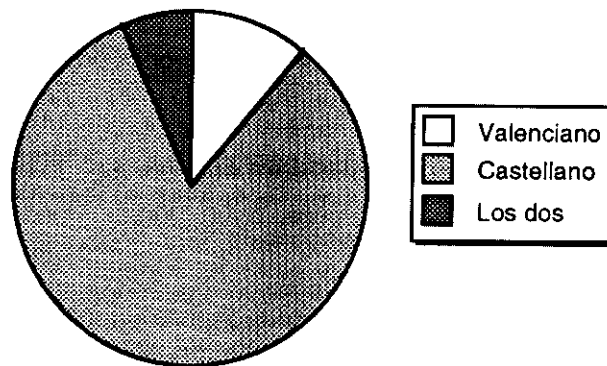
4.2. ASSOCIACIONS I RELACIONS ENTRE EL CASTELLA I EL VALENCIA: L1, LLENGUA HABITUAL, LLENGUA VEHICULAR D'ENSENYAMENT I LLENGUA DEL QUESTIONARI.

En aquest apartat ens proposem veure de quina manera es relaciona la llengua apresada a l'àmbit familiar (L1) amb la llengua parlada habitualment, amb la llengua vehicular d'ensenyament i amb la llengua amb què varen elegir els informants el qüestionari. La varietat o varietats lingüístiques utilitzades a l'àmbit familiar configuren en gran mesura les actituds i comportament lingüístic ulteriors dels individus. Si la L1 és la llengua majoritària, la llengua habitual pot coincidir amb la llengua apresada en el context familiar. Si, en canvi, la L1 és una llengua minoritzada, l'individu (que serà bilingüe actiu en les dues llengües en contacte), pot canviar de codi i acomodar-se a la llengua majoritària (assimilació lingüística), alternar segons la situació, el tema, l'interlocutor, etc. (tria de llengua), o mantindre la seua llengua en la majoria de situacions (lleialtat lingüística). La llengua vehicular d'ensenyament podrà o no estar relacionada amb les dues darreres. No ens proposem veure quins són els factors que han condicionat aquesta elecció⁴⁷, només veurem com s'associen. Finalment, la llengua del qüestionari, donat el context escolar, si bé no ha d'estar necessàriament relacionada ni amb la L1 ni amb la llengua habitual, podria estar revel·lant la (in) o seguretat lingüística en valencià. De manera indirecta el jove està avaluant el seu grau de confiança i competència lingüística.

Descripció de les variables. A la primera part del treball hem pogut veure que la majoria dels joves de la mostra parlen castellà a casa (82,8%), que un 10% parla el valencià i que encara és menor la part que diu parlar les dues llengües (6,4%).

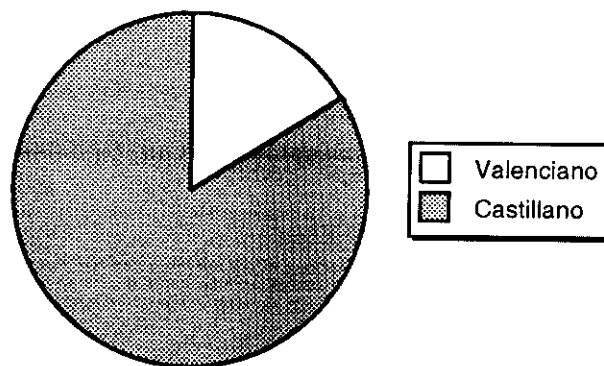
⁴⁷De vegades aquesta opció no té res a veure amb el comportament lingüístic de l'individu. Entrevistant alguns dels estudiants de la línia en valencià, ens donàrem compte que hi havia altres factors externs que podien condicionar-la: la facilitat d'obtenir una plaça en l'institut (els estudiants que s'inscriuen a la línia en valencià són una minoria).

Figura 10: llengües a l'àmbit familiar

La proporció de joves que declara parlar habitualment el valencià augmenta sis punts respecte als que diuen parlar exclusivament valencià a casa. Però aquest 6% no està compost per tots els informants que diuen parlar les dues llengües a casa, només per la meitat d'aquests i doncs per la meitat de joves que parlen castellà a la llar familiar.

Figura 11: llengües parlades habitualment

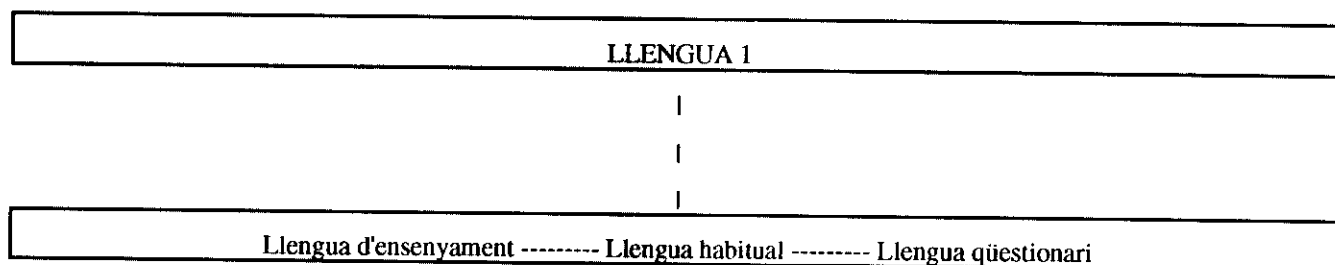
Com que els dies en què passàrem la tècnica del *matched guise* i els altres dos qüestionaris no fóren els mateixos, resulta que tenim dos dades diferents per a la llengua del qüestionari. Per al primer test, el 47% dels joves elegiren el qüestionari en valencià, mentre que només el 37% ho va fer quan passàrem l'altre una setmana més tard⁴⁸. Què pot

⁴⁸La proporció d'estudiants que va respondre als dos qüestionaris, tot i que varem fer el possible perquè fóren els mateixos, no és equitativa: el total de joves que passàren la prova del *matched guise* és de 174 i de 183 els que ompliren el qüestionari sociolingüístic. També podria ser doncs que aquells que no respongueren al primer elegiren en castellà el segon.

haver influenciat aquest canvi? No podem respondre amb certesa, però sospitem que es deu al canvi d'informació requerit i a la major grossor del segon qüestionari. Per simplificar els resultats i perquè considerem que les dades de l'elecció de llengua al qüestionari sociolingüístic són més significatives, ens basarem només en aquest darrer.

Anàlisi de les dades. Per arribar a saber de quina manera es relacionen les variables varem procedir en dues etapes. A la primera fase ens servírem de l'anàlisi bivariat o *Khi quadrat* que ens va permetre de veure si existia una relació significativa entre les variables. Si el test del X^2 era significatiu, calculàvem la força de la relació entre les dues variables a través del λ de Goodman-Kruskal⁴⁹. Si la relació entre les variables, comparades per parelles, era significativa en tots els casos, introduïrem una variable control per saber el tipus de relació que s'estableix entre les llengües. La existència d'una relació bivariada significativa no és una prova de la confirmació de la relació. La introducció d'una tercera variable pot permetre també de trobar la direcció d'una relació causal entre les variables.

Els resultats. La llengua parlada a l'àmbit familiar és la variable independent que provoca o té com efecte la tria de llengua en els altres àmbits d'ús⁵⁰. La relació que s'estableix entre les llengües es pot representar a través d'un triangle on L1 és la primera causa de les altres relacions.

Per analitzar les relacions entre les altres llengües considerarem com a variable independent la llengua vehicular d'ensenyament (X), la llengua del qüestionari la variable dependent (Y) i la llengua habitual la variable control (T). La hipòtesi de partida és doncs la següent: la llengua d'ensenyament influeix la llengua elegida al qüestionari, perquè la majoria de valencianoparlants hauran optat pel qüestionari en valencià (i una gran part dels joves que

⁴⁹El λ és, d'una banda, una mesura asimètrica, és a dir, que distingeix entre la variable independent ("causa" o variable explicativa) i la variable dependent ("efecte" o variable explicada) i, d'un altra, una mesura de tipus PRE (*Proportional Reduction in Error*), reducció de l'error que es cometria en l'estimació d'una variable sense tindre en compte un altra variable (A. Gilles, 1994). Els valors que pot pendre varien entre 0 i 1. Quan més gran siga el valor (quan més s'aproxime a 1), major serà la força de l'associació entre les dues variables.

⁵⁰El valor de λ és més alt en tots els creuament quan la variable independent és la llengua parlada a casa: 0,51 quan la variable dependent és la llengua habitual; 0,80 quan ho és la llengua vehicular d'ensenyament i 0,33 quan és la llengua de qüestionari.

parlen valencià estudien també en valencià).

X-Y: llengua d'ensenyament - llengua del qüestionari. L'associació entre les dues variables és significativa: del 13,7% d'estudiants en la línia en valencià, el 12,6% agafaren el qüestionari en valencià i el 1,1% en castellà. Dels estudiants de la línia en castellà, 86%, el 25% optà pel qüestionari en valencià i el 61% en castellà. La llengua d'ensenyament seria la causa que provocaria la tria del qüestionari en valencià o en castellà. La força de la relació és de 0,30.

X-T: llengua d'ensenyament - llengua habitual. L'associació entre les dues és també significativa ($l = 0,41$). Sembla que la variable explicativa és en aquest cas la llengua d'ensenyament: del 13% d'estudiants en la línia en valencià, el 10% és valencianoparlant; del 86% de joves que estudien en castellà, el 80% és castellanoparlant.

T-Y: llengua habitual-llengua del qüestionari. La llengua habitual explica la variació de la llengua del qüestionari ($l = 0,41$): només el 3,4% del total de valencianoparlants optaren pel qüestionari en castellà, mentre que el 75% de castellanoparlants ho feren en castellà.

X-Y, controlada per T: la relació entre la llengua d'ensenyament-llengua del qüestionari controlada per la llengua habitual. Quan la llengua habitual és el valencià la relació entre X i Y desapareix. En canvi, quan es tracta dels castellanoparlants, l'associació, si bé feble, entre la llengua d'ensenyament i del qüestionari es manté ($l = 0,05$).

Aquest tipus d'associació s'anomena relació d'interacció, perquè segons el valor que prend T la relació entre les dues variables canvia significativament. Així, l'efecte de la tria de qüestionari no és el mateix si tenim en compte la llengua habitual de l'informant: la quasi totalitat dels valencianoparlants optaren pel qüestionari en valencià (tots aquells que estudien en la línia en valencià i el 90,9% dels que estudien en castellà); del 4,1% de castellanoparlants que estudien en la línia en valencià, el 2,7% elegiren el qüestionari en valencià, mentre que del 95,9% de castellanoparlants que estudien en castellà el 23% va fer la mateixa opció. La relació que s'estableix entre les llengües considerades pot representar-se de la següent manera:

i) T = valencianoparlants. La relació que semblava establir-se entre X i Y resulta ser fal·laç. T seria una causa comuna de X i Y (llengua d'ensenyament i de la llengua de qüestionari).

----- > X

T

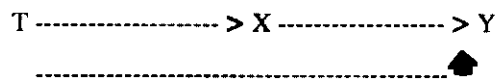
----- > Y

ii) T = castellanoparlants. T és una variable dependent en relació a X, però independent en relació a Y. És a dir, que la llengua d'ensenyament explica la llengua habitual i aquesta la llengua del qüestionari o, el que és el mateix, la llengua d'ensenyament té un efecte indirecte (mediatitzat per T) sobre la llengua del qüestionari. Tenint en compte, a més que la relació entre X i Y era també significativa, resulta que la llengua d'ensenyament també tindria un efecte directe sobre la llengua del qüestionari.

X ----- > T ----- > Y

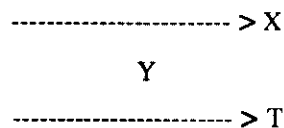

T-Y, controlada per X: la relació entre la llengua habitual - llengua del qüestionari, controlada per la llengua d'ensenyament. Tant si la llengua d'ensenyament és el valencià com el castellà, la relació entre T-Y es manté. Quan X = línia en valencià, $l = 0,33$ i quan X = línia en castellà, $l = 0,20$. Com que l'associació entre llengua X i Y és també significativa podem concloure el següent: que la llengua habitual és la variable independent o explicativa de la llengua d'ensenyament i que la llengua d'ensenyament explicaria la llengua del qüestionari. La llengua habitual estaria indirectament relacionada amb la llengua del qüestionari. Però, com resulta que la relació entre llengua habitual i de qüestionari és també significativa hem de concloure dient que aquella primera és a l'hora causa indirecta i directa d'aquesta darrera.

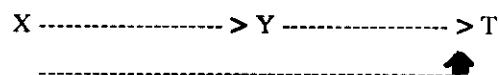

X-T, controlada per Y: l'associació entre la llengua d'ensenyament - llengua habitual, controlada per la llengua del qüestionari. Ens trobem de nou amb una relació d'interacció, perquè la relació entre la llengua d'ensenyament i la llengua parlada normalment varia significativament quan la llengua de qüestionari és el valencià o el castellà. Quan es tracta de la tria del qüestionari en castellà, aleshores la relació desapareix: tots els estudiants castellanoparlants de la línia en valencià agafaren el qüestionari en castellà i la majoria de castellanoparlants de la línia en castellà (el 99,1%) optaren també per aquest qüestionari. En canvi, quan la llengua del qüestionari és el valencià, l'associació entre les dues variables és significativa ($l = 0,50$ quan la variable dependent és la llengua habitual). Els estudiants que agafaren el qüestionari en valencià es reparteixen com segueix: el 33,8% estudien en la línia en valencià, dels quals el 27,7% són valencianoparlants; el 66,2% estudien en castellà, dels quals el 50,8% són castellanoparlants. La llengua d'ensenyament és causa indirecta de la llengua habitual, només quan es tracta de l'opció en valencià. Gràficament:

i) Y = qüestionari en castellà.

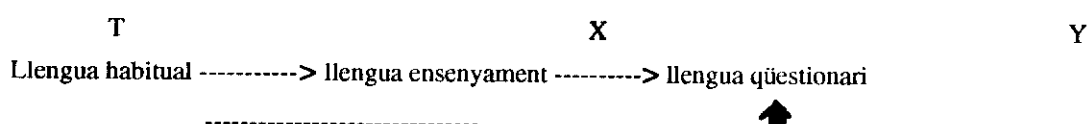

ii) Y = qüestionari en valencià.

Discussió. Què podem retirar de les diferents formes de relació entre les llengües? La llengua parlada a l'àmbit

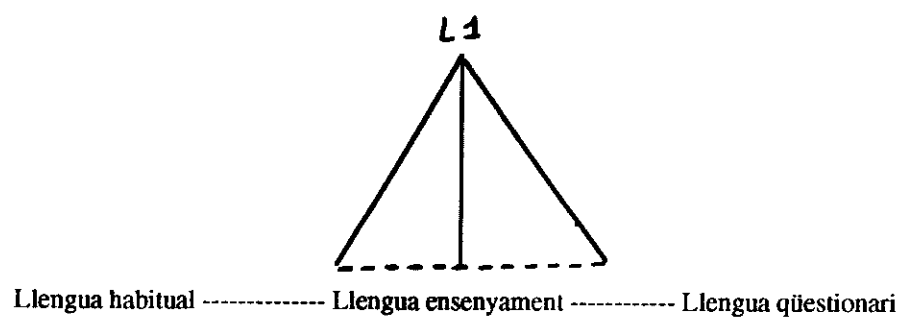
familiar és la primera causa que provoca la tria de llengua en altres àmbits. La relació que s'estableix entre les altres llengües no és ni unívoca ni unidireccional, perquè les associacions varien segons es tracte del valencià o del castellà i perquè de vegades no es pot saber amb certesa quina variable és la independent o explicativa i quina és la variable dependent o explicada. Així, quan la relació entre la llengua habitual i la llengua del qüestionari es controla per la llengua d'ensenyament (T-Y, per X), la llengua del qüestionari explicaria la llengua habitual en el cas de la línia en valencià, però aquesta darrera explicaria la primera quan es tracta dels estudiants que tenen com a llengua d'ensenyament el castellà. A banda d'això, el que sembla clar és que els estudiants de la línia en valencià són majoritàriament valencianoparlants. Potser aquest fet provoca la supressió a l'hora de la relació entre llengua d'ensenyament i llengua habitual i de la relació entre la llengua d'estudis i la llengua del qüestionari. Recordem que tots els valencianoparlants de la línia optaren pel qüestionari en valencià. En canvi, quan el castellà és la llengua d'ensenyament segueix existent una relació amb la llengua del qüestionari i amb la llengua habitual. La relació més forta de totes les analitzades resulta ser la següent:

En conclusió, la llengua parlada a l'àmbit familiar és la primera causa que provoca la tria de llengua en altres àmbits. Si els joves han crescut en un medi familiar castellanoparlant, les possibilitats de parlar habitualment el valencià són mínimes. En canvi, quan es parlen les dues llengües sembla hi haver un 50% de probabilitats. La llengua parlada normalment és la causa directa de la tria de llengua en l'ensenyament i a l'hora de la llengua del qüestionari. La gran distància entre el percentatge de joves que són valencianoparlants i el percentatge d'aquells que varen elegir el qüestionari en aquesta llengua pot ser explicat en part pel mateix context escolar en el qual es trobaven. La figura 12 mostra la relació que finalment hem pogut establir entre les llengües. Per un altra banda, la nostra hipòtesi de partida ha sigut confirmada: la llengua d'ensenyament és la causa de la tria de llengua en el qüestionari perquè la majoria dels valencianoparlants que estudien en la línia en valencià varen optar per aquest.

Figura 12: La relació entre les llengües familiar,
habitual, d'ensenyament i del qüestionari.

L1

4.3. EL COMPORTAMENT LINGÜÍSTIC DELS JOVES VALENCIANS.

El *comportament lingüístic* se sol definir en relació a la *competència lingüística*. Si la competència és "el conjunt de coneixements interioritzats que permeten a un individu de comprendre els missatges rebuts en un determinat idioma i ésser, ell mateix, emissor de comunicacions en aquest codi" (A. Bastardas, 1986: 48), el *comportament, ús lingüístic* o *actuació* és la realització pràctica i efectiva de la competència lingüística, "allò que el parlant d'una llengua realment emet, oralment o per escrit" (G. Erill et alii, 1992: 51). Aquesta efectivitat que té lloc en un espai o context determinat, amb uns interlocutors i unes intencions determinades, etc., pot ser observada i explicada sistemàticament. El concepte d'*àmbit d'ús* d'Aracil (1982) explica la relació entre l'estructura o contingut lingüístic i el seu conjunt d'aplicacions en funció de certes coordenades o classificacions socioculturals (que es poden interpretar en termes de *normes d'ús*). Nosaltres estudiarem l'ús o comportament lingüístic declarat en funció d'una sèrie d'àmbits o *domains*. Seguim la distinció entre *communications individualisées* i *communications institutionnalisées* introduïda per J.-C. Corbeil (1983) i seguida per A. Bastardas (1996) amb la fi de diferenciar diversos espais d'utilització. La comunicació institucionalitzada és "l'acte, le plus souvent anonyme o impersonnel, par lequel une institution communique avec des personnes ou avec des autres institutions" (J.-C. Corbeil, cit: 292). Aquest tipus de comunicacions comprén les àmbits de l'ensenyament, l'administració pública, les institucions econòmiques i els mitjans de comunicació. La comunicació individualitzada és un acte personal a través del qual un locutor estableix una relació amb un altre locutor a través del llenguatge. Aquest tipus de comunicació es desenvolupa en els àmbits més aviat informals i de caràcter privat: la família, els amics, etc. En aquest apartat descriurem l'ús que els joves de la mostra declaren fer del valencià i del castellà. La tècnica de recollida de dades es va fer a través del qüestionari sociolingüístic (preguntes 15-21, veure Apèndix, Annex V) i del qüestionari de comportament contextualitzat (Annex IV). En una ocasió els preguntàrem directament i en l'altra de manera indirecta a través de la *mise en situation*.

Comunicacions individualitzades.

L'àmbit familiar. La interrupció de la transmissió del valencià sembla ser un fenomen generalitzat a pràcticament tot el País Valencià, fet que es produeix a partir dels anys 50. Ara bé, si a les poblacions petites i mitjanes del centre aquest fenomen pot ser reversible, a les grans ciutats, especialment a les capitals provincials, i a l'extrem sud la substitució lingüística continua progressant (B. Montoya, 1996: 40). Les nostres dades, confirmen aquest procés? Partint de la llengua de relació entre els pares, un 11% utilitza el valencià, el 8% barreja les dues i l'1% emprà diferents codis (la mare en valencià i el pare en castellà). D'aquest 11% s'exclouen els matrimonis forans. La proporció d'ús del valencià en la parella es major en els matrimonis autòctons i mínima en els matrimonis mixts. La

relació entre l'ús lingüístic i l'origen familiar és significativa⁵¹. La transmissió lingüística, la llengua que els pares utilitzen en dirigir-se als fills, mostra que la substitució lingüística, si bé mínima, continua avançant: de l'11% es passa a un 10,4%. Aquest canvi opera en els matrimonis autòctons i autòctons mixts. En general, la llengua transmesa no difereix massa de la llengua emprada entre els membres de la parella. Encara que les dades no són molt significatives, pel nombre reduït de casos, podem diferenciar dos processos: la progressió de la transmissió del castellà als fills i a l'hora la barreja dels dos codis quan la llengua de parella era el castellà. Aquest últim fenomen es produeix únicament entre els matrimonis mixts. Continuant amb el fil generacional, els joves que declaren parlar sempre valencià als seus pares ja no arriba al 10% i augmenten els casos d'utilització exclusiu del castellà. L'opció de parlar dos codis diferents (un per dirigir-se a la mare i l'altre al pare) disminueix entre els matrimonis mixts, justament on semblava iniciar-se un nou procés de recuperació lingüística.

La primera i setzena preguntes del qüestionari de comportament lingüístic contextualitzen l'informant en situacions on deu dirigir-se en un cas a la mare i en l'altre al pare. A manera de control varem creuar les respostes dels dos qüestionaris. Els resultats ens varen mostrar que hi havia quatre casos d'aparents contradiccions entre les dades, és a dir, casos en què l'informant declara parlar una determinada llengua, però escriu en un altra al qüestionari contextualitzat. Encara que mirarem de prop cada cas no podríem saber a què es devia realment el canvi. El que podem sospitar és que, com sol ocórrer en situacions de contacte de llengües, s'estan fent alternances de codi (*code-switching*). A banda d'això, el que ens interessa especialment del qüestionari de comportament és saber en quins àmbits d'ús s'utilitza més el valencià. Diferenciem a més dos grups: aquells qui declararen parlar habitualment el valencià (valencianoparlants) i els qui diuen utilitzar normalment el castellà (castellanoparlants).

Quadre 32: ús del valencià i del castellà amb la mare i el pare segons llengua habitual

	Valencianoparl.		Castellanoparl.	
	Mare	Pare	Mare	Pare
Valencià	77,8%	80,8%	5,0%	2,8%
Castellà	22,2%	19,2%	95,0%	97,2%

Percentatges sobre el total de cada ús lingüístic

Les dades del quadre ens mostren que hi ha un percentatge molt més elevat de valencianoparlants que utilitzen el castellà a casa que de castellanoparlants que empren el valencià. En ambdós casos la llengua familiar no ha determinat la llengua parlada habitualment. Més avant intentarem veure quin ha sigut l'àmbit de relació que ha servit

⁵¹ Si ho creiem convenient explicitarem si la relació entre l'ús i altres variables socials resulta significativa. La prova estadística que varem realitzar, el Khi quadrat, només ens permet dir si les associacions són significatives. La mesura de la força a través de Phi (quan les categories de les dues variables són dicotòmiques) i de Cramer (quan hi ha més de dues categories almenys en una variable) és simètrica, és a dir, que no diferencia entre la variable explicativa i l'explicada. Els valors, entre 0 i 1, són mes alts quan més s'apropen a 1 (A. Gilles, 1994).

de base per a declarar-se predominantment valencianoparlant.

Reprement el fil generacional, el percentatge de joves que utilitzen el valencià amb els germans i germanes descendeix encara més: el 7,7% entre els germans i el 5,6% entre les germanes. Els xics parlarien més valencià que les xiques a l'àmbit familiar. L'abandó de la llengua se produeix entre els autòctons i els fills de pares forans es mantenen constants en la utilització exclusiva del castellà. També en aquest cas creuarem les respostes dels dos qüestionaris i de nou trobarem un parell de contradiccions. Això podria en part explicar perquè hi ha un major percentatge de valencianoparlants que utilitzarien el valencià amb el germà o germana.

Quadre 33: ús del valencià i del castellà amb els germans segons llengua habitual

	Valencianoparlants	Castellanoparlants
Valencià	80,0%	3,5%
Castellà	20,0%	96,5%

Percentatges sobre el total de l'ús en cada categoria.

En conclusió, les nostres dades confirmen que el procés de substitució lingüística continua progressant als llars familiars i que aquest procés s'accentua a mesura que passem d'una generació a una altra. I, tanmateix, aquest procés que sembla irreversible no determina en tots els casos que el jove parle habitualment el valencià.

Tot i que el procés de castellanització a la ciutat de València sembla haver-se generalitzat a totes les classes socials, ens va pareixer convenient verificar-ho amb les nostres dades. Per a realitzar aquesta prova es va tindre en compte la llengua parlada a casa que els informants havien declarat al primer qüestionari (en la seua recodificació en dos valors, tal i com ha estat explicat a la primera part del treball). Els resultats no van ser significatius: no hi ha cap relació entre la classe social i la llengua que es parla a casa.

Els amics. La tercera i tretzena preguntes del qüestionari de comportament lingüístic contextualitzen dos situacions amb els amics: una pública, on l'informant s'havia de dirigir a tot el grup d'amics i, l'altra, de caràcter més privat en dirigir-se a un amic de confiança per demanar-li diners. Els resultats globals mostren que el valencià es parlaria més amb els amics en el discurs públic que en el privat (15,6% i 13,7% respectivament). Tot i que les diferències entre les dues situacions no són massa elevades, hem volgut verificar les dades creuant les dues respostes.

Quadre 34: ús lingüístic amb els amics (discurs públic-privat)

	DISCURS	PRIVAT	
DISCURS PÚBLIC	Valencià	Castellà	Total
Valencià	23	4	27
Castellà	1	145	146
Total	24	149	173

Nombre de freqüències observades en cada tipus de discurs

Dels 27 joves de la mostra que parlarien en valencià per dirigir-se a tot el grup d'amics, 23 ho farien també en valencià amb un amic de confiança i 4 triarien en aqueixa ocasió el castellà. Dels 146 que es dirigirien al grup en

castellà, només un empraria el valencià en una situació privada. Això vol dir que hi ha un percentatge de joves castellanoparlants (2,3%) que es relacionen amb amics valencianoparlants i que la llengua de grup és el valencià. Aquests joves convergrien cap a la llengua del grup. Aquesta interpretació contradiu les conclusions dels estudis sobre la tria lingüística entre els joves de Barcelona (H. Calsamiglia i A. Tusón, 1980; E. Boix, 1993) on semblen ser els valencianoparlants els que s'acomoden al castellà. Però, per un altra banda, coincideix amb un altre estudi més recent: la tria del català entre els castellanoparlants respondria a una presa de decisió conscient basada en consideracions polítiques (J. Pujolar, 1997). Encara que nosaltres, de moment⁵², no podem saber les raons d'aquest canvi de llengua, sí que podem veure que aquest canvi es dona entre els castellanoparlants en un context social determinat: els amics. El quadre 35 mostra que els joves valencianoparlants no modifiquen el seu comportament lingüístic segons les situacions distingides i que els castellanoparlants parlen en majors proporcions el valencià amb els amics en general.

⁵²Les causes o motius de la tria del valencià amb els amics s'analitzaran més endavant, quan interpretem les entrevistes que vàrem realitzar a alguns dels joves de la mostra.

Quadre 35: ús del valencià i del castellà amb els amics segons llengua habitual

Valencianoparl.			Castellanoparl.	
	Discurs públic	Discurs privat	Discurs públic	Discurs privat
Valencià	77,8%	80,8%	5,0%	2,8%
Castellà	22,2%	19,2%	95,0%	97,2%

Percentatges sobre el total de cada ús lingüístic

La relació entre l'origen familiar i la llengua que els joves parlen amb els amics és significativa: els fills de pares autòctons es relacionen més amb amics valencianoparlants que la resta de grups. Tenint en compte la llengua que es declara parlar a casa, els joves que empren el valencià en aquest àmbit utilitzen més el castellà quan es relacionen amb els amics; els joves que declaren parlar les dues llengües usen majoritàriament el castellà; i aquells que parlen castellà, si bé una gran part continua emprant-lo amb els amics, també hi ha un mínim percentatge de joves que prefereix parlar el valencià (el 4,7%). Aquestes dades ens estan revelant que els joves que han declarat parlar castellà normalment, però que utilitzen el valencià amb els amics, o bé s'han basat en la llengua familiar per declarar-se més castellanoparlants, o bé únicament usen el valencià amb els amics. Pel que fa a la llengua d'ensenyament, del 13% de joves que segueixen la línia en valencià, el 10% utilitza el valencià amb els amics, i del 87% que tenen com a llengua vehicular el castellà hi ha només un 5% que l'utilitza. Finalment, no sembla hi haver diferències significatives entre els xics i les xiques.

Els veïns (pregunta 9 del Q. de comportament). El nombre de joves de la mostra que utilitzaria el valencià en aquest context disminueix respecte a la llengua usada a casa i amb els amics: 11,4%. La quasi totalitat de joves que parlen valencià amb els veïns es troba dintre del grup d'autòctons i són més els fills de matrimonis mixts que els d'una parella d'autòctons mixts els qui l'emprarien en aquesta situació. El percentatge de joves valencianoparlants que usarien el valencià amb els veïns descendeix per tant considerablement. Només l'1,4% de castellanoparlants es relacionaria en valencià amb els veïns.

Quadre 36: ús del valencià i del castellà amb els veïns segons llengua habitual

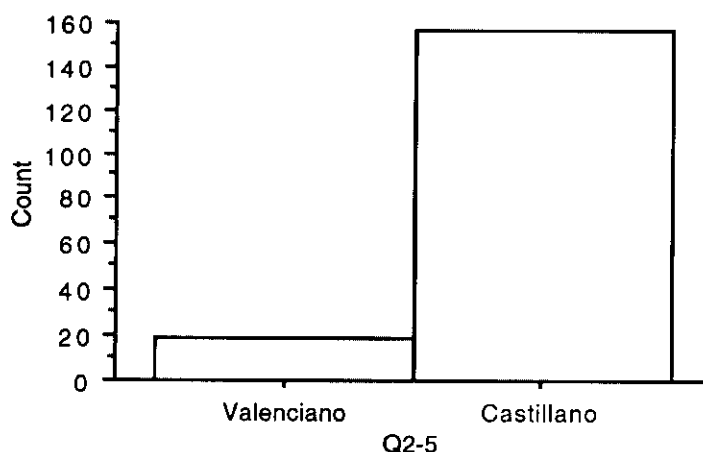
	Valencianoparlants	Castellanoparlants
Valencià	59,3%	1,4%
Castellà	40,7%	98,6%

Percentatges sobre el total de l'ús en cada categoria.

Amb un vianant. Contextualitzarem l'informant en situacions de requeriment d'informació en dos llocs diferents: a València (pregunta 5) i a Barcelona (pregunta 17). L'objectiu d'aquesta doble situació era veure de quina manera la

percepció del context sociolingüístic influenciava la tria lingüística quan s'adreçaven a una persona desconeguda⁵³. Mentre que a València només 19 joves (10,8%) s'adreçarien en valencià a l'interlocutor desconegut, a Barcelona ho farien 64 (36,7%). La norma de comportament lingüístic per la qual cal dirigir-se a persones desconegudes en castellà, llengua no marcada, continua plenament vigent a València. La creença que a Catalunya es parla *sempre*⁵⁴ el català podria estar influenciant en gran mesura la tria i convergència dels joves envers el català.

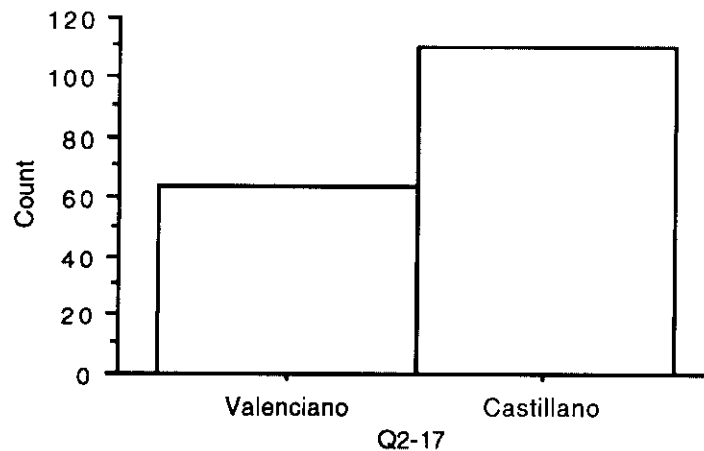
Figura 13: ús de la llengua amb un vianant a València

⁵³La tria del castellà és, des de l'època franquista, "el comportament no marcat en qualsevol interacció amb un vianant o desconegut, especialment a les grans concentracions urbanes de tot el domini lingüístic català" (E. Boix, 1993: 97)

⁵⁴Recordem que els resultats de l'atribució d'ús lingüístic a l'enregistrament del català estàndard presentava percentatges molt alts. Per un altra banda, entrevistant més tard a part dels joves hem pogut comprovar que tenen una percepció exagerada de la utilització del català i en nombroses ocasions ens digueren que allí *ningú parlava castellà*.

Figura 14: ús de la llengua amb un vianant a Barcelona

Tenint en compte l'origen familiar, la proporció de joves que utilitzaria el valencià a Barcelona augmenta en gairebé tots els grups. Del 7% a València a quasi el 20% en el cas dels autòctons; de l'1% al 3,4% en el cas dels autòctons mixts; de l'1,7% al 8% els fills de matrimonis mixts i de l'1% al 5,7% en els de forans. Segons la llengua habitual, l'increment es produeix per part dels dos grups lingüístics: el 33% i quasi el 25% de diferència per al grup valencianoparlant i castellanoparlant respectivament.

Quadre 37: comportament lingüístic amb un vianant segons la llengua habitual

	Valencianoparl.		Castellanoparl.	
	València	Barcelona	València	Barcelona
Valencià	63,0%	96,3%	1,4%	26,1%
Castellà	37,0%	3,7%	98,6%	73,9%

Percentatges sobre el total de cada ús lingüístic

En conclusió, l'aprenentatge de la Ll a l'àmbit familiar sembla influenciar en gran mesura la tria de codi que faran els joves en les comunicacions individualitzades. Partim d'una minsa utilització del valencià entre els pares, ús que disminueix progressivament en el pas intergeneracional. El procés de castellanització de la població autòctona de València i el procés de minorització del valencià afavoreixen el canvi de llengua entre els joves dels pares autòctons i el manteniment del castellà en els fills de parelles mixtes i foranes. El context sociolingüístic influeix el comportament lingüístic: irònicament, l'espai on el valencià s'usaria més se situa fora de València. L'únic àmbit on s'estarien produint canvis positius de recuperació del valencià és el grup d'amics: una part dels joves castellanoparlants autòctons es relaciona amb gent valencianoparlant que no oculta la seua llengua, contribuint així al trencament de la norma de convergència envers el castellà.

Comunicacions institucionalitzades.

Espais no oficials (preguntes 7, 11, 12 del qüestionari de comportament). Incloem les interaccions que es produïrien en tres situacions: amb el depenent d'uns grans magatzems, amb l'empleat d'un banc i amb el cambrer d'un pub o una discoteca. Els resultats globals indiquen que només en el cas de la interacció amb l'empleat d'un banc el percentatge de l'ús del valencià sobrepassa un poc el 10%. L'ús més baix del valencià s'estableix amb el cambrer d'un pub. En el cas del banc, potser influencia la presència d'entitats bancàries d'altres regions catalanoparlants i la retolació d'alguns bancs (Bancaixa, Caixa del Mediterrani). En el cas dels grans magatzems, com ha senyalat Ninyoles (1996), el caràcter de les relacions, impersonals i segmentàries, i la política d'aquests establiments afavoreixen la utilització del castellà per part dels valencianoparlants. Per últim, en el cas del pub, possiblement la causa es troba amb el fet mateix de la seua vinculació al món de la joventut, el segment de la població amb nivells més baixos d'ús. Segons l'origen familiar, els fills de pares autòctons són els únics que modifiquen el seu comportament lingüístic segons els espais no oficials. L'ús del valencià per part dels joves de matrimonis mixts és insignificant i nul en els de parelles d'autòctons mixts i forans. Tampoc en aquests contextos hi ha una diferència significativa entre l'ús que fan del valencià xics i xiques. Tenint en compte ara la llengua habitual, és evident que són els valencianoparlants els que utilitzen amb major o menor freqüència el valencià. Però a més, sembla que són els joves que parlen castellà a casa els qui amb majors proporcions alternen de llengua segons la situació.

Quadre 38: comportament lingüístic dels valencianoparlants en espais no oficials

	Grans magatzems	Pub	Banc
Valencià	48,1%	46,2%	66,7%
Castellà	51,9%	53,8%	33,3%

Organismes oficials. (Q. 4, 6, 8, 14, 15) Contextualitzàrem els informants en situacions de requeriment d'informació a l'ambulatori, la secretaria de l'institut, l'Oficina d'Informació Turística, el Registre d'Associacions de l'Ajuntament de València i l'Institut Valencià de la Joventut (IVAJ). En general, els organismes oficials són percebuts com espais més valencianitzats i l'ús del valencià augmenta considerablement en relació als no oficials. Els nivells de major ús del valencià es troben en la secretaria del propi institut i en l'IVAJ i el menor ús en el sistema sanitari. Els nivells medis se situen en els organismes que depenen directament de l'Ajuntament de València: l'Oficina Turística i el Registre d'Associacions. Com ocorria en els espais no oficials, la variació de comportament lingüístic es troba, principalment, entre els fills de pares autòctons. Els joves que declaren parlar castellà a casa utilitzarien més el valencià a l'IVAJ que a qualsevol altre organisme, mentre que els joves que parlen valencià ho farien a l'institut. Sembla doncs que per a una part dels joves el valencià estaria lligat als espais purament polititzats, a un ús públic i descontextualitzat de qualsevol interacció més pròxima. El major nivell d'ús del valencià entre els castellanoparlants

(2,8%) es troba tant en l'IVAJ com en l'institut. Els valencianoparlants, especialment els de la línia en valencià, usarien en major mesura el valencià al propi institut.

Quadre 39: comportament lingüístic dels valencianoparlants en organismes oficials

	Sanitat	O.I.T.	Reg. Assoc.	Institut	IVAJ
Valencià	66,1%	74,1%	66,7%	85,2%	81,5%
Castellà	33,3%	25,9%	33,3%	14,8%	18,5%

En conclusió, l'ús del valencià és més freqüent en els espais oficials que en altres àmbits menys polititzats. Creiem poder diferenciar tres grups de joves que parlen valencià i que tenen un comportament lingüístic diferent. El grup de joves que a més de parlar valencià a casa el declaren parlar habitualment es caracteritzarien per mantindre més o menys constant la seua tria del valencià. En el segon grup s'inclourien aquells que parlen valencià a casa, però que prefereixen parlar el castellà habitualment i que fora de l'àmbit familiar usarien exclusivament el valencià en els organismes oficials. El tercer grup estaria format per una part dels joves que parlen castellà a casa i que, tot i declarar parlar habitualment el castellà, comencen a utilitzar el valencià amb els amics. La tria de llengua en el primer grup podria respondre a un acte conscient i de militantisme: "sembla que els condicionants que afavoreixen l'ús del castellà actuen de manera automàtica, mentre que els que afavoreixen el català són més subjectes a voluntarismes, a actes conscients, a situacions cercades si no provocades, àdhuc militants" (G. Erill et alii, 1992: 88). Per al segon, el valencià tindria un valor purament simbòlic. I, per al tercer, el valencià com a llengua del grup d'amics estaria, al contrari, lligat a contextos immediats i pròxims⁵⁵.

Comunicacions automatitzades. En aquest tipus de tria de llengua el parlant no controla, o controla menys, el seu comportament lingüístic. Respondre al telèfon (Q. 10) forma part d'una sèrie d'accions lingüístiques que són en gran mesura inconscients. Transgredir aquesta norma és fer un *ús intencional*⁵⁶ del llenguatge, la qual cosa suposa un alt grau de reflexió per part del parlant. Amb això no volem dir que en la resta de comunicacions (personalitzades i oficialitzades) el comportament dels individus no responga a una sèrie de normes interioritzades.

Més d'un 10% de joves de la mostra utilitzaria el valencià per respondre al telèfon⁵⁷, percentatge superior a l'ús del

⁵⁵ Aquesta tipologia de joves està només en part confirmada per les nostres dades. Ens caldria fer altres anàlisis estadístics per arribar a verificar-la completament, cosa que es preveu fer pròximament.

⁵⁶ "En general, atribuïm a la intenció del parlant l'ús d'un idioma o varietat lingüística que, en un context donat, sona pedant, condescendent, burlesc, violent, etc.- en un mot: *no natural*. El fet és que aqueix ús fora de lloc expressa una intenció (subjectiva) en la mesura en què és (objectivament) significatiu." (Aracil, 1982: 149)

⁵⁷ La tabulació de les respostes no ha estat fàcil, perquè sovint no es pot saber si l'estudiant escriu en valencià o en castellà. Les expressions *¿Diga?*, *Diga?*, *Digame?*, *¿Sí?* es consideraren pròpies del castellà i l'interrogació *Si?* del valencià. En altres

valencià en els pubs i en els grans magatzems. L'ús del valencià en aquesta situació podria estar indicant la llengua que els joves prefereixen parlar normalment, en ser ells els qui inicien la conversa amb una persona desconeguda en un context on l'entorn sociolingüístic no els deuria determinar. En efecte, hi ha una forta associació entre la llengua utilitzada al telèfon i la llengua habitual⁵⁸: tots els joves que utilitzarien el valencià en respondre al telèfon declaren a més parlar-lo habitualment i no hi ha cap castellanoparlant que utilitze el valencià. El 5% de valencianoparlants empraria el castellà en aquesta situació. La majoria dels joves valencianoparlants parlen també valencià a casa. Possiblement aquest ús intencional del valencià es done entre aquells que hem caracteritzat de militants. Quins són, per ara, els espais d'ús del valencià? El quadre 40 dóna una visió general, de major a menor freqüència d'ús, en tots els espais analitzats.

Quadre 40: ús del valencià en diferents àmbits per ordre decreixent

Amb un vianant a Barcelona	36,78%
----------------------------	--------

casos la tria de llengua estava clara: *¿Dígame?*, *¿Quién es?*, i *Diga'm?*, *Qui és?* Varem eliminar els casos en què la resposta era un ximple *Si...*

⁵⁸La prova del Khi quadrat és significativa. El valor de Cramer = 0,802.

Amb els pares ⁵⁹	15,84%
Amb el grup d'amics	15,61%
A l'IVAJ	15,60%
A l'institut	15,43%
Amb un amic de confiança	13,7%
Amb els germans i germanes	13,34%
A l'Ajuntament de València	12,64%
A l'Oficina d'Informació Turística	12,57%
A la Sanitat	11,43%
Amb els veïns	11,43%
Al banc	10,86%
Amb un vianant a València	10,86%
En despenjar el telèfon	10,47%
Als grans magatzems	8,57%
Al pub o discoteca	6,9%

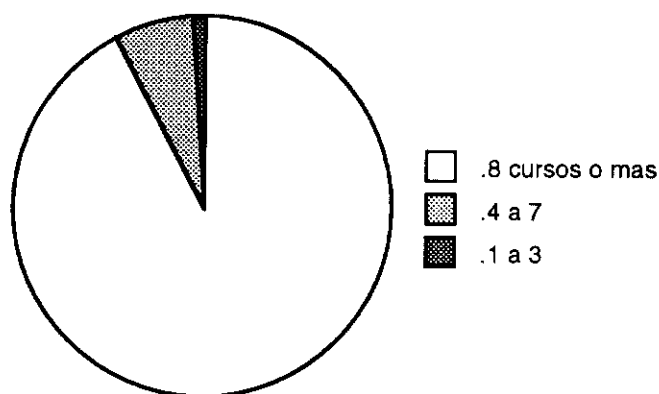
El primer lloc on la majoria de joves utilitzaria el valencià és a Barcelona. El primer element que influencia l'ús del valencià és doncs el context sociolingüístic. El segon salt quantitatiu es produeix entre els àmbits més pròxims, com la família, els amics i l'institut, i l'espai oficial percebut com més valencianitzat (IVAJ) i la resta d'àmbits oficials i els veïns. Segon element associat a l'ús: la intimitat i a l'hora l'oficialitat. A la resta d'àmbits, espais no oficials i amb un vianant, la menor utilització del valencià s'explica igualment pel context (castellanització) i per la mena de relació impersonal. Existixen tres elements que favorixen (o impedeixen) l'ús del valencià: el context, la intimitat i l'oficialitat. Pel que fa a la percepció del context sociolingüístic a Barcelona, ha quedat clar que els joves tenen una visió molt catalanitzada de la ciutat. Hem demostrat també que el valencià actua (amb tots els seus perills) com mera Llengua Pública. Però, com explicar que els joves de L1 castellà comencen a parlar en valencià amb els amics? O al contrari, perquè no parlen més sovint als altres espais? Un dels factors que impedeix la utilització del valencià és justament l'actitud negativa que tenen els mateixos joves envers la utilització d'una segona llengua. La confiança, amb els amics, pot bandejar la vergonya a fer el ridícul, per manca de competència oral, i a l'hora, el grup d'amics valencianoparlants pot motivar l'ús i la integració lingüística dels joves castellanoparlants.

⁵⁹Incloem els percentatges d'aquells que parlen sempre el valencià i d'aquells que barregen el valencià i el castellà.

4.4. AUTOAVALUACIO DE LA COMPETENCIA LINGÜÍSTICA

En 1993, després de deu anys d'aplicació de la *Llei d'Us i Ensenyament del Valencià*, es va acordar el *Pla General de Promoció de l'Us del Valencià* (PGPUV). L'objectiu global del programa del valencià al sistema educatiu era la consolidació d'un "model d'enriquiment per a la recuperació del valencià i l'equilingüisme" (C.C., 1995: 8). El pretés equilingüisme significa un domini semblant en totes les competències lingüístiques del valencià i del castellà. La majoria dels joves de la mostra, més del 90%, (Figura 15) han cursat estudis de valencià des de l'educació primària.

Figura 15: Anys d'estudis de valencià

De fet i segons els Censos lingüístics⁶⁰ són els joves de 10-19 anys els qui atenyen una major competència de lectura i escriptura. Però, a l'hora, es remarca que aquest segment de la població presenta el percentatge de comprensió oral més baix i també el que menys declara parlar correctament en valencià (A. Aparici, 1994: 81). El coneixement d'una llengua no implica, per tant, la seua utilització. Aquest fenomen, anomenat d'*ocultació idiomàtica*, *assignaturització* o *estrangerització* (Ibid: 27, 79), extensible a tot el domini lingüístic català, és una de les característiques de les comunitats lingüístiques afectades pel conflicte lingüístic⁶¹.

Al qüestionari sociolingüístic demanarem els informants (preguntes 25-28) que autoavaluaren la seua competència lingüística oral (passiva i activa) i lecto-escriptora del castellà i del valencià i també d'altres llengües estrangeres. En aquest apartat veurem, en primer lloc, si existeix una diferència general de domini lingüístic en valencià i en castellà i, en segon lloc, si aquesta diferència resulta ser significativa, quins són els joves que atanyen els nivells més alts de competència lingüística en valencià⁶².

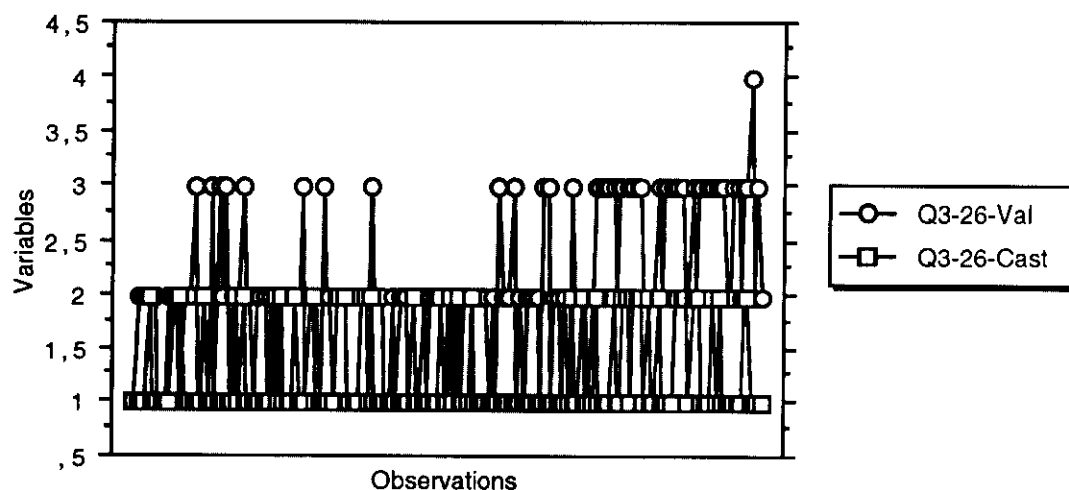
⁶⁰Per a una visió conjunta de les dades sociolingüístiques del conjunt de la Comunitat valencianoparlant veure V.Pitarch, 1994: 15-37.

⁶¹El cas del retoromani i de l'irlandès en són una bona mostra.

⁶²De moment no introduïm la competència adquirida en altres llengües estrangeres. La possible relació entre un major grau de domini del valencià i un major grau també de domini en altres llengües es deixa per a una fase més avançada de l'anàlisi.

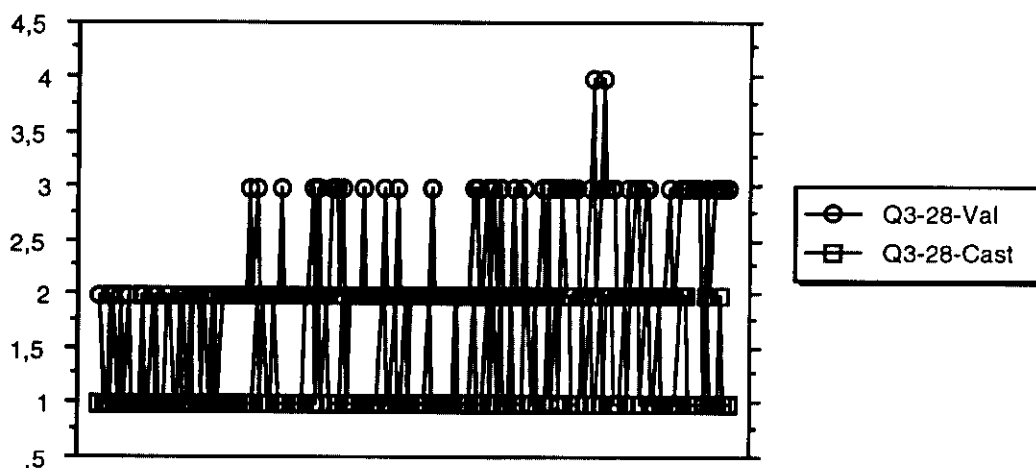
La descripció de les dades: la competència lingüística en castellà i valencià. Per saber si hi havia diferències significatives en els graus de domini de competència lingüística construïrem una escala de quatre punts: l'1 correspon a *molt bé* i 4 a *gens*. Els resultats de la prova estadística del t-test van ser significatius en els quatre casos. Les mitjanes obtingudes per al valencià són sempre més altes, és a dir, que els joves s'autoavaluen menys competents en valencià que en castellà. Les diferències més grans se situen en els nivells de parla i d'escriptura. Els gràfics 16 i 17 mostren la distribució dels informants en les escales de competència oral activa i d'escriptura.

Figura 16: competència oral activa del valencià i castellà

La mitjana obtinguda per al valencià és de 2,08 i per al castellà de 1,25. Vàrem trobar una persona que declarava no saber parlar *gens* el valencià. La manca de competència podria ser explicada per la situació de la pròpia informant: filla de pares forans instal·lats a València des de feia menys de cinc anys.

Figura 17: competència escrita del valencià i del castellà

Les mitjanes són en aquest cas de 2,1 per al valencià i de 1,3 per al castellà. Tant en la parla com en l'escriptura les diferències de domini lingüístic atanyen quasi un punt. En la comprensió s'obtingueren mitjanes de 1,27 i 1,02 i en la lectura de 1,7 i 1,1 per al valencià i el castellà respectivament. En general doncs els joves de la mostra no tenen el mateix grau de competència lingüística en valencià i en castellà i, a més, els nivells diferencials són estadísticament significatius.

L'anàlisi de la competència: les diferències socials. Amb la fi de tenir un grau de domini lingüístic global en castellà i en valencià convertírem les variables contínues en una sola variable ordinal, és a dir, confeccionàrem una escala que mesurava l'índex total de competència: molt alta, alta, mitjana i baixa. D'aquesta manera ens seria possible saber si hi havia relacions significatives⁶³ entre els índexs de competència i els factors socials dels informants tant en castellà com en valencià. Per finalitzar l'anàlisi es creuaren tres variables, controlant així la relació i establint el tipus de relació.

Els resultats. Les variables que consideràrem que podrien tenir una relació amb l'índex de competència lingüística foren la llengua habitual, la llengua familiar, la llengua d'ensenyament, l'origen familiar i el sexe. Els resultats dels anàlisis bivariats tenint en compte l'índex de competència en castellà no van ser significatius en cap de les variables considerades. En canvi, l'índex de competència en valencià resulta estar associat a la majoria d'aquestes variables.

i) Segons el sexe, no existeix cap relació amb el grau de competència lingüística. Això vol dir que el sexe no és una causa de la variació de la competència o, el que és el mateix, que els xics i les xiques no presenten

⁶³La mesura de la força de la relació s'indicarà amb el valor de gamma (γ) que varia entre -1 i 1. L'associació entre les variables serà més forta quan el valor s'aproxime més a 1, siga aquest positiu o negatiu.

diferències significatives en l'índex de competència en valencià. El quadre 41 mostra els percentatges totals sobre cada categoria de les dues variables.

Quadre 41: Índex de competència en valencià segons el sexe

	Xic	Xica	Total
Molt alta	6,7%	5,6%	12,2%
Alta	19,4%	28,9%	48,3%
Mitjana	13,3%	25,0%	38,3%
Baixa	0,6%	0,6%	1,1%
Total	40,0%	60,0%	100,0%

Del 12,2% d'informants que obtenen un índex de competència alta, el 6,7% són xics i el 5,6% xiques. Gairebé la meitat dels joves tenen un domini del valencià alt, el 19% de xics i el 28% de xiques. En el grau mitjà s'inclou el 38%, del qual el 13% i el 25% de xics i xiques respectivament. Només l'1% d'estudiants tenen un domini baix, que es reparteix equitativament en xics i xiques.

ii) Segons la llengua habitual. La relació entre la llengua parlada normalment i el grau de domini lingüístic és altament significativa. El valor de gamma és de 0,96, la qual cosa indica que la força de l'associació entre les dues variables és molt gran. La relació és positiva i la direcció que s'estableix és la següent: a major nivell de competència en valencià, més possibilitats de parlar el valencià habitualment o, al contrari, a menor nivell de competència en valencià, més possibilitats de parlar en castellà. Cal tenir en compte que la mesura de g és simètrica, és a dir, que també podríem establir la relació prenent com a causa la llengua habitual i com a efecte l'índex: a major ús del valencià, major nivell de competència. No és ací qüestió de saber si primer és l'ou i després la gallina o el contrari, perquè la relació entre l'una i l'altra és recíproca. Al quadre 42 es detallen els percentatges totals de les dues variables.

Quadre 42: índex de competència en valencià segons la llengua habitual.

	Valencià	Castellà	Total
Molt alta	9,2%	2,3%	11,5%
Alta	7,5%	41,4%	48,9%
Mitjana	0%	38,5%	38,5%
Baixa	0%	1,1%	1,1%
Total	16,7%	83,3%	100,0%

No hi ha cap jove valencianoparlant que obtinga un nivell de competència més baix que alt i la majoria d'aquells que tenen un domini molt alt del valencià són valencianoparlants.

iii) Segons la llengua d'ensenyament. L'associació entre l'índex de competència i la llengua vehicular d'ensenyament és encara més forta que amb la llengua habitual, perquè el valor de g és més alt: 0,98. Així, a major nivell de competència lingüística en valencià, més possibilitat d'estudiar en valencià. Però, com abans, no es pot saber quina és la variable explicativa i quina la variable dependent. De tota manera, resulta lògic pensar que el fet d'estudiar en valencià influeix de manera positiva en la competència de la mateixa llengua.

Quadre 43: índex de competència en valencià segons la llengua d'ensenyament.

	Línia en valencià	Línia en castellà	Total
Molt alta	10,6%	1,7%	12,2%
Alta	3,3%	45,0%	48,3%
Mitjana	0%	38,3%	38,3%
Baixa	0%	1,1%	1,1%
Total	13,9%	86,1%	100,0%

La majoria dels estudiants de la línia en valencià tenen un domini molt alt del valencià i, així com els valencianoparlants, cap obté un índex mitjà i baix. Mentre que el 45% d'estudiants en castellà tenen un domini alt i quasi el 40% mitjà.

iv) Segons la llengua familiar. La relació és també significativa, però el valor de g és molt més baix: 0,18. L'associació és igualment positiva presentant una direcció semblant a la descrita en els darrers casos: a major presència del valencià en aquest àmbit, major índex de competència lingüística.

Quadre 44: Índex de competència en valencià segons la llengua familiar

	Valencià	Castellà	Els dos	Total
Molt alta	5,1%	4,0%	3,4%	12,4%
Alta	5,6%	39,5%	2,8%	48,0%
Mitjana	0,6%	37,9%	0%	38,4%
Baix	0%	1,1%	0%	0%
Total	11,3%	82,5%	6,2%	100,0%

Dels 11,3% de joves que parlen valencià a casa, la meitat té un nivell de competència molt alt i l'altra meitat alt (lleuant del 0,6% insignificant en el nivell mitjà). Pareguts percentatges presenten els joves que parlen les dues llengües. Mentre que aquells que parlen castellà a casa atanyen els majors percentatges en els nivells alt i mitjà.

v) Segons l'origen familiar. La relació és de nou significativa i la força de la relació mesurada per gamma dona un valor de 0,35. Els majors índexs de domini lingüístic es troben entre els autòctons i els fills de parelles mixtes i els menors nivells de competència entre els joves de matrimonis forans. Creiem convenient verificar aquesta relació i postularem que en realitat el que determinava un major índex de competència lingüística en valencià era més aviat la llengua habitual. Els resultats d'aquest anàlisi ens mostraren que l'associació inicial entre l'origen i la competència desapareixia quan era controlada per la llengua habitual. Perquè? Resulta que els valencianoparlants de la mostra són o bé fills de matrimonis autòctons o bé de parelles mixtes. Com ja hem vist, els valencianoparlants són els qui obtenen majors nivells de competència. Els castellanoparlants pertanyen a qualsevol de les categories incloses en l'origen familiar. I ara no importa si els joves són autòctons o forans, perquè la meitat d'uns i d'altres obtenen un nivell de competència mitjà.

vi) Segons la llengua del qüestionari. El que preteniem saber era si els joves que havien optat pel qüestionari en castellà declaraven tenir un menor domini lingüístic del valencià. Efectivament, la relació va resultar significativa en el sentit postulat: a un menor domini del valencià, majors possibilitats d'haver elegit el qüestionari en castellà. Però aquesta relació no actua per a tots els joves de la mateixa manera: introduint com a variable control l'origen familiar ens apercebèrem que en realitat el que es produïa era una relació d'interacció. La relació entre la llengua del qüestionari i la competència només es donava significativament en els fills dels matrimonis forans. El que vol dir que l'índex de domini lingüístic no ha influenciat la tria de llengua en la resta de grups: autòctons, autòctons mixts i mixts.

Discussió. L'equilingüisme en valencià i castellà que el sistema educatiu vigent deuria proporcionar només s'ha complert en els estudiants que segueixen l'ensenyament en valencià. No hi ha diferències de competència lingüística en castellà entre els joves de la mostra, però sí entre els nivells assolits en valencià. En aquest sentit, sembla que justament és la llengua d'ensenyament la variable que més influencia en l'adquisició d'una plena competència lingüística en valencià. Però no hem d'oblidar que "el coneixement requereix per a la seua activació i actualització com a competència l'ús quotidià de la llengua" (A. Aparici, 1994:27). La llengua habitual ha resultat també ser una

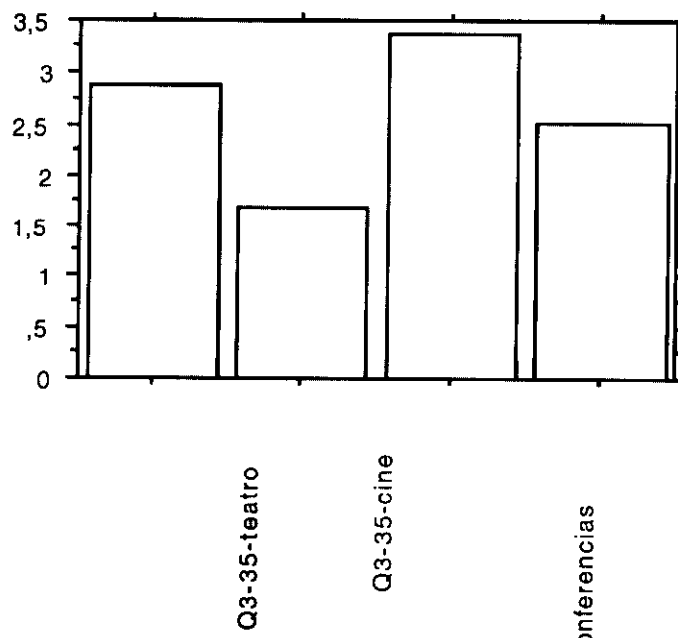
de les variables causants de l'assoliment d'un bon domini del valencià. L'origen familiar no és una causa directa, perquè tant autòctons com forans s'avaluen en els mateixos nivells de domini lingüístic. La llengua familiar, com varem veure en la secció darrera, seria la variable que condicionaria tant la llengua habitual com aquella elegida per a l'ensenyament. Per això possiblement la relació entre la llengua parlada a casa i l'assoliment de competència en valencià no obtinga valors tan alts, car la relació podria estar mediatitzada per la llengua habitual. Si el grau de domini lingüístic ha provocat variació en la llengua del qüestionari només en els fills de matrimonis forans, podem suposar que la manca de competència en valencià estarà condicionant també molts altres hàbits lingüístics que no han estat ací control·lats. En conclusió, les dades ens han mostrat que l'assignaturització del valencià no és la manera més idònia d'arribar a un coneixement i competència equitatiu en valencià i en castellà.

4.5. CONSUM CULTURAL: RELACIONS AMB LA LLENGUA?

En aquesta secció ens proposem analitzar les variables de tipus cultural que poden influenciar d'alguna manera el comportament lingüístic dels joves. Les preguntes que varem incloure al qüestionari sociolingüístic tracten dels hàbits culturals en general (teatre, cinema, etc.), de l'audiència musical i del consum de lectura en valencià, castellà i altres llengües. Quins són els hàbits adquirits pels joves? Hi ha diferències significatives entre els informants tenint en compte la llengua d'ensenyament i la llengua habitual entre altres variables?

Hàbits culturals. Proposàrem (pregunta 35) els informants que mesuraren la freqüència amb què realitzaven quatre activitats diferents en una escala d'1 a 4 (de *diàriament* a *mai*): anar al cinema, teatre, assistir a conferències i a concerts musicals. El gràfic 18 mostra els percentatges obtinguts en cada activitat. L'activitat de menor divulgació és assistir a conferències i la més extesa anar al cinema.

Gràfic 18: hàbits culturals dels joves de la mostra

Amb els resultats d'aquestes quatre variables construírem una escala de quatre punts que mesurava l'índex cultural dels joves: molt alt, alt, mitjà i baix. D'aquesta manera es podrien realitzar anàlisis bivariats que mesuraren la relació entre el nivell cultural i les variables que consideràrem pertinents: el nivell d'estudis del pare i de la mare, la classe social i el sexe. Però les proves estadístiques només varen ser significatives en el cas de l'associació entre l'índex

cultural i el sexe⁶⁴. La direcció de la relació ens va mostrar que el major nivell cultural corresponia a les xiques.

Quadre 45: Índex cultural dels joves de la mostra segons el sexe

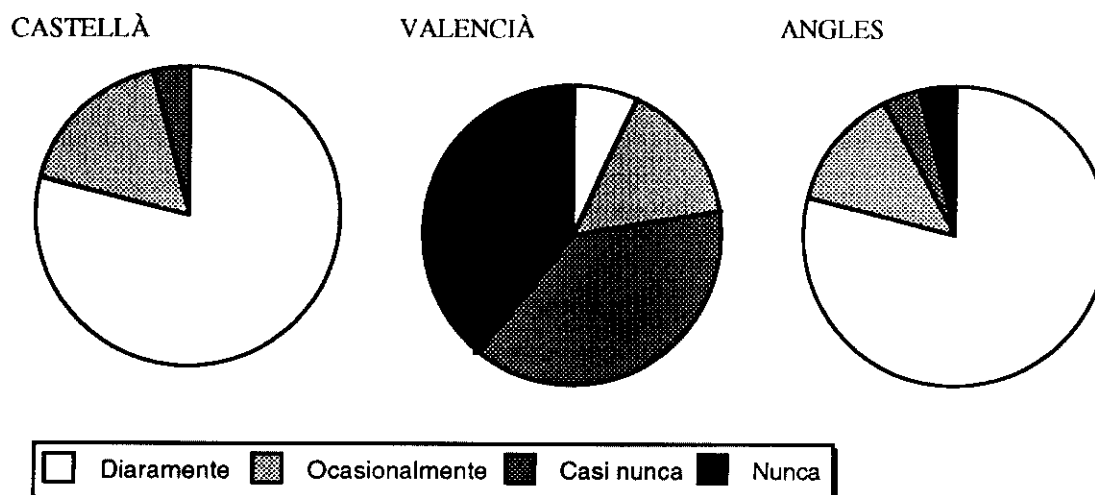
	Xics	Xiques	Total
Molt Alt	0%	0,5%	0,5%
Alt	0,5%	3,3%	3,8%
Mitjà	24,7%	43,4%	68,1%
Baix	15,4%	12,1%	27,5%
Total	40,7%	59,3%	100%

Percentatges sobre el total de les dues variables

Com hem anat veient, les xiques no es diferenciaven dels xics ni en el comportament lingüístic ni en els graus d'índex de competència lingüística. Només quan hem introduït una variable de tipus cultural les xiques han mostrat comportaments diferents.

Els hàbits musicals i la tria de llengua. Els demanàrem (pregunta 39) que mesuraren, també en una escala d'1 a 4, la freqüència amb la què escoltaven música en anglès, castellà i valencià.

Gràfics 19: freqüència d'audiència musical dels joves en valencià, castellà i anglès

Com es pot veure gràficament, la majoria de joves (80%) escolten diàriament música en anglès i en castellà. Només un 7% declara escoltar música en valencià a diari - el 38,5% diu no fer-ho quasi mai i el 39% mai.

Per als anàlisis bivariats considerarem les variables que havien resultat ser més determinants en l'adquisició d'un

⁶⁴ $\gamma = -0,42$.

major nivell de competència lingüística: la llengua d'ensenyament i la llengua habitual. Els resultats ens mostraren que no hi havia associacions entre l'índex d'audiència musical en castellà i aquestes variables, però que les relacions s'establien quan teníem en compte l'índex d'audiència en valencià. La direcció que s'estableix en ambdós casos és la mateixa: el fet de parlar valencià normalment ($g = 0,6$) i el fet d'estudiar en valencià ($g = 0,5$) s'associen amb una major freqüència d'audiència musical en aquesta llengua. Com que l'anàlisi bivariat entre la llengua d'ensenyament i l'índex d'audiència en anglès va resultar ser també significatiu - a major índex d'audiència en anglès menys possibilitats d'estudiar en valencià- ens plantejarem analitzar amb més detall aquest tres tipus de relacions. Ens preguntarem si l'escolta de música en valencià en els estudiants de la línia en valencià estava relacionada amb un menor nivell d'audiència en música estrangera. Per a fer aquest anàlisi trivariat considerarem com a variable independent la llengua d'ensenyament (X), com a variable dependent l'índex d'audiència musical en anglès (Y) i com a variable control l'índex d'audiència en valencià (T). Els resultats van ser els següents:

X __ T, controlada per Y = no significatiu;

X __ Y, controlada per T = no significatiu;

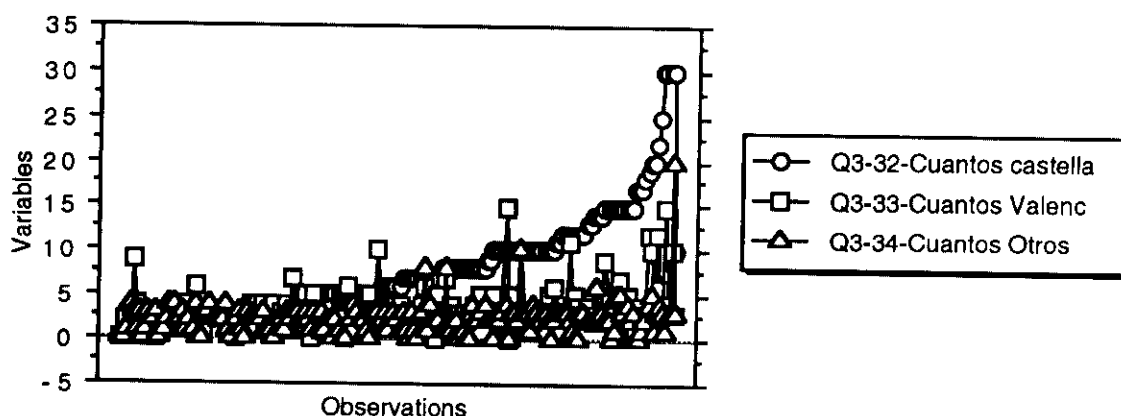
T __ Y, controlada per X = no significatiu.

En conclusió, no sembla hi haver una relació entre les tres variables. La nostra hipòtesi de partida no es va confirmar.

Hàbits de lectura. Els preguntarem la quantitat de llibres que aproximadament llegien a l'any en valencià, castellà i altres llengües estrangeres i diferenciarem dos motius: purament escolar i personal (preguntes 32, 33, 34). Fixant-nos en el gràfic 20 podem veure que la mitjana de llibres llegits en castellà se situa entre 5 i 10 (7,78), mentre que la mitjana de llibres en valencià i en altres llengües se situa entre 0 i 5 (3,3 i 2,2 respectivament). Comprovem a més que la distribució de la dispersió, o de nombre de persones que se distancien de la mitjana, és també diferent⁶⁵: mentre que el màxim de llibres llegits en castellà arriba als 30 per any, en valencià aquest màxim és de 15 i, excepcionalment, hi hauria un cas de 20 en altres llengües.

Gràfic 20: Distribució dels llibres consumits anualment en valencià, castellà i altres llengües.

⁶⁵En el cas del castellà varem trobar el que s'anomena un cas *outlier* en el qual els valors extrems de la variable influencien els resultats estadístics (Tabachnick, B. G et Fidell L.S, 1989: 67). Aquest cas presentava un valor de més de 275 que varem reduir a 30 (valor màxim en altres casos).

Considerarem com a variables independents la llengua habitual, la llengua d'ensenyament, el sexe i la classe social. El que es pretenia era saber si hi havia diferències significatives entre les mitjanes dels llibres consumits anualment en castellà, valencià i altres llengües i els diferents grups de cada variable. Amb aquest fi es realitzàren en primer lloc anàlisis de varianza unidimensional. Si alguna de les variables dependents (llibres consumits a l'any) presentava més d'una variable independent significativa, efectuàrem anàlisis de varianza amb dues variables independents per determinar si la contribució conjunta de les dues variables era significativa (efectes principals) i per saber si existia una relació d'interacció (efectes d'interacció).

Consum anual de llibres en valencià. Els resultats de l'anàlisi de varianza unidimensional ens indicaren que hi havia diferències significatives entre els valencianoparlants i castellanoparlants i entre els estudiants de la línia en valencià i de la línia en castellà.

Quadre 46: Anàlisi de varianza, consum anual de llibres en valencià

Variable	Suma de quadrats	Graus de llibertat	F	Probabilitat
Llengua habitual	138,7568	1	32,067	< 0,0001
Ll. ensenyament	128,053	1	25,388	< 0,0001

El test de F significatiu en la llengua habitual deriva del fet que els valencianoparlants lligen més en valencià (puntuació mitjana de 5,34) que els castellanoparlants (puntuació mitjana de 2,95). En el cas de la llengua d'ensenyament es deu al fet que els estudiants de la línia en valencià consumeixen més llibres a l'any en valencià (mitjana de 5,48) que els estudiants de la línia en castellà (3,04). Com que hi havia dues variables independents que separadament mostraven diferències significatives, realitzàrem un anàlisi de varianza tenint en compte les dues variables a l'hora per determinar la relació conjunta i d'interacció entre les variables. Els resultats ens mostraren que només els efectes principals eren significatius, però no els efectes d'interacció, és a dir, que la diferència de mitjana

llibres consumits a l'any en la línia en valencià i en castellà no varia significativament entre els valencianoparlants i castellanoparlants.

Consum anual de llibres en castellà. En aquest ocasió, l'única variable de les considerades independents que va resultar significativa va ser el sexe.

Quadre 47: Anàlisi de varianza, consum anual de llibres en castellà

Variable	Suma de quadrats	Graus de llibertat	F	Probabilitat
Sexe	155,6386	1	4,7380	< 0,05

El test de F és significatiu pel fet que les xiques lligen més a l'any en castellà (mitjana de 8,54) que els xics (mitjana de 6,66).

Consum anual de llibres en altres llengües. En aquesta ocasió varen ser dues variables les retingudes significativament: la llengua habitual i el sexe.

Quadre 48: Anàlisi de varianza, consum anual de llibres en altres llengües

Variable	Suma de quadrats	Graus de llibertat	F	Probabilitat
Llengua habitual	22,3549	1	5,5322	< 0,05
Sexe	19,0589	1	4,7562	< 0,05

Els valencianoparlants, a més de llegir més en valencià, resulta que també lligen més en altres llengües estrangeres (mitjana de 3,03) que els castellanoparlants (mitjana de 2,07). Les xiques lligen més tant en castellà com en altres llengües (mitjana 2,49 per a les xiques i de 1,83 per als xics). Els resultats dels anàlisis de varianza amb les dues variables independents conjuntament ens van indicar que els efectes principals eren significatius, però que no hi havia interacció entre les variables: les diferències de mitjanes de llibres segons la llengua habitual és la mateixa en xics i xiques.

Els motius de la lectura. A més de la diferència quantitativa de la mitjana de llibres consumits anualment en valencià i en castellà, existeix una diferència qualitativa: els motius pels quals els joves lligen en ambdues llengües. Com mostra el quadre ?? gairebé el 70% d'estudiants lligen en valencià perquè els obliguen a l'institut i només un 13% per iniciativa pròpia. Aquests percentatges estan molt pròxims als resultats observats en altres llengües i es distancien enormement dels motius al·legats per a la lectura del castellà: 40% de joves lligen per pròpia iniciativa.

Quadre 49: motius de lectura en castellà, valencià i altres llengües

	CASTELLA	VALENCIA	ALTRES LLENGÜES
Obliguen a l'institut	17,88%	68,79%	77,42%
Iniciativa pròpia	39,66%	13,87%	9,68%
Les dues	40,78%	16,18%	12,26%
Altres	1,68%	1,16%	0,65%
Total	100%	100%	100%

Aquestes dades confirmen que l'assignaturització del valencià no aconsegueix motivar els estudiants per a l'adquisició de la pròpia cultura. S'aprén el valencià per obligació i, en la majoria de casos, com una segona llengua estrangera.

Com que a l'anàlisi de la quantitat de llibres les variables més significatives havien sigut la llengua d'ensenyament i el sexe, a l'anàlisi qualitatiu decidírem només prendre en consideració aquestes variables. Les proves del Khi quadrat⁶⁶ no van resultar significatives en els motius al·legats de la lectura ni en altres llengües estrangeres ni en castellà, la qual cosa vol dir que no existeix cap relació entre el sexe, la llengua d'ensenyament i les raons pels quals els estudiants lligen en aqueixes llengües. En canvi, sí que sembla hi haver relacions quan es tracta de la lectura en valencià. Els percentatges totals del creuament de les variables ens ajuda a veure quin tipus d'associació s'estableix⁶⁷ (quadres 50 i 51). Pel que fa al sexe, sembla que les xiques lligen en majors proporcions per motius personals que els xics. Així del 14,5% d'alumnes que lligen per iniciativa pròpia, el 11,6% són xiques i el 2,9% xics.

⁶⁶Per a la realització del test varem suprimir l'opció Altres. Incloguèrem les respostes en les altres opcions segons els motius al·legats: *porque me aburro* i *per recomanació* van ser tabulats com a *per iniciativa pròpia*; *porque me obligan en la Academia* com a *per obligació* i *no tinc massa temps*, tractant-se més aviat d'una justificació i donat l'escàs nombre de llibres llegits com a *per obligació*.

⁶⁷El valor, simètric, de λ era 0,00.

Quadre 50: motius de la lectura en valencià segons el sexe

	XICS	XIQUES	TOTAL
Per obligació	32,4%	37,0%	69,4%
Per iniciativa pròpia	2,9%	11,6%	14,5%
Les dues	6,4%	9,8%	16,2%
Total	41,6%	58,4%	100%

Tenint en compte la llengua d'ensenyament, els resultats obtinguts en cada categoria així com el valor de l'asimètric - més alt quan considerem com a variable explicativa la llengua vehicular de l'ensenyament- mostren que els estudiants de la línia en valencià lligen més per iniciativa pròpia i menys per obligació que els alumnes de la línia en castellà.

Quadre 51: motius de la lectura en valencià segons la llengua d'ensenyament

	Línia en valencià	Línia en castellà	Total
Per obligació	36,0%	75,0%	69,4%
Per iniciativa pròpia	20,0%	13,5%	14,5%
Les dues	44,0%	11,5%	16,2%
Total	100%	100%	100%

Percentatges sobre el total dels estudiants en ambdues línies

Els alumnes que tenen el valencià com a llengua vehicular d'ensenyament lligen més llibres en valencià. El major consum no vindria explicat per l'obligatorietat⁶⁸, sinó més aviat per la iniciativa personal.

Conclusions. Els joves no es caracteritzen per tenir un alt índex cultural. L'única activitat que realitzen amb freqüència és anar al cinema. La música sembla ser una de les prioritats juvenils. Però no s'escolta música en lletra valenciana (o catalana). Prefereixen la música en castellà o anglès. Les preferències lingüístico-musicals així com la quantitat de llibre llegits anualment en valencià depenen de la llengua habitual de l'informant i de la llengua d'ensenyament. Ha quedat clar que l'assignaturització del valencià no afavoreix ni la motivació a la lectura ni a l'escolta de música en la llengua pròpia del País Valencià. Les xiques, si bé no han manifestat un comportament lingüístic diferent, mostren diferències significatives tant culturals com de lectura. Podríem dir que les dones "es cultiven" més que els xics.

⁶⁸A més la quantitat de llibres obligats a l'any en valencià no varia d'una línia a una altra.

5. CONCLUSIONS

L'estudi indirecte de les actituds lingüístiques a través de la tècnica del *matched-guise* pot fer dir i interpretar una mateixa realitat diferentment. Tot i recollint les dades de manera semblant, la tècnica estadística per al tractament dels resultats canvia la visió i pre-dicció dels processos lingüístics en marxa. Hem demostrat que la comparació de les varietats lingüístiques variable per variable no és vàlid i que les interpretacions que es poden fer d'aquesta descripció són purament ideològiques. En un primer temps hem tractat les dades com s'ha vingut fent i hem arribat a conclusions més o menys semblants. Segonament, hem vist que no havíem mesurat el mateix perquè les variables no formen sempre els mateixos conjunts semàntics i que aqueixa agrupació depén de la pròpia varietat lingüística considerada. El major decalatge que hem trobat entre un tractament i un altre s'ha trobat justament en l'avaluació del què hem anomenat "Llengua legítima". D'un altra banda, les actituds no són homogènies: la llengua habitual juga un paper fonamental: castellanoparlants i valencianoparlants perceben de manera diferent la legitimitat de les llengües en "contacte" al País Valencià.

La llengua familiar determina en part la llengua habitual dels informants així com la llengua d'ensenyament. Les relacions entre l'ús de les varietats lingüístiques no és unídeccional. Quan la llengua que es parla normalment és el castellà, la imprevisibilitat de la llengua d'ensenyament i de qüestionari augmenta. En canvi, l'informant que declara parlar correntment el valencià té un comportament *tout à fait* previsible: estudiar en valencià (encara que no tots) i optar pel valencià en la majoria de contextos. Són els joves militants. Ací la llengua familiar i la llengua habitual semblen coincidir. Però això no és sempre així: hem vist que el procés de substitució lingüística augmenta i que l'ús del valencià disminueix a mesura que ascendim en el fil generacional. Hi ha més joves que, tot i que els pares els parlen en valencià, decideixen parlar el castellà de manera habitual. Hi ha més d'aquests joves que d'aquells que parlant castellà a casa decideixen parlar valencià: són els joves que l'usen amb els amics. L'únic context on s'ha vist una petita recuperació del valencià ha sigut en aquest medi immediat. Per últim, hem vist que tant la llengua habitual com la llengua d'ensenyament condicionen i provoquen el desenvolupament de la competència lingüística i de la iniciativa a l'adquisició de la cultura del País Valencià.

6. REFERENCIES BIBLIOGRAFiques

- AJUNTAMENT DE VALENCIA (1997): *Padró Municipal 1996*. Ajuntament de València, València.
- AGHEYSI et FISHMAN (1970): "Language Attitude Studies. A Brief Survey of Methodological Approaches". *Anthropological Linguistics*, 12 (5): 137-157.
- APARICI, A. et alii (1994): *L'ús de la llengua a la Universitat*. Universitat Jaume I, Castelló de la Plana.
- ARACIL, L.I.V. (1982): *Papers de sociolingüística*. La Magrana, Barcelona.
- BADIA I MARGARIT, A. M. (1985): *Gramàtica catalana*. Gredos, Madrid.
- BASTARDAS, A. (1986): *Llengua i immigració. La segona generació immigrant a la Catalunya no-metropolitana*. La Magrana. Barcelona.
- _____ (1996): *Ecologia de les llengües*. Proa. Barcelona.
- BIERBACH, C. (1988): "Les actituds lingüístiques" In A. Bastardas et J. Soler (eds) *Sociolingüística i llengua catalana*. Empúries. Barcelona.
- BLAS ARROYO, J.L. (1995): "De nuevo el español y el catalán, juntos y en contraste. Estudio de actitudes lingüísticas". *Sintagma*, 7: 29-41.
- BOIX, E. (1993): *Triar no és trair. Identitat i llengua en els joves de Barcelona*. Edicions 62, Barcelona.
- BOURDIEU, P. (1982): *Ce que parler veut dire. L'économie des échanges linguistiques*. Fayard, Paris.
- BRADAC, J. (1990): "Language Attitudes an Impression Formation" In G. Howard et P. Robinson (eds) *Handbook of Language and Social Psychology*. John Wiley & Sons, New York: 387-412.
- CALSAMIGLIA H. et A. TUSON (1980): "Us i alternança de llengües en grups de joves d'un barri de Barcelona". *Treballs de Sociolingüística Catalana*, 3: 11-82.
- COLOM, F. (en premsa): *El futur de la llengua entre els joves de València. Coneixement, ús i actituds lingüístiques en els joves estudiants de la ciutat de València*.
- CC (1989): *Coneixement del valencià. Anàlisi dels resultats del Padró Municipal d'Habitants de 1986*. Conselleria de Cultura, Educació i Ciència. Generalitat Valenciana, València.
- _____ (1995): *Balanç i perspectives de la promoció del valencià: 1983-1993*. Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, Generalitat Valenciana. València.
- CORBEIL, Claude (1983): "Éléments d'une théorie de la régulation linguistique" In É. Bédard et J. Maurais (eds) *La norme linguistique*. Conseil de la langue française. Québec: 281-304.
- ERILL, G. et alii (1992): *Us del català entre els joves de Sabadell. Coneixement, ús i actituds dels estudiants de secundària. Curs 1985-86*. Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Barcelona.
- FERRANDO, A. et NICOLAS, M. (1993): *Panorama d'història de la llengua*. Tandem, València.
- GILLES, A. (1994): *Éléments de méthodologie et d'analyse statistique pour les sciences sociales*. McGraw-Hill. Montréal.

- GOMEZ MOLINA, J.R. (en premsa): "Actitudes lingüísticas en Valencia y su área metropolitana: evaluación de cuatro variedades dialectales". Universitat de València, València.
- LABOV, W. (1983): *Modelos sociolingüísticos*. Gredos, Madrid.
- LAMBERT, J. (1989): *Psicología social*. Pirámide, Madrid.
- LAUR, E. (1994): "A la recherche d'une notion perdue: les attitudes linguistiques á la québécoise". *Culture(Société canadienne d'Anthropologie)*, XIV (2): 73-84.
- MARTIN SERRANO, M. (1995): *Juventud valenciana*, 1994. Generalitat Valenciana, València.
- MIRA, J.F. (1981): *Població i llengua al País Valencià*. Alfons el Magnànim, Alzira.
- ____ (1986): *Crítica de la nació pura*. Tres i Quatre, València.
- MONTOYA, B. A. (1996): *Alacant: la llengua interrompuda*. 10 Denes. València.
- NINYOLES, R. LI. (1976): "Idéologies diglossiques et assimilation" In H.Giordan et A.Ricard (eds) *Diglossie et littérature*. Pub. de la Maison des Sciences de l'Homme d'Aquitaine, Bordeaux.
- ____ (1992): "Sociología de la lengua" In M.García Ferrando (ed) *La Sociedad Valenciana de los 90*. Generalitat Valenciana, València.
- ____ (1996): *Sociologia de la ciutat de València*. Germania, Alzira.
- NORUSIS, M. J. (1988): *Introductory statistics guide for SPSS*. Chicago.
- OSGOOD, Ch.E. et alii (1957): *The Measurement of Meaning*. University of Illinois Press.
- PITARCH, V. (1994): "Una experiència històrica: l'ensenyament català al País Valencià". *Treballs de Sociolingüística Catalana*, 12: 77-90.
- POLANCO, LI.B. (1984): "La normativa al País Valencià. Problemàtica i perspectives" In Cabré, M.J. et alii (eds) *Problemàtica de la normativa del català*, Universitat de Barcelona. Barcelona.
- PUJOLAR, J. (1997): *De què vas tio?*. Empúries, Barcelona.
- PUEYO, M. (1980): "Vikings i pagesos: Una batussa continuada. Assaig per a un estudi de les relacions interdialectals en català". *Treballs de Sociolingüística Catalana*, 3: 83-102.
- ____ (1989): "Diglòssia? Antaviana! (una revisió crítica del concepte i del seu ús en la sociolingüística catalana)", *Límits*, 6: 43-62.
- QUEROL, E. (1990): "El procés de substitució lingüística: la comarca dels Ports com a exemple" In A. Ferrando et alii (eds) *Miscel·lània 89*. Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, Generalitat Valenciana. València.
- RAMOS, J.R. (1992): "Valencià: Dialectologia" In *Gran Enciclopèdia Valenciana*, Vol. 10. Difusora de Cultura Valenciana, València: 123-128.
- REIXACH, Modest (1995): "Els censos lingüístics, entre la substitució i la normalització" In *Actes del Simposi de Demolingüística: III Trobada de Sociolingüistes Catalans*. Generalitat de Catalunya. Barcelona: 235-252.
- ROS GARCIA, M. (1982): "Percepción y evaluación de los hablantes de cinco variedades lingüísticas" In Ninyoles (ed) *Estructura social al País Valencià*. Diputació de València, València: 665-697

- ROS, M. et alii (1987): "Language and intergroup perception in Spain". *Journal of Language and Social Psychology*, 6 (3-4): 243-59.
- TABACHNICK, B-G. et FIDELL, L.S. (1989): *Using Multivariate Statistics*. Hasper and Row Publishers.
- THOMAS, R. et ALAPHILIPPE, D. (1983): *Les attitudes*. Presses Universitaires de France, Paris.
- VALLVERDU, F. (1980): *Aproximació crítica a la sociolingüística catalana*. Edicions 62. Barcelona.
- VENY, J. (1991): *Els parlars catalans*. Moll, Palma de Mallorca.
- VILA, X. (1993): *Transmissió dels idiomes en les parelles lingüísticament mixtes*. Generalitat de Catalunya, Barcelona.
- VILADOT, M.A. (1993): *Identitat i vitalitat lingüística dels catalans*. Columna, Barcelona.
- WOOLARD, K. et GAHNG(1990): "Canvis en les avaluacions i les actituds lingüístiques a Barcelona (1980-1987)". *Treballs de Sociolingüística Catalana*, 8: 79-88.
- ___ (1992): *Identitat i contacte de llengües a Barcelona*. La Magrana, Barcelona.
- WEINREICH, U.(1974): *Lenguas en contacto. Descubrimiento y Problemas*. Ediciones de la Biblioteca de la Universidad Central, Caracas.

APENDIX

ANEX I

TM-G: València

Dades personals

Nº _____

2. Institut _____ 1. ☐ Privat
2. ☐ Públic

3. Estudies en la línia en valencià?

1. ☐ Sí

2. ☐ No

4. Sexe

1. ☐ Xic

2. ☐ Xica

5. Edat _____

6. Quina llengua parles a casa? _____

Gravació # 1: "David."

1. De quina regió, ciutat o poble d'Espanya és David?

2. La seua parla és (fes una x en una de les caselles):

clara |___|___|___|___|___|___|___| obscura

fàcil |___|___|___|___|___|___|___| difícil a comprendre

3. Penses que David parla?

<u>Mai</u>	<u>quasi mai</u>	<u>de vegades</u>	<u>normalment</u>	<u>sempre</u>	
_____	_____	_____	_____	_____	a casa
_____	_____	_____	_____	_____	a la
					Generalitat
_____	_____	_____	_____	_____	als magatzems
_____	_____	_____	_____	_____	al banc

4. La manera de parlar de David l'has escoltat també:

<u>Mai</u>	<u>quasi mai</u>	<u>de vegades</u>	<u>normalment</u>	<u>sempre</u>	
_____	_____	_____	_____	_____	a la televisió
_____	_____	_____	_____	_____	als veïns
_____	_____	_____	_____	_____	als polítics de
					València
_____	_____	_____	_____	_____	a la ràdio
_____	_____	_____	_____	_____	al teu Institut

5. David podrà trobar fàcilment un treball a València (fes una x en una de les caselles):

Totalment d'acord |___|___|___|___|___|___|___| Totalment en desacord

<u>Impossible</u>	<u>Difficil-</u> <u>ment</u>	<u>Potser</u>	<u>Probable-</u> <u>ment</u>	<u>Certa-</u> <u>ment</u>
-------------------	---------------------------------	---------------	---------------------------------	------------------------------

ANEX 2a

[illegible]**ANEX 2b**[illegible]

Anex III

Quadre 1: Síntesi de l'anàlisi de factors
sobre l'escala d'atribució d'àmbits d'ús al VnSm

	Factor 1
1. Banc	0,94
2. Magatzems	0,68
3. Casa	0,54
4. Generalitat	0,46
SS Loadings	1,86
Percentatge de la variació	46,5

Quadre 2: Síntesi de l'anàlisi de factors sobre l'escala d'atribució d'àmbits d'ús al CS

	Factor 1
1. Banc	0,92
2. Magatzems	0,87
3. Casa	0,77
4. Generalitat	0,70
SS Loadings	2,73
Percentatge de la variació	68,3

Quadre 3: Síntesi de l'anàlisi de factors sobre l'escala d'atribució d'àmbits d'ús al CaV

	Factor 1
1. Banc	0,88
2. Magatzems	0,93
3. Casa	0,76
4. Generalitat	0,61
Eigenvalue	2,61
Percentatge de la variació	65,5

Quadre 4: Síntesi de l'anàlisi de factors sobre
l'escala d'atribució d'àmbits d'ús al CatS

	Factor 1
1. Banc	0,77
2. Magatzems	0,91
3. Casa	0,73
4. Generalitat	0,79
SS Loadings	2,60
Percentatge de la variació	65,2

Quadre 5: Síntesi de l'anàlisi de factors sobre
l'escala d'atribució d'àmbits d'ús al CaV

	Factor 1
1. Banc	0,71
2. Magatzems	0,99
3. Casa	0,56
4. Generalitat	0,74
SS Loadings	2,37
Percentatge de la variació	59,4

Quadre 6: Síntesi de l'anàlisi de factors sobre l'escala d'atribució d'àmbits d'ús al VS

	Factor 1
1. Banc	0,78
2. Magatzems	0,84
3. Casa	0,56
4. Generalitat	0,54
SS Loadings	1,19
Percentatge de la variació	48,8

Quadre 7: Síntesi de l'anàlisi de factors sobre l'escala d'atribució d'àmbits d'ús al CnS

	Factor 1
1. Banc	0,91
2. Magatzems	0,95
3. Casa	0,63
4. Generalitat	0,77
SS Loadings	2,74
Percentatge de la variació	68,6

Quadre 8: Síntesi de l'anàlisi de factors sobre l'escala de percepció d'àmbits d'ús del VnSmeridional

	Factor 1
1. Televisió	0,58
2. Veïns	
3. Polítics de València	0,59
4. Ràdio	0,71
5. Institut	0,55
SS Loadings	1,58
Percentatge de la variació	31,7

Quadre 9: Síntesi de l'anàlisi de factors sobre l'escala de percepció d'àmbits d'ús del CS

	Factor 1	Factor 2
1. Televisió		0,69
2. Veïns	0,89	
3. Polítics de València		0,81
4. Ràdio	0,47	0,55
5. Institut	0,67	
SS Loadings	2,37	0,74
% de la variació	47,5	62,4

Quadre 10: Síntesi de l'anàlisi de factors sobre
l'escala de percepció d'àmbits d'ús del VaC

	Factor 1	Factor 2
1. Televisió	0,79	
2. Veïns		0,59
3. Polítics de València	0,48	
4. Ràdio	0,65	0,36
5. Institut		0,56
SS Loadings	1,79	35,8
% de la variació	0,41	44,2

Quadre 11: Síntesi de l'anàlisi de factors sobre
l'escala de percepció d'àmbits d'ús del CatS

	Factor 1	Factor 2
1. Televisió		0,44
2. Veïns	0,41	
3. Polítics de València	0,51	
4. Ràdio	0,48	0,71
5. Institut	0,70	
SS Loadings	1,56	31,3
% de la variació	0,41	39,6

Quadre 12: Síntesi de l'anàlisi de factors sobre
l'escala de percepció d'àmbits d'ús del CaV

	Factor 1
1. Televisió	0,68
2. Veïns	0,67
3. Polítics de València	0,71
4. Ràdio	0,77
5. Institut	0,63
SS Loadings	2,44
Percentatge de la variació	48,9

Quadre 13: Síntesi de l'anàlisi de factors sobre
l'escala de percepció d'àmbits d'ús del VS

	Factor 1	Factor 2
1. Televisió	0,68	
2. Veïns		0,49
3. Polítics de València	0,61	
4. Ràdio	0,70	
5. Institut		0,64
SS Loadings	1,70	34,1
% de la variació	0,46	43,4

Quadre 14: Síntesi de l'anàlisi de factors sobre
l'escala de percepció d'àmbits d'ús del CaV

	Factor 1
1. Televisió	0,76
2. Veïns	0,72
3. Polítics de València	0,74
4. Ràdio	0,81
5. Institut	0,65
SS Loadings	2,77
Percentatge de la variació	55,5

Quadre 15: Síntesi de l'anàlisi de factors sobre l'escala de dimensions psicosocials del VnSmeridional.

	Factor 1	Factor 2
1. Intel·ligent	0,40	0,43
2. Segur de sí mateix	0,48	
3. Graciós	0,84	
4. De confiança	0,52	
5. Educat	0,37	0,69
6. Refinat		0,53
7. Responsable	0,37	0,60
SS Loadings	2,49	0,70
% de la variació	35,6	45,7

Quadre 16: Síntesi de l'anàlisi de factors sobre l'escala de dimensions psicosocials del CS.

	Factor 1	Factor 2
1. Intel·ligent	0,71	0,41
2. Segur de sí mateix		0,53
3. Graciós		0,91
4. De confiança	0,40	0,55
5. Educat	0,81	
6. Refinat	0,84	
7. Responsable	0,80	
Eigenvalue	3,46	1,05
% de la variació	49,6	64,6

Quadre 17: Síntesi de l'anàlisi de factors sobre l'escala de dimensions psicosocials del VaC.

	Factor 1	Factor 2
1. Intel·ligent	0,72	0,41
2. Segur de sí mateix		0,65
3. Graciós		0,87
4. De confiança		0,56
5. Educat	0,76	
6. Refinat	0,81	
7. Responsable	0,60	
Eigenvalue	2,49	0,70
% de la variació	35,6	45,7

Quadre 18: Síntesi de l'anàlisi de factors sobre l'escala de dimensions psicosocials del CatS.

	Factor 1
1. Intel·ligent	0,82
2. Segur de sí mateix	0,62
3. Graciós	0,32
4. De confiança	0,67
5. Educat	0,81
6. Refinat	0,57
7. Responsable	0,66
SS Loadings	3,12
% de la variació	44,7

Quadre 19: Síntesi de l'anàlisi de factors sobre l'escala de dimensions psicosocials del CaV.

	Factor 1	Factor 2
1. Intel·ligent	0,59	
2. Segur de sí mateix	0,32	0,43
3. Graciós		0,76
4. De confiança		0,59
5. Educat	0,59	0,37
6. Refinat	0,85	
7. Responsable	0,52	0,51
SS Loadings	2,71	0,75
% de la variació	38,8	49,6

Quadre 20: Síntesi de l'anàlisi de factors sobre l'escala de dimensions psicosocials del VS.

	Factor 1	Factor 2
1. Intel·ligent	0,67	
2. Segur de sí mateix	0,39	0,48
3. Graciós		0,70
4. De confiança	0,60	
5. Educat	0,83	
6. Refinat	0,69	
7. Responsable	0,81	
SS Loadings	3,05	0,63
% de la variació	43,7	52,8

Quadre 15: Síntesi de l'anàlisi de factors sobre l'escala de dimensions psicosocials del VnSmeridional.

	Factor 1	Factor 2
1. Intel·ligent	0,78	
2. Segur de sí mateix	0,44	
3. Graciós		0,65
4. De confiança	0,36	0,57
5. Educat	0,71	0,35
6. Refinat	0,63	
7. Responsable	0,69	
SS Loadings	2,82	0,60
% de la variació	40,3	49,0

ANEX IV

Enquesta: CLD

Núm. _____

Institut _____

Per favor, escriu clarament el que normalment diries en els contextos que et proposem a continuació: / Por favor, escribe claramente lo que dirías normalmente en los contextos que te proponemos a continuación:

1. En ta casa, un dia qualsevol on esteu tots dinant asseguts a la taula, demana a ta mare que et servisca un poc més d'arròs al forn: / En tu casa, un día cualquiera en el que estáis todos comiendo sentados en la mesa, pídele a tu madre que te sirva un poco más de arroz al horno:

2. En ta casa, no pots estudiar perquè el teu germà o la teua germana està escoltant un disc i el volum està massa alt, i tu li demanes ... / En tu casa, no puedes estudiar porque tu hermano o tu hermana está escuchando un disco y el volumen está demasiado alto, y tú le pides...

3. És l'aniversari d'un dels teus millors amics i esteu tots reunits en un bar celebrant-ho. Tu vols fer un brindis per ell. T'alces de la cadira i dius en veu alta... / Es el cumpleaños de uno de tus mejores amigos y estáis todos reunidos en un bar celebrándolo. Tu quieres hacer un brindis por él. Te levantas de la silla y dices en voz alta...

4. Has anat a l'ambulatori per visitar el metge de capçalera, tens febra i no et trobes bé, pero a més no trobes la sala del teu metge. Pregunta a una infermera on es troba: / Has ido al ambulatorio para visitar el médico de cabecera, tienes fiebre y no te encuentras bien, pero además tampoco encuentras la sala de tu médico. Pregúntale a una enfermera dónde se encuentra:

5. T'has deixat el rellotge en casa. Demana l'hora al primer vianant que et trobes: / Te has dejado el reloj en casa. Pregunta la hora al primer peatón que te encuentres:

6. Estàs en la secretaria de l'institut per preguntar les possibilitats que tens de demanar una beca per a l'any pròxim. Demana a la secretaria el butlletí de beques del curs 98-99: / Estás en la secretaría del instituto para preguntar las posibilidades que tienes de pedir una beca el año que viene. Pídele a la secretaria el boletín de becas del curso 98-99:

7. En uns grans magatzems, hi ha uns pantalons que t'agraden molt i voldries comprar-los. Demana el preu al dependent: / En unos grandes almacenes, hay unos pantalones que te gustan mucho y querrias comprarlos. Pregunta el precio al dependiente:

8. Ha vingut un amic teu de l'estranger que no coneix la ciutat. Per oferir-li un recorregut turístic, aneu primer a l'Oficina d'Informació Turística. Demana informació a la persona encarregada: / Ha venido un amigo tuyo del extranjero que no conoce la ciudad. Para ofrecerle un buen recorrido turístico, vais primero a la Oficina de Información Turística. Pídele información a la persona encargada:

9. Se t'han acabat els ous per fer una truita de creïlles. Crides a casa del veí i li demanes un parell d'ous: / Se te han acabado los huevos para hacer una tortilla de patatas. Llamas a casa del vecino y le pides un par de huevos:

10. El telèfon de casa sona. Tu respons... / El teléfono de casa suena. Tú respondes...

11. Estàs de marxa un dissabte per la nit amb els teus amics en un pub. Demana una cervesa al cambrer: / Estás de marcha un sábado por la noche con tus amigos en un pub. Pide una cerveza al camarero:

12. Has anat al banc per pagar la matrícula d'un curs de l'Escola Oficial d'Idiomes. Dis-li al banquer per què has anat: / Has ido al banco para pagar la matrícula de un curso de la Escuela Oficial de Idiomas. Dile al banquero por qué has ido:

13. És el dia de la mare i no tens diners per comprar un regal a ta mare. Preguntes a un amic de confiança si et pot deixar diners: / Es el dia de la madre y no tienes dinero para comprarle un regalo a tu madre. Le preguntas a un amigo de confianza si te puede dejar dinero:

14. Imagina't que uns quants amics i tu voleu formar una associació, per exemple, esportiva. Vos dirigiu al Registre d'Associacions de l'Ajuntament per inscriure-la. Demana l'informació a l'encarregat: / Imagínate que unos amigos y tú queréis formar una asociación, por ejemplo, deportiva. Os dirigís al Registro de Asociaciones del Ayuntamiento. Pide la información al encargado:

15. Pel mateix motiu que abans (pregunta 14), aneu a l' IVAJ. Aquesta vegada voleu saber si podríeu rebre subvencions: / Por el mismo motivo que antes (pregunta 14) vais al IVAJ. Esta vez queréis saber si podéis recibir subvenciones:

16. Es Nadal... demana les estrenes a ton pare: / Es Navidad... pídele a tu padre el aguinaldo:

17. Estàs de visita turística a Barcelona. T'agradaria passejar per La Rambla, però no saps per on tirar. Demana al pastisser del cantó com anar-hi: / Estás visita turística en Barcelona. Te gustaría pasear por La Rambla, pero no sabes cómo ir. Pregúntale al panadero de la esquina cómo llegar:

Qüestionari sociolingüístic

Per favor, respon a les preguntes següents omplint els espais buits i fent una ✓ solament en una de les respostes possibles de cada qüestió.

Núm. _____

Institut _____

1. Sexe

1. ☐ Xic
2. ☐ Xica

2. Edat _____

3. On vas nèixer?

1. ☐ A la Comunitat Valenciana
2. ☐ Altra regió d'Espanya. Quina? _____
3. ☐ Altres llocs _____

4. Si vas nèixer a la Comunitat Valenciana, escriu els noms de la:

Ciutat o poble _____

Comarca _____

Província _____

5. Si no vas nèixer a la Comunitat Valenciana, quant de temps fa que vas arribar a València?:

1. ☐ Menys de 5 anys
2. ☐ Entre 5 i 10 anys
3. ☐ Més de 10 anys

6. Barri (o carrer, si no el saps) on vius a València: _____

7. On va nàixer ton pare?

1. ☐ A la Comunitat Valenciana
2. ☐ Altres regions d'Espanya. Quina? _____
3. ☐ Altres llocs _____

8. Si ton pare va nàixer a la Comunitat Valenciana, escriu els noms de la:

Ciutat o poble _____

Comarca _____

Província _____

9. On va nàixer ta mare?

1. ☐ A la Comunitat Valenciana
2. ☐ Altres regions d'Espanya. Quina? _____
3. ☐ Altres llocs _____

10. Si ta mare va nàixer a la Comunitat Valenciana, escriu els noms de la:

Ciutat o poble _____

Comarca _____

Província _____

11. Quin és el nivell d'estudis de ton pare?

1. ☐ Primaris incomplets
2. ☐ Primaris complets / (E.G.B, 1r grau de F.P.)
3. ☐ Secundaris (Batxillerat, 2n grau de F.P.)
4. ☐ Superiors de grau mitjà (diplomat, aparellador, mestre ...)
5. ☐ Superiors universitaris

12. Quin és el nivell d'estudis de ta mare?:

1. ☐ Primaris incomplets
2. ☐ Primaris complets (E.G.B, 1er grau de F.P.)
3. ☐ Secundaris (Batxillerat, 2on grau de F.P.)
4. ☐ Superiors de grau mitjà (diplomat, aparellador, mestre ...)
5. ☐ Superiors universitaris

13. En què treballa ton pare?

1. ☐ Empresari industrial o comercial
2. ☐ Director d'empresa, professió liberal (advocat, metge, etc.)
3. ☐ Treballador independent (per compte propi no assalariat)
4. ☐ Tècnic, professor, mestre
5. ☐ Administratiu
6. ☐ Funcionari de l'Administració, Correus, Telefònica
7. ☐ Obrer qualificat
8. ☐ Peó
9. ☐ Faenes domèstiques
10. ☐ Jubilat, pensionista
11. ☐ Aturat

14. En què treballa ta mare?

1. ☐ Empresària industrial o comercial
2. ☐ Directora d'empresa, professió liberal (advocada, metgessa, etc.)
3. ☐ Empresària o treballadora per compte propi no assalariat
4. ☐ Tècnica, mestra
5. ☐ Administrativa
6. ☐ Funcionària de l'Administració, Correus, Telefònica
7. ☐ Obrera qualificada
8. ☐ Peó
9. ☐ Faenes domèstiques
10. ☐ Jubilada, pensionista
11. ☐ Aturada

15. Quina llengua parlen ton pare i ta mare entre ells?

1. ☐ Tots dos sempre en valencià
2. ☐ Tots dos sempre en castellà
3. ☐ Ma mare sempre en valencià i mon pare sempre en castellà
4. ☐ Ma mare sempre en castellà i mon pare sempre en valencià
5. ☐ Tots dos barregen el valencià i el castellà
6. ☐ Altres casos _____

16. En quina llengua et parlen, a tu, els teus pares?

1. ☐ Tots dos sempre en valencià
2. ☐ Tots dos sempre en castellà
3. ☐ Ma mare sempre en valencià i mon pare sempre en castellà
4. ☐ Ma mare sempre en castellà i mon pare sempre en valencià
5. ☐ Tots dos barregen el valencià i el castellà
6. ☐ Altres casos _____

17. En quina llengua parles als teus pares?

1. ☐ Sempre en valencià a tots dos
2. ☐ Sempre en castellà a tots dos
3. ☐ A ma mare sempre en valencià i a mon pare sempre en castellà
4. ☐ A ma mare sempre en castellà i a mon pare sempre en valencià
5. ☐ A tots dos, en valencià i en castellà, barrejats
6. ☐ Altres casos _____

18. En quina llengua et parlen, a tu, els teus germans?

1. ☐ No tinc germans
2. ☐ Sempre en valencià
3. ☐ Sempre en castellà
4. ☐ En valencià i en castellà
5. ☐ Altres casos _____

19. En quina llengua et parlen, a tu, les teues germanes?

1. ☐ No tinc germanes
2. ☐ Sempre en valencià
3. ☐ Sempre en castellà
4. ☐ En valencià i en castellà
5. ☐ Altres casos _____

20. En quina llengua parles als teus germans?

1. ☐ No tinc germans
2. ☐ Sempre en valencià
3. ☐ Sempre en castellà
4. ☐ En valencià i en castellà
5. ☐ Altres casos _____

21. En quina llengua parles a les teues germanes?

1. ☐ No tinc germanes
2. ☐ Sempre en valencià
3. ☐ Sempre en castellà
4. ☐ En valencià i en castellà
5. ☐ Altres casos_____

22. Estudies en la línia en valencià?

1. ☐ Sí
2. ☐ No

23. Quant de temps fa que tens classe de valencià?

1. ☐ 8 cursos o més
2. ☐ 4 a 7 cursos
3. ☐ 1 a 3 cursos

24. Quina llengua prefereixes parlar normalment?

1. ☐ castellà
2. ☐ valencià

25. Entens els següents idiomes?

	Valencià	Castellà	Anglès	Francès	Italià	Alemanys
Molt bé						
Bé						
Regular						
Gens						

26. Com creus que parles els següents idiomes?

	Valencià	Castellà	Anglès	Francès	Italià	Alemanys
Molt bé						
Bé						
Regular						
Gens						

27. I com creus que els lliges?

	Valencià	Castellà	Anglès	Francès	Italià	Alemanys
Molt bé						
Bé						
Regular						
Gens						

28. I com els escrius?

	Valencià	Castellà	Anglès	Francès	Italià	Alemanys
Molt bé						
Bé						
Regular						
Gens						

29. Quines altres activitats d'estudi, fora de l'àmbit escolar, realitzes?

1. ☐ Idiomes
2. ☐ Informàtica
3. ☐ Teatre
4. ☐ Música
5. ☐ Altres _____

30. Pertanys a alguna associació o organització cultural, esportiva, excursionista, musical, política, religiosa, etc.?

1. ☐ No
2. ☐ Sí. A quina o quines? _____

31. T'agradaria pertànyer a altres associacions o organitzacions?

1. ☐ No
2. ☐ Sí. A quina o quines? _____

32. Quants llibres lliges a l'any en castellà aproximadament? _____ Per què ho fas?

1. ☐ Perquè m'obliguen a l'Institut
2. ☐ Per iniciativa pròpia
3. ☐ Altres _____

33. I quants llibres a l'any en valencià? _____ Per què ho fas?

1. ☐ Perquè m'obliguen a l'Institut
2. ☐ Per iniciativa pròpia
3. ☐ Altres _____

34. I quants llibres en altres idiomes? _____ Per què ho fas?

1. ☐ Perquè m'obliguen a l'Institut
2. ☐ Per iniciativa pròpia
3. ☐ Altres _____

35. Amb quina freqüència realitzes les següents activitats?

	Anar al teatre	Anar al cine	Assistir a conferències	Assistir a concerts
Normalment				
Ocasionalment				
Quasi mai				
Mai				

36. Llegeixes regularment algun diari?

1. ☐ No
2. ☐ Sí. Quin(s)? _____

37. Llegeixes regularment alguna revista?

1. ☐ No
2. ☐ Sí. Quina(es)? _____

38. Escoltes habitualment la ràdio?

1. ☐ No
2. ☐ Sí. Quines emissores? _____

Quin tipus de programa (musical, cultural, informatiu, debats, etc.)

39. Escoltes música en?

	Valencià	Castellà	Anglès
Diàriament			
Ocasionalment			
Quasi mai			
Mai			

40. Quina programació de TV veus preferentment? (Numera les cadenes per ordre de preferència)

- ☐ TVE 1
- ☐ TVE 2
- ☐ ANTENA 3
- ☐ TELE 5
- ☐ CANAL 9
- ☐ NOTICIES 9
- ☐ CANAL +
- ☐ TV3
- ☐ CANAL 33

41. Escriu per ordre de preferència els tres programes de TV que més t'agraden (indica també la cadena televisiva) _____

42. En quin grau et consideres valencià?

Gens	Un poc	Bastant	Molt	Del tot
_____	_____	_____	_____	_____

43. En quin grau et consideres espanyol?

Gens	Un poc	Bastant	Molt	Del tot
_____	_____	_____	_____	_____

44. En quin grau et consideres català?

Gens	Un poc	Bastant	Molt	Del tot
_____	_____	_____	_____	_____

45. Imagina't que estàs de viatge per Europa; si et pregunten què eres, respons:

1. ☐ espanyol
2. ☐ valencià
3. ☐ català

46. Fins a quin punt estàs d'acord amb les següents proposicions?:

1. La política no m'interessa. Com que tots els polítics solament volen traure profit, el millor és "passar".

Total acord	Acord	Indecís	Desacord	Total desacord
___1___	___2___	___3___	___4___	___5___

2. Lluite per portar a terme les meues conviccions i ideals (polítics, cívics, religiosos...) perquè m'agradaria canviar moltes coses de la societat.

Total acord	Acord	Indecís	Desacord	Total desacord
___1___	___2___	___3___	___4___	___5___

3. No m'interessa el passat, preferisc viure el present el millor possible sense embolicar-me en res.

Total acord	Acord	Indecís	Desacord	Total desacord
___1___	___2___	___3___	___4___	___5___

4. S'hauria de donar llibertat d'elecció als territoris històrics de l'Estat espanyol per decidir si volen estar integrats o separar-se i, després, respectar la seua decisió.

Total acord	Acord	Indecís	Desacord	Total desacord
___1___	___2___	___3___	___4___	___5___

5. M'agrada debatre i afrontar els conflictes i els problemes que tinc amb els meus amics, els meus pares, etc.

Total acord	Acord	Indecís	Desacord	Total desacord
___1___	___2___	___3___	___4___	___5___

6. No em sembla bé que es parle en valencià en les situacions en què hi ha gent que no l'entén.

Total acord	Acord	Indecís	Desacord	Total desacord
___1___	___2___	___3___	___4___	___5___

7. No m'agraden els nacionalismes de cap zona d'Espanya, perquè cap regió d'Espanya hauria de separar-se de la resta de l'Estat.

Total acord	Acord	Indecís	Desacord	Total desacord
___1___	___2___	___3___	___4___	___5___

8. Totes les persones que resideixen a la Comunitat Valenciana haurien d'entendre i saber parlar el valencià.

Total acord	Acord	Indecís	Desacord	Total desacord
___1___	___2___	___3___	___4___	___5___

9. Les persones que saben parlar valencià tenen més oportunitats per trobar treball.

Total acord	Acord	Indecís	Desacord	Total desacord
___1___	___2___	___3___	___4___	___5___

10. El valencià hauria de ser la llengua habitual de l'ensenyament als instituts i a la Universitat.

Total acord	Acord	Indecís	Desacord	Total desacord
___1___	___2___	___3___	___4___	___5___

11. La defensa del valencià és una cosa de minories radicals que no interessa al conjunt de la societat.

Total acord	Acord	Indecís	Desacord	Total desacord
___1___	___2___	___3___	___4___	___5___

12. En una reunió pública, no em sembla correcte demanar que es parle en castellà si alguna persona diu que no entén el valencià.

Total acord	Acord	Indecís	Desacord	Total desacord
___1___	___2___	___3___	___4___	___5___

13. Si tots parlàrem solament en castellà a València i no haguerem d'aprendre'l a l'escola, a mi em farien un favor.

Total acord	Acord	Indecís	Desacord	Total desacord
___1___	___2___	___3___	___4___	___5___

14. El valencià és parlat per la gent de poble i no és útil per a l'ensenyament universitari.

Total acord	Acord	Indecís	Desacord	Total desacord
___1___	___2___	___3___	___4___	___5___

15. La utilitat del valencià per poder treballar a València es pràcticament nul·la.

Total acord	Acord	Indecís	Desacord	Total desacord
1	2	3	4	5

16. Crec que la joventut en general hauria d'interessar-se més pel valencià.

Total acord	Acord	Indecís	Desacord	Total desacord
1	2	3	4	5

17. No m'agrada la gent que discuteix i s'enfronta amb la resta per imposar els seus punts de vista.

Total acord	Acord	Indecis	Desacord	Total desacord
1	2	3	4	5

18. M'agrada tindre visió històrica, perquè m'ajuda a comprendre els problemes que tenim en l'actualitat.

Total acord	Acord	Indecís	Desacord	Total desacord
1	2	3	4	5

47. Numera, per ordre de preferència, les condicions que creus més importants perquè una persona pugui ser considerada valenciana:

- ☐ Parlar valencià
- ☐ Viure a la Comunitat Valenciana
- ☐ Sentir-se valencià
- ☐ Tindre com llengua materna el valencià
- ☐ Tindre pares valencians
- ☐ Conèixer la història valenciana
- ☐ Ser faller
- ☐ Altres _____

48. Si hagueres de definir-te políticament, on et situaries?

Diagrama de uma escala política de sete pontos, variando de extrema esquerda a extrema direita:

Extrema esquerda	Esquerda	Centre-esquerda	Centre	Centre-dreta	Dreta	Extrema dreta

49. Creus que l'ús general del valencià en el teu institut hauria de ser?

1. ☐ Igual
2. ☐ Major
3. ☐ Menor

Per què? _____

50. Quines assignatures optatives has escollit a l'institut?

51. L'assignatura que més t'agrada de totes és _____ i la que menys t'agrada és _____

52. Comptant els cursos que portes a l'institut, quina és la nota mitjana que has tret en valencià? _____

53. Si segueixes estudiant a la Universitat, quina carrera t'agradaria cursar?

_____ Per què? (si hi ha més d'una possibilitat, numera-les per ordre de preferència):

1. ☐ per tindre més possibilitats de trobar treball
2. ☐ per aprendre més
3. ☐ perquè els meus pares m'obliguen
4. ☐ per merèixer el respecte de la gent
5. ☐ per comprendre el món
6. ☐ per no tindre altra cosa millor a fer

54. Com veus l'evolució de l'ús social del valencià en els últims anys?

1. ☐ S'usa més
2. ☐ S'usa igual
3. ☐ S'usa menys

GRACIES PER LA TEUA PACIENCIA I COL·LABORACIO

A omplir voluntàriament si es vol participar encara més en aquesta investigació (aquestes dades no es faran públiques):

Nom i Cognoms _____

Adreça _____

Telèfon _____